QUIDQUID AGIS,,PRUDENTER AGAS,
ET RESPICE FINEM!
(Proverb latin)

-Oricc ai face, fă cu băgare de
seamă şi ai în vedere sfîrşitul!-

Cu multă plăcere din partea
studentului teolog anul II-,
Temea Marin

20-03-1979

Scanned with OKEN Scanner

I N T R O D U C E R E

Această carte, fiind redactată de către un om, reflectă în mod necesar antecedentele, opiniile personale şi prejudecăţile autorului său. De aceea, în pofida eforturilor pe care le-am depus de a fi cît se poate de obiectiv, de imparţial, anumite date care mă privesc ar putea să-l ajute pe cititor să-şi formeze o judecată cu privire la afirmaţiile extraordinare cuprinse în cele ce urmează.

Mai întîi de toate nu m-am aflat niciodată pe punctul de a muri; nu am pretenţia prin urmare de a furniza mărturia directă a unei experienţe pe care aş fi trăit-o eu însumi. Cu toate acestea nu-mi iau dreptul să revendic o obiectivitate totală de vreme ce sensibilitatea mea a fost angajată în elaborarea acestei lucrări: înregistrînd atîtea povestiri care relatează pasionantele experienţe de care va fi vorba în continuare, ajung aproape să le resimt ca şi cum le-aş fi trăit eu însumi. Sper totuşi din toată inima că această atitudine psihologică nu merge pînă acolo încît să compromită caracterul raţional şi echilibrul just al acestui studiu.

In al doilea rînd, eu scriu cum ar face-o unul care nu este intim familiarizat cu vasta literatură consacrată fenomenelor oculte şi paranormale.

Spunînd aceasta nu vreau să discreditez acest gen de lucrări; dimpotrivă, sînt convins că o erudiţie mai completă în acest domeniu ar fi însemnat pentru mine un ajutor preţios în asimilarea faptelor pe care le-am avut de studiat. Astfel încît sînt ferm hotărît deja să abordez cu cea mai mare grijă lectura unor asemenea scrisori, chiar dacă ar fi să o fac numai pentru a vedea pînă la ce punct cercetările intreprinse de alţii confirmă propriile mele descoperiri.

In al treilea rînd, educaţia mea religioasă, merită cîteva comentarii. Familia mea frecventa biserica prezbiteriană; cu toate acestea părinţii mei nu au încercat niciodată să le impună copiilor ideile şi credinţele lor religioase. Ei s-au străduit doar, pe măsură ce creşteam, de a mă încuraja pe căile pentru care găseam interes -oricare ar fi foat acestea - şi de a-mi facilita eventual accesul la ele. Astfel, am evoluat înzestrat cu o religie care nu avea nimic comun cu un ansamblu de dogme neschimbătoare, dar care se limita mai degrabă la o atracţie de ordin general pentru problemele spirituale, tradiţiile şi doctrinele religioase. Eu cred că toate marile religii umane ne aduc adevărul lor, şi cred de asemenea că nimeni dintre noi nu e capabil să furnizeze împotriva acestor adevăruri fundamentale pe care le vehiculează relgiile, argumente adecvate.

In al patrulea rînd, formaţia mea universitară şi profesională este diversă - unii ar spune

divizată. Am urmat cursurile de filozofie la universitatea din Virginia şi am luat doctoratul în această materie în 1969. Disciplinele care mă interesează mai mult în acest domeniu sînt : etica, logica şi lingvistica. După ce am predat filozofia timp de trei ani într-o universitate situată în estul Carolinei de Nord, m-am hotărît să urmez cursurile de medicină cu intenţia de a deveni psihiatru şi de a preda filozofia medicinei într-o şcoală de medici. Toate aceste studii şi experienţe au favorizat bineînţeles în mare măsură apropierea de subiectele care sînt tratate aici.

Am speranţa că această carte va atrage atenţia asupra unui fenomen care este foarte răspîndit şi totodată ţinut ascuns cu foarte multă grijă: că ea va contribui ca publicul să ia o atitudine mai receptivă cu privire la acest fenomen. Am convingerea fermă că acest fenomen conţine o valoare semnificativă foarte ridicată nu numai în ceea ce priveşte unele discipline universitare şi practica lor -philologia, psihiatria, medicina, filozofia, teologia şi slujirea religioasă- dar şi în ceea ce priveşte orientarea vieţii noastre de fiecare zi.

Mă grăbesc să precizez, pentru motive pe care le voi explica mai tîrziu, că n-am nicidecum pretenţia să dovedesc că există o viaţă după moarte. Nici nu gîndesc că o "dovadă" de acest gen este actualmente posibilă. Din acest motiv am evitat

să citez numele reale şi am deghizat anumite detalii care ar fi putut duce la identificarea eroilor acestor povestiri. Acest lucru mi s-a părut necesar, atît pentru a menaja viaţa particulară a persoanelor în cauză, cît şi pentru a obţine - într-un anumit număr de cazuri - permisiunea de a publica experienţa al cărei prim confident am fost eu!

Nu vor fi puţini cei care vor califica drept incredibile afirmaţiile consemnate în cursul acestor pagini; prima reacţie va fi aceea de a le respinge fără drept de apel. Nici nu-mi mai vine în minte de altfel să-i condamn pe cei care se vor găsi într-o asemenea situaţie. Numai cu cîţiva ani în urmă, personal aş fi făcut la fel. Nu pretind nimănui să accepte şi să creadă în conţinutul acestei lucrări pe simpla credinţă a autorităţii mele. De fapt, în calitate de logician, condamn această cale spre credinţă care are drept punct de plecare autorităţi lipsite de garanţie; insist aşadar cu tărie ca nimeni să nu se lase îndemnat să procedeze în felul acesta. Singurul lucru pe care îl cer, oricui va refuza să acorde credit celor pe care le va citi, este să binevoiască a se informa de ici, de colo pe cont propriu; provocare pe care am avut deja ocazia să o lansez în mai multe rînduri. Din numărul celor care au primit această provocare mulţi, care mai înainte fuseseră sceptici, au ajuns să împărtăşească uimirea

mea în faţa acestor fapte.

De altfel sînt încredinţat că numeroşi cititori vor găsi aici o mare mîngîiere dîndu-şi seama că nu au fost singurii care au cunoscut o experienţă de acest fel. Acestora - mai ales dacă, aşa cum se întîmplă în cele mai multe cazuri, au ţinut aventura lor tăinuită, în afară de cîţiva intimi,- vreau să le spun doar atît: dorinţa mea cea mai fierbinte este ca această carte să le dea curajul de a vorbi mai deschis pentru ca unul din cele mai fascinante aspecte ale sufletului omenesc să poată fi scos în sfîrşit mai clar la lumină.

++++++++++++++

I. FENOMENUL MORTII ca atare.

A muri: ce vrea să spună acest lucru?

Iată o întrebare pe care umanitatea n-a încetat să şi-o pună de cînd există oameni. In cursul ultimilor ani am avut prilejul de a ridica această problemă în faţa unui mare număr de ascultători; aceştia aparţineau unui public foarte diferit: clase de filozofie, de psihologie, de sociologie, pe de o parte, organizaţii parohiale şi emisiuni publice la televiziune, cercuri particulare pe de altă parte, în sfîrşit, congrese profesionale de medici. Bazîndu-mă pe ceea ce am putut constata, sînt în măsură să afirm cu toată siguranţa că acest subiect trezeşte la ascultători cu sensibilitate şi stil de viaţă foarte diferite, reacţii emoţionale extrem de puternice.

Cu toate acestea, în ciuda importanţei pe care o prezintă această întrebare, nu este mai puţin adevărat că pentru cei mai mulţi dintre noi e foarte dificil să vorbeşti despre moarte şi aceasta se întîmplă cel puţin din două motive.

Primul este mai presus de toate de ordin psihologic şi cultural: subiectul morţii este tabu. Ne dăm seama într-o manieră mai mult sau mai puţin conştientă că - chiar indirect - contactul cu moartea ne constrînge într-un fel să privim în

faţă faptul ineluctabil că şi noi vom muri într-o zi: această perspectivă ne devine dintr-o dată mai apropiată, mai reală, ne pune pe gînduri. Astfel, de pildă, cea mai mare parte a studenţilor în medicină - mă includ şi pe mine în numărul acestora - au putut constata că întîlnirea, chiar la distanţă, cu moartea, cum ar fi aceea care are loc cu ocazia primei vizite în laboratoarele de anatomie, la începutul studiilor medicale, poate provoca sentimente de profundă plăcere. In ceea ce mă priveşte, cauza acestei reacţii îmi apare acum foarte clar; reflectînd în continuare la ea, mi-am dat seama că eram afectat nu numai de soarta persoanei a cărei cadavru îl contemplam - deşi, fără îndoială, şi acest sentiment era prezent-. Ceea ce vedeam pe masă îmi oferea imaginea propriei mele condiţii, aceea a unei fiinţe muritoare. Intr-un anumit fel, gîndul meu-chiar dacă aceasta se întîmplă la periferia conştiinţei mele- nu putea fi decît acesta:"Acelaşi lucru mi se va întîmpla şi mie într-o zi".

Astfel încît, din punct de vedere psihologic, a vorbi despre moarte înseamnă a te apropia, fie şi pe ocolite, de ea. Mulţi oameni au fără îndoială sentimentul că numai faptul de a vorbi despre moarte are drept efect de a o face prezentă în minte, de a o aduce atît de aproape încît este cu neputinţă de a înlătura imaginea inevitabilă a propriei noastre morţi. Ca atare dorind să ne scutim

de acest şoc psihologic, în general avem grijă să evităm pe cît posibil de a aborda în conversaţie un asemenea subiect.

Un al doilea motiv pentru care ne vine greu să discutăm despre moarte este mai complicat, deoarece îşi are originea în însuşi limbajul nostru. Cuvintele limbajului omenesc exprimă în cea mai mare parte lucruri pe care le experiementăm în mod sensibil, cu ajutorul organelor simţurilor. Moartea, dimpotrivă, scapă experienţei conştiente a marii majorităţi dintre noi, deoarece în general vorbind, noi n-am trecut niciodată prin moarte.

Aşadar, cînd sîntem nevoiţi să vorbim despre moarte, trebuie să evităm atît tabu-urile societăţii cît şi cursele lingvistice atît de înrădăcinate în lipsa noastră de experienţă. De cele mai multe ori recurgem în cele din urmă la analogii şi eufemisme; comparăm moartea şi faptul de a muri cu împrejurările cele mai agreabile din viaţa noastră, cu evenimentele care ne sînt cele mai familiare. Analogia cea mai răspîndită în această privinţă este fără îndoială comparaţia dintre moarte şi somn. Spunem că a muri e un pic a adormi. Această imagine apare în mod curent atît în gîndurile şi vorbele noastre de fiecare zi, cît şi în literatura tuturor culturilor şi tuturor timpurilor. Era întîlnită frecvent în scrierile antice. In Iliada, de pildă, Homer

prezintă somnul drept "frate al morţii"; Platon în Apologia lui Socrate, aşează aceste cuvinte pe buzele maestrului său, Socrate, condamnat la moarte de către judecătorii atenieni:

1) Dacă moartea...se aseamănă cu un somn fără visuri, a muri înseamnă pentru mine un cîştig minunat. Dacă l-ai pune pe cineva să aleagă una din aceste nopţi în care a dormit fără a avea măcar un vis, pentru a o compara cu celelalte nopţi şi cu celelalte zile ale vieţii sale, şi dacă ar fi nevoit,după o reflecţie matură, să spună cîte zile şi cîte nopţi mai bune şi mai plăcute decît noaptea aceea - nu importă care - a trăit şi-ar da seama că sînt uşor de numărat în comparaţie cu celelalte. Dacă aşadar aceasta înseamnă moartea, susţin că este un cîştig, deoarece în acest caz tot timpul care se va scurge nu poate fi considerat altceva decît o singură noapte lungă".

2) Alţii preferă să recurgă la o altă metaforă foarte înrudită cu precedenta. A muri, spun aceştia, înseamnă"a uita". Cel care moare uită toate necazurile; amintirile penibile sau patetice se şterg.

Oricît de vechi şi de frecvente ar fi aceste comparaţii, "somnul" şi "uitarea" se dovedesc în ultima analiză destul de inadecvate luate drept

palleative ce ar vrea să ne conforteze. Chiar dacă îmbracă două forme deosebite se reduce la unul şi acelaşi lucru; sub o formă îndulcită, ambele vor să spună că moartea nu înseamnă nimic altceva decît anihilarea radicală şi definitivă a conştiinţei noastre. Dacă aşa stau lucrurile, moartea nu comportă niciunul din aspectele plăcute pe care le găsim în somn şi în uitare. A adormi înseamnă o experienţă pozitivă pe care o dorim în cursul vieţii, deoarece ştim că după somn urmează deşteptarea; o noapte bună de somn face activităţile de peste zi mai plăcute şi mai rentabile. Dacă deşteptarea nu ar mai avea loc, tot folosul unui somn adînc ar fi anulat. De asemenea, dispariţia conştiinţei noastre nu s-ar mulţumi să ne şteargă amintirile rele, dar ne-ar lipsi în egală măsură şi de cele bune. In final, niciuna din aceste două analogii nu ne apare capabilă să ne aducă vreo consolare sau vreo speranţă în faţa morţii.

Există totuşi un alt mod de a privi lucrurile, care refuză să identifice moartea cu pierderea definitivă a conştiinţei. Conform acestui mod de a privi lucrurile, a cărui tradiţie este fără îndoială mai veche, o parte din fiinţa umană continuă să trăiască atunci cînd trupul său fizic, destinat distrugerii finale, a încetat de a mai funcţiona. Această parte a fiinţei umane care dăinuie după moarte a primit denumiri

multiple: psihic, suflet, gîndire, spirit, EU-l, fiinţă, conştiinţă. Oricare ar fi cuvîntul folosit, noţiunea conform căreia fiecare dintre noi trece, odată cu moartea, la o altă formă de existenţă, ocupă un loc dintre cele mai respectabile printre credinţele umane. S-a găsit în Asia Mică un cimitir folosit de oamenii din Neanderthal cu vreo 100000 de ani în urmă; gravuri fosilizate au permis arheologilor să descopere că aceşti oameni aparţinînd preistoriei îşi înmormîntau morţii în sicrie de flori, ceea ce pare să spună că ei considerau moartea drept un prilej de bucurie, adică trecerea defunctului din această lume într-o altă lume. Pretutindeni pe pămînt, morminte datînd din epocile primitive ne oferă dovada unei credinţe în supravieţuirea fiinţei după moartea trupului.

In realitate, întrebarea pe care am pus-o puţin mai înainte privind natura morţii ridică două răspunsuri antagoniste, amîndouă deopotrivă de vechi şi care sînt valabile şi în zilele noastre. Unii afirmă că moartea aduce cu ea dispariţia conştiinţei, în timp ce alţii, cu aceeaşi convingere susţin că moartea este o trecere, este transferul sufletului sau al gîndirii defunctului către o altă dimensiune a realităţii.

In cursul paginilor care urmează nu voi avea pretenţia de a mă pronunţa pentru sau împotriva uneia din aceste două ipoteze. Intenţionez doar să comunic rezultatele unei anchete de care m-am

ocupat personal.

In anii din urmă am avut posibilitatea de a întîlni un mare număr de persoane care au trecut prin ceea ce voi numi o "moarte temporală". Aceste întîlniri au avut loc în mai multe feluri: la început a fost o simplă coincidenţă. In 1965, pe cînd îmi făceam studiile de filozofie la universitatea din Virginia, am făcut cunoştinţă cu un om care era profesor de psihiatrie într-o şcoală de medicină. De la bun început am fost frapat de căldura cu care m-a primit, de cordialitatea şi buna sa dispoziţie. In continuare am avut surpriza mare de a afla cu privire la el un fapt remarcabil, şi anume că fusese "mort" - nu o singură dată, ci de două ori la un interval de vreo 10 minute - şi să-l ascult relatînd lucruri absolut fantastice cu privire la ceea ce i se întîmplase în timp ce era considerat mort. Mai tîrziu l-am auzit povestindu-şi istoria în faţa unui mic grup de studenţi care se aflau într-o dispoziţie în care se arătau foarte interesaţi. Am fost foarte interesat şi impresionat de ceea ce am auzit; dar cum pe atunci nu dispuneam de nici un criteriu care să-mi permită să-mi fac vreo judecată cu privire la o asemenea aventură, m-am mulţumit să o "clasez" printre gîndurile mele şi să o înregistrez, în timp ce era povestită, pe bandă de magnetofon.

Cîţiva ani mai tîrziu, după ce mi-am luat

doctoratul în filozofie, predam într-o universitate din Carolina de Nord. Cu ocazia unuia din cursurile mele am citit elevilor mei "Phedon" de Platon, scriere în care printre alte subiecte tratează şi nemortalitatea sufletului. Imi axasem cursul pe alte doctrine profesate de filozoful grec, fără a pune vreun accent deosebit pe pasajele în care era vorba de viaţa de după moarte. Intr-o zi, la sfîrşitul orei, un student se apropie de mine şi mă întreabă dacă este posibil să se organizeze o discuţie avînd ca temă supravieţuirea; subiectul prezenta un interes deosebit pentru faptul că bunica lui fusese "moartă" un timp, în cursul unei intervenţii chirurgicale şi făcuse o experienţă uimitoare. L-am rugat să-mi povestească mai amănunţit şi care nu mi-a fost surpriză cînd mi-a relatat aproape aceeaşi serie de evenimente pe care mi le descrisese profesorul de filozofie cu cîţiva ani mai înainte.

De acum înainte căutarea de cazuri asemănătoare a fost puţin mai activă. M-am hotărît să includ în programul cursurilor mele lectura textelor referitoare la supravieţuirea după moartea biologică, evitînd cu grijă de a face aluzie la cele două mărturii pe care le posedam deja. Am adoptat prin urmare o atitudine de aşteptare; mă gîndeam: dacă povestirile de acest gen sînt mai puţin frecvente, puteam provoca şi altele. Era suficient pentru aceasta să evoc ideea generală a supravieţuirii

în cursul discuţiilor noastre filozofice şi de a arăta un spirit deschis pentru aceste probleme. Aşteptam.

O nouă surpriză: am observat că aproape în toate clasele formate din cca. 30 de elevi, se găsea întotdeauna unul care să vină după cursuri şi să-mi povestească o experienţă personală de "moarte temporară".

Ceea ce m-a intrigat cel mai mult de la începutul acestei anchete, erau asemănările dintre mărturii, şi aceasta în ciuda faptului că proveneau de la persoane extrem de diferite din punct de vedere religios, social şi cultural.

Cînd am intrat la şcoala de medicină în anul 1972, strînsesem deja un număr apreciabil de documente în acest sens şi am început să vorbesc deschis despre această cercetare în prezenţa cîtorva din noile mele cunoştinţe din lumea medicală. Unul din prietenii mei m-a încurajat să prezint acest subiect în faţa unei comisii de medici; au urmat alte conferinţe. Din nou eram nevoit să constat că la încheierea fiecărei reuniuni vedeam cu regularitate pe cîte cineva înaintînd pentru a-mi relata o aventură asemănătoare.

Pe măsură ce interesul meu pentru acest fenomen devenea din ce în ce mai cunoscut de către cei din anturajul meu, anumiţi medici au început să-i îndrepte spre mine pe pacienţii pe care ei îi aduseseră la viaţă şi care avuseseră nişte

Scanned with OKEN Scanner

experienţe ciudate. Alţii apoi mi-au adresat rapoarte în scris, după ce citiseră în presă anumite articole în care se făcea aluzie la cercetările mele.

La ora actuală cunosc circa o sută cincizeci de cazuri referitoare la acest fenomen. Experienţele pe care le-am studiat se împart în trei categorii deosebite:

1. Experienţe trăite de persoane reanimate după ce au fost considerate moarte, declarate ca atare, sau considerate moarte din punct de vedere clinic de către medicii lor.

2. Experienţa persoanelor care în urma accidentelor, a rănirilor grave sau a unei boli, au văzut moartea foarte de aproape.

3. Experienţe trăite de persoane care, pe punctul de a muri, le povesteau celor din jur. Ulterior, aceşti martori mi-au comunicat conţinutul experienţelor acestor muribunzi.

In acest material, care poate fi evaluat la o sută cincizeci de cazuri, evident că am fost nevoit să fac o selecţie. Această selecţie am făcut-o cu o intenţie precisă: de exemplu, în ciuda faptului că anumite rapoarte din a treia categorie erau identice şi completau perfect relatările din primele două categorii, am preferat să le omit în cea mai mare parte din două motive: mai întîi, această eliminare mi-a permis să reduc numărul

cazurilor studiate la proporţii mai uşoare de mînuit; apoi am putut, graţie acestui procedeu, să mă ocup pe cît posibil, de mărturii de mîna întîi. Mi-a fost deci uşor să chestionez în cele mai mici detalii vreo cincizeci de persoane, ale căror cuvinte sînt în măsură să le redau cu exactitate. Dintre acestea, cazurile aparţinînd primei categorii - cele care implică o moarte constatată din punct de vedere clinic - comportă fără îndoială un aspect mai spectacular decît cele din categoria a doua - cînd moartea a fost văzută doar de aproape -. Este sigur faptul că întotdeauna cînd am ţinut conferinţe publice cu privire la acest fenomen, episoadele care relatau o perioadă de "moarte clinică" constatată, au trezit un interes deosebit. Anumite articole publicate în presă au fost redactate şi publicate în aşa fel încît au dat de înţeles că m-am ocupat în mod exclusiv de cazurile aparţinînd acestei categorii.

Totuşi, selectînd exemplele destinate să figureze în această carte, am rezistat tentaţiei de a mă limita la cazurile care comportă o "Moarte temporară". Căci, după cum se va putea constata îndată, cazurile din a doua categorie nu numai că nu diferă de cele din a doua, dar formează împreună cu ele un fel de continuitate. Mai mult, deşi experienţele morţii temporare se aseamănă între ele de o manieră remarcabilă, împrejurările care le înconjoară şi personalitatea celor care le relatează variază enorm de mult. In consecin-

ţă, m-am străduit să furnizez o selecţie a experienţelor care să reflecte în mod fidel această diversitate.

Reţinînd aceste consideraţii, să trecem acum la examinarea a ceea ce se poate întîmpla - în măsura în care am reuşit să descoper acest lucru - atunci cînd survine moartea.

x x x

II. EXPERIENTA MORTII

In ciuda deosebirilor prezentate - fie din cauza împrejurărilor care însoţesc apropierea morţii, cît şi a tipurilor diferite de oameni care o îndură, - nu este mai puţin adevărat că se constată asemănări frapante între mărturiile care relatează experienţa însăşi a morţii. Din aceste asemănări se pot desprinde vreo 15 trăsături comune care revin mereu în documentele pe care le-am putut aduna.

Bazîndu-mă pe aceste asemănări voi încerca acum să reconstitui pe scurt un model din punct de vedere teoretic ideal sau complet a experienţei despre care tratăm introducînd în el toate elementele comune în ordinea în care ele apar în mod o-

bişnuit.

Iată deci un om care moare; în timp ce suferinţa lui fizică ajunge la paroxism îl aude pe medic constatîndu-i decesul. Atunci începe să audă un zgomot neplăcut, ca un sunet puternic de sonerie sau un bîzîit şi în acelaşi timp se simte purtat cu o viteză mare printr-un tunel întunecat şi lung. După care se trezeşte dintr-o dată în afara trupului său fizic, fără a părăsi totuşi anturajul său fizic imediat; îşi priveşte propriul său corp de la distanţă, ca un spectator. Observă de pe această poziţie privilegiată încercările de reanimare la care este supus trupul său; se află într-o stare de tensiune emoţională foarte puternică.

După cîteva momente se regăseşte şi se obişnuieşte încetul cu încetul cu noua şi strania sa condiţie. Observă că posedă în continuare "un corp", dar că acest corp este de o natură cu totul particulară şi că se bucură de facultăţi foarte diferite de cele pe care le avea cadavrul pe care tocmai l-a abandonat. Curînd se produc alte evenimente: Alte fiinţe ies în întîmpinarea sa, voind parcă să-i vină într-ajutor; zăreşte "spiritele" părinţilor şi ale prietenilor decedaţi înaintea lui. Si dintr-o dată o fiinţă spirituală, de o specie necunoscută, un spirit de o caldă duioşie, vibrînd total de iubire, - o "fiinţă de lumină" - i se arată. Această "fiinţă" face să apară în faţa lui o întrebare, care nu este pro-

nunţată în mod verbal şi care îl determină să facă un bilanţ al vieţii sale trecute. Fiinţa îl ajută în această încercare procurîndu-i o viziune panoramică, instantanee, a tuturor evenimentelor care i-au marcat destinul. Vine apoi momentul în care defunctul pare să întîlnească în faţa lui un fel de barieră sau frontieră, simbolizînd în aparenţă ultima limită între viaţa pămîntească şi viaţa viitoare. Dar el constată atunci că trebuie să se reîntoarcă, că nu a sosit încă pentru el timpul de a muri. In acest moment rezistă, căci de acum înainte este subjugat de fluxul evenimentelor vieţii de dincolo şi nu doreşte această reîntoarcere. Este pătruns de intense sentimente de bucurie, de iubire, de pace. Cu toate acestea el se regăseşte unit cu trupul său fizic: se renaşte la viaţă.

Ca urmare, cînd încearcă să explice celor din anturajul său ce s-a întîmplat cu el între timp, se loveşte de diferite obstacole. In primul rînd nu reuşeşte să găsească cuvintele omeneşti capabile să descrie în mod adecvat acest episod supraterestru. Mai mult, îşi dă seama prea bine că cei care îl ascultă nu-l iau în serios, astfel încît refuză să se destăinuiască altora. Totuşi, această experienţă îi marchează profund viaţa şi îi răvăşeşte mai ales toate ideile pe care şi le făcuse pînă atunci cu privire la moarte şi la raporturile sale cu viaţa.

E foarte important de reţinut că relatarea prezentată mai sus nu s-ar putea identifica cîtuşi de puţin cu povestirea unei experienţe particulare. Nu trebuie văzut în ea decît "un model", un raport care a fost alcătuit pornind de la elementele comune culese de la mărturii foarte numeroase. Dacă le-am ales pentru a redacta această prezentare, am făcut-o pentru a furniza de la bun început o idee generală cu privire la ceea ce poate eventual simţi o fiinţă umană în clipa morţii. Fiind bineînţeles vorba de o ilustrare abstractă şi nu de un caz trăit în realitate, voi relata în detaliu, în cursul acestui capitol, fiecare din aceste trăsături, propunînd şi exemple.

Dar mai întîi, ţin să formulez cîteva precizări indispensabile pentru a plasa această expunere referitoare la experienţa morţii într-un context adecvat.

1. In ciuda asemănărilor izbitoare dintre diferitele mărturii, nu se găsesc două dintre ele care să fie absolut identice - deşi mai multe dintre ele nu sînt departe de a atinge această identitate.

2. N-am găsit nici o mărturie care să conţină dintr-o dată toate detaliile acestui tablou-robot. Numeroase sînt în schimb cele care conţin cea mai mare parte dintre ele, opt sau chiar mai multe din cele 15 puncte menţionate; unele ating chiar 12.

3. Nici unul din elementele consemnate în mărturiile individuale pe care le-am culeș, nu se regăsesc în mod regulat în toate povestirile. Totuși, unele din aceste elemente par să poată fi considerate ca universale.

4. Nici unul din elementele consemnate în tabloul-robot de mai sus nu provine de la o mărturie unică și particulară; fiecare din ele a fost scos din mai multe povestiri deosebite, dar convergente.

5. Ordinea în care un muribund trece prin diferitele stări descrise pe scurt mai sus poate fi diferită de cel pe care îl prezintă "modelul meu teoretic". Pentru exemplificare, mai multe persoane au declarat că au văzut "ființa de lumină", înainte sau chiar în momentul în care au părăsit trupul lor fizic, și nu ca în"modelul"meu, cîteva clipe mai tîrziu. Cu toate acestea, ordinea în care am citat diferitele etape în tabloul-robot poate fi considerat destul de tipic; variantele sînt mai curînd rare.

6. Nu toate mărturiile merg atît de departe în desfășurarea acestei experiențe ipotetice; s-ar părea că durata depinde de faptul că persoana în cauză a atins sau nu stadiul morții clinice aparente; în cazul afirmativ, de timpul cînd a rămas în această stare. In general, cei care au fost considerați "morți" din punct de vedere clinic, relatează experiențe mai bogate, mai colorate, decît

cei care n-au făcut decît să se apropie de moarte; de asemenea, cei care au rămas în stare de moarte aparentă un timp mai îndelungat abordează mai profund povestirea lor în raport cu cei ce au rămas în această stare o perioadă mai scurtă.

7. Mi s-a întîmplat să întîlnesc persoane reanimate după o moarte clinică şi care nu mi-au relatat nici unul din episoadele amintite mai sus: mai exact, acestea au afirmat că nu au păstrat nici o amintire din starea în care s-au găsit. Lucru curios, am cunoscut de asemenea cazuri în care persoane care au trecut de mai multe ori prin moartea clinică, la interval de ani de zile, şi care chiar dacă nu povesteau nici o impresie din una din aceste experienţe, găsiseră în schimb alta extrem de bogată în peripeţii.

8. Atrag atenţia cititorului asupra faptului că ceea ce prezint aici în scris este un reflex a mărturiilor, a povestirilor şi a rapoartelor care mi-au fost comunicate oral de persoanele pe care le-am întrebat. De aici, dacă observ că cutare sau cutare element aparţinînd "modelului" meu nu apare în cutare sau cutare povestire, nu se poate nicidecum trage concluzia că acest episod nu a fost trăit de persoana în cauză; asta înseamnă doar că martorul nu mi-a menţionat acest detaliu sau că prezenţa amănuntului respectiv nu ne este clar din mărturia pe care am primit-o.

Toate acestea, fiind bine stabilite, putem în continuare trece la examinarea diferitelor etape şi a diferitelor evenimente care par să constituie soarta comună a muribunzilor noştri.

& & & & &

1. Incomunicabilitatea

Condiţiile inteligibilităţii unui limbaj depind în general de existenţa unui lot important de experienţe comune la care noi am participat cu toţii. De aici dificultăţile pe care le vom întîlni în cursul relatărilor care vor urma: într-adevăr, evenimentele trăite de cei care au venit în contact cu moarteanu fac parte din experienţa noastră comună. E de la sine înţeles, prin urmare, că cei interesaţi se lovesc de obstacole semantice cînd încearcă să exprime ceea ce li s-a întîmplat. Aşa stînd lucrurile, persoanele în cauză sînt unanime în a califica experienţele lor drept inefabile, adică inexprimabile.

Numeroşi sînt cei care mi-au făcut această remarcă:"Nu găsesc cuvinte pentru a exprima ceea ce încerc să vă spun", sau:"Nu există vreun termen, vreun adjectiv, vreun superlativ care să poată exprima aceasta". O femeie mi-a rezumat succint această situaţie, spunîndu-mi :

"Vedeţi, este o problemă grea de tot pentru mine să încerc a exprima acest lucru pentru că toate cuvintele pe care le folosesc se aplică celor trei dimensiuni. In timpul aventurii mele nu încetam de a mă gîndi. La cursurile mele de geometrie învăţasem că nu există în toate lucrurile şi pentru toate lucrurile decît trei dimensiuni, ceea ce consideram definitiv stabilit. Dar este o eroare. Sînt mai multe. Bineînţeles, lumea în care trăim acum este tridimensională, dar nicidecum nu ne putem închipui că şi lumea cealaltă e tot aşa. De aici greutatea cea mare de a vă explica. Sînt obligată să folosesc cuvinte cu trei dimensiuni. Incerc să redau pe cît posibil realitatea, dar asta de fapt e toată realitatea. Nu pot să vă schiţez un tablou exact".

2. Ascultarea verdictului

Numeroşi pacienţi atestă că i-au auzit pe medicii lor sau pe alte persoane prezente, anunţîndu-le moartea. Iată ce mi-a povestit o femeie:

" "Mă aflam la spital, dar nimeni nu ştia exact ce am. Doctorul Jams, medicul meu, m-a transportat la serviciul

de radiologie pentru a-mi examina ficatul în speranţa de a-mi găsi ceva la el. Deoarece aveam alergie la mai multe medicamente, a trebuit să încerc nu ştiu ce drog pe care mi l-a injectat în mînă. Cum nu apărea nici o reacţie, s-au apucat de lucru fără să mai ţină cont de ceva; tot ce au izbutit să facă a fost că inima a încetat să mai bată. L-am auzit pe radiolog prezentîndu-se la telefon, l-am auzit foarte clar formînd numărul apoi spunînd:"Doctor James, v-am ucis pacienta, pe Mrs.Martin". Dar eu ştiam bine că eu nu eram moartă. Am vrut să mă mişc pentru a le da de ştire, dar nu puteam să o fac. In timp ce se străduiau să mă reanimeze i-am auzit spunînd cîţi centimetri cubi de nu ştiu ce aveau să-mi injecteze, dar n-am simţit înţepătura. Nu simţeam absolut nimic cînd mă atingeau"

Intr-un alt caz, o femeie care suferise deja mai multe accidente cardiace, a fost victima unei crize în cursul căreia a fost pe punctul de a-şi pierde viaţa. Ea povesteşte:

"Dintr-o dată am fost cuprinsă de dureri în piept ca şi cum as fi prinsă de un cleşte şi strînsă.Soţul meu şi unul din prietenii noştri au auzit zgomotul cînd m-am prăbuşit şi au alergat în ajutorul

meu. Mă aflam într-o beznă completă şi prin această beznă l-am auzit pe soţul meu, ca şi cum ar fi fost foarte departe, strigînd:"De data aceasta s-a terminat!" Iar eu mă gîndeam:"Da, are dreptate, s-a terminat".

Un bărbat tînăr, care fusese crezut mort în urma unui accident de automobil, declară: "Am auzit o voce de femeie care întreba:"A murit?" şi altcineva a răspuns:"Da,e mort".

Mărturiile de acest gen coincid foarte exact cu ceea ce-şi amintesc medicii sau alţi asistenţi. Iată aici un exemplu pe care îl deţin de la un medic:

"Una din pacientele mele a avut un stop cardiac exact în clipa în care un alt chirurg şi cu mine ne pregăteam să o operăm. Eram de faţă şi am văzut cum pupilele i se dilată. Am încercat să o reanimăm, dar în zadar; ca atare, am crezut-o moartă. Atunci i-am spus confratelui meu:"Să mai încercăm odată înainte de a renunţa definitiv". Si, în sfîrşit, inima i s-a pus din nou în mişcare. Si-a redobîndit cunoştinţa. După aceea, cînd am întrebat-o dacă păstrase vreo amintire din această "moarte", mi-a răspuns că nu-şi amintea mare lucru, afară de faptul că mă auzise spunînd:

"Să mai încercăm o dată înainte de a renunţa definitiv".

3. Sentimente de calm şi de pace

Mulţi descriu gîndurile şi senzaţiile extrem de agreabile care survin în primele momente. In urma unei lovituri grave la cap, orice semn de viaţă devenise de nedescoperit la un om care povesteşte:

"In momentul loviturii, o clipă am simţit o durere foarte puternică, apoi durerea a dispărut. Am avut senzaţia că plutesc într-un spaţiu obscur. Era foarte frig în acea zi, dar în timp ce mă găseam în întuneric, tot ceea ce simţeam era o căldură plăcută şi o imensă fericire, cum nu mai simţisem înainte niciodată (...) Imi amintesc că mă gîndeam:"Trebuie să fiu mort".

O femeie, reanimată după o criză cardiacă, povesteşte:

"Am început să încerc nişte senzaţii delicioase. Ceea ce simţeam nu era absolut nimic altceva decît pace, reconfort, fericire, un mare calm. Aveam impresia că toate neplăcerile mele încetaseră şi-mi ziceam:"Cîtă linişte, cîtă pace!

nici o suferinţă de nicăieri".

Iată ce îşi aminteşte un bărbat:

> "N-am simţit decît o impresie plăcută de singurătate şi pace (...). Era foarte frumos şi pacea îmi învăluia spiritul".

Un bărbat care "murise" în urma unei răni primite în Vietnam, povesteşte că în momentul în care a fost rănit a simţit:

> "...un fel de mîngîiere enormă. Nu sufeream şi niciodată nu mă simţisem atît de uşurat. Mă simţeam bine, totul era plăcut".

4. Zgomotele

Multe mărturii fac aluzie la stranii senzaţii auditive care survin în momentul morţii sau la apropierea acestora. Aceste senzaţii sînt uneori extrem de neplăcute. Un bărbat a cărui "moarte" s-a prelungit timp de 20 de minute în cursul unei intervenţii chirurgicale la abdomen, descrie "un fel de zumzet penibil provenind din interiorul capului meu. Acest lucru mă indispunea foarte tare. Nu voi uita niciodată acest sunet".

O femeie povesteşte cum, în timp ce-şi pierdea cunoştinţa, a auzit "un zbîrnîit puternic de sonerie. Ar putea fi comparat cu un bîzîit as-

cuţit. Parcă mă găseam cuprinsă într-un vîrtej".

Mi-a fost descrisă de asemenea această senzaţie supărătoare ca un pocnet puternic, un tunet, o detunătură şi de asemenea o "rafală asemănătoare unei rafale de vînt".

In alte împrejurări, aceste fenomene auditive par să ia un aspect muzical mai agreabil. Astfel, un bărbat care a fost reanimat, după ce fusese declarat mort, cînd a sosit la spital povesteşte că în timpul experienţei sale:

> "...auzeam ceva ce se asemăna cu un dangăt de clopote adus de vînt din depărtare; aducea cu nişte harpe eoliene interpretînd o melodie japoneză...Era singurul sunet pe care îl puteam sesiza în acele clipe".

O femeie tînără, care a fost pe punctul de a muri în urma unei hemoragii interne, care se complicase din cauza coagulării, povesteşte că în momentul în care şi-a pierdut cunoştinţa "...am început să aud un fel de muzică foarte frumoasă, foarte maiestoasă".

5. Tunelul întunecos

Adesea, concomitent cu zgomotele care se aud, muribunzii au senzaţia că sînt purtaţi cu mare viteză printr-un fel de spaţiu obscur. Ei se folo-

sesc de termeni foarte variaţi pentru a descrie acest spaţiu. I-am auzit denumindu-l peşteră, fîntînă, bazin, ţarc, tunel, şemineu, gol, vid, cloacă, vale sau cilindru. Dar deşi terminologia e diferită, este foarte bine evidenţiat faptul că aceste cuvinte încearcă să exprime o realitate unică. Să examinăm două mărturii în care domină termenul de "tunel":

> "Mi s-a întîmplat acest lucru cînd eram copil mic: aveam nouă ani. Au trecut de atunci 26 de ani, dar am fost atît de impresionat încît nu voi putea să uit niciodată . Într-o după-amiază am căzut dintr-o dată grav bolnav şi am fost imediat transportat la cel mai apropiat spital. De îndată ce am sosit s-a luat decizia de a mă anestezia: de ce? N-am putut şti, eram prea mic. Pe vremea aceea erai adormit cu éter. Mi s-a administrat şi mie punîndu-mi-se o bucată de pînză la nas, şi din clipa aceea, din cele ce mi s-au spus mai tîrziu, inima a încetat de a-mi mai bate. Nu ştiam atunci că acest lucru s-a petrecut cu mine, dar pentru moment, mi s-a întîmplat ceva bizar. Mai întîi de toate - vă descriu exact ce am simţit - am auzit un zbîrnîit de sonerie, cam aşa: brrrrnnnng, brrrrnnnng, brrrrnnnng,

foarte ritmat. Apoi, iată-mă parcă tîrît prin acest....- m-ați putea crede că nu sînt în toate mințile - prin această galerie lungă întunecată; un fel de canal, dacă vreți...nu pot să vi-l descriu. Mă cufundam tot mai mult în el, cu acest zgomot, acest zgomot de sonerie..."

Un altul declară:

"Am făcut o reacție alergică foarte rea la o anestezie locală; din cauza aceasta mi s-a tăiat respirația: un stop respirator. Primul lucru care s-a petrecut - totul a fost foarte rapid - a fost că am străbătut acest mare vid negru cu o viteză nebună. Am putea să-l comparăm, să zicem, cu un tunel. Mă simțeam purtat ca la una din acele distracții de bîlci, gen tobogan, cu o viteză vertiginoasă".

In cursul unei boli grave, un om a ajuns atît de aproape de moarte, încît pupilele i s-au dilatat în timp ce trupul îi devenea rece. El povestește:

"Mă găseam într-un spațiu gol, în întuneric complet. E greu să explic, dar simțeam că mă afund în acest gol, în beznă totală. Totuși aveam conștiința întreagă. Era ca și cum aș fi fost arun-

cat într-un tub fără aer. O impresie de limb: eram în acelaşi timp aici şi în altă parte...".

Un om care a "murit" de mai multe ori ca urmare a unor arsuri grave şi a unor răni provenite dintr-o cădere, vorbeşte astfel:

"Am rămas şocat timp de aproape o săptămînă şi în această perioadă am alunecat în acest vid obscur. Mi s-a părut că am stat acolo un timp foarte îndelungat, plutind sau prăbuşindu-mă prin spaţiu...Eram atît de absorbit de acest vid încît nu mă mai gîndeam la nimic altceva".

Inainte de a trece printr-o experienţă asemănătoare, care a avut loc pe cînd eram copil, un bărbat suferise de neliniştea obscurităţii. Totuşi atunci cînd în urma unui accident de bicicletă care i-a provocat răni în interior, inima a încetat de a-i mai bate:

"...am avut senzaţia că mă deplasez de-a lungul unei văi profunde şi obscure. Intunericul era total şi de nepătruns încît nu vedeam absolut nimic; dar a fost experienţa cea mai minunată, cea mai plină de satisfacţii pe care am cunoscut-o vreodată".

Scanned with OKEN Scanner

Un alt caz: o femeie atinsă de peritonită:

"Medicul lăsase deja să intre fratele şi sora mea, permiţîndu-le să mă vadă pentru ultima dată. Infirmiera mi-a făcut o injecţie spre a mă ajuta să mor fără prea multă suferinţă. Obiectele care se aflau în jurul meu în spital începuseră să se îndepărteze din ce în ce mai mult; şi în timp ce ele păreau să se tragă înapoi, m-am răsturnat cu capul înainte într-un fel de conductă îngustă şi foarte, foarte întunecată; treceam exact de-a lungul ei. Si alunecam, alunecam din ce în ce mai jos!"

O femeie, care fusese la un pas de moarte în urma unui accident de circulaţie a scos o comparaţie dintr-un spectacol televizat:

"Am avut o impresie de calm, de pace absolută şi mă aflam într-un tunel - un tunel format din cercuri concentrice. La scurt timp după această aventură, am văzut la televiziune o imisiune intitulată "Tunelul timpului", în care personajele se întorceau înapoi în timp de-a lungul unui tunel în spirala; ei bine, este imaginea cea mai apropiată pe care o pot găsi".

Un bărbat, care a văzut moartea foarte de aproape, foloseşte o asemănare puţin diferită, lu-

at din educaţia sa religicasă:

"Dintr-o dată, m-am trezit într-o vale foarte adîncă şi foarte întunecoasă. Era un fel de drum - să-i zicem drum - care mergea de-a lungul acelei văi. Mult mai tîrziu, după vindecarea mea, mi-a venit în minte acest gînd: acum înţeleg ce vrea să spună Biblia prin "Valea umbrei morţii"; eu am fost în ea".

6. Decorporarea

Nu poate fi cîtuşi de puţin pus la îndoială faptul că în majoritatea cazurilor noi ne identificăm cu noi înşine, majoritatea timpului cu trupul nostru fizic. Bineînţeles, recunoaştem în acelaşi timp că posedăm "o gîndire"; dar în general sîntem înclinaţi să atribuim acestei gîndiri un caracter mult mai efemer decît corpului nostru. La urma urmelor, "gîndirea" ar putea foarte bine să nu fie altceva decît efectul activităţii electrice şi chimice a creierului nostru, care nu este decît o parte a trupului nostru. Pentru foarte mulţi oameni, ar fi un lucru imposibil să conceapă ce semnificaţie ar putea să aibă verbul "a exista" în afara ambalajului corporal cu care ne-am obişnuit.

Inaintea experienţei lor, persoanele pe care le-am interogat nu se deosebeau în ansamblu cu nimic de restul oamenilor din acest punct de vedere. Iată pentru ce, după o trecere rapidă prin tunelul obscur, un muribund încearcă adesea o surpriză zdrobitoare. Căci, în acest moment el se poate găsi foarte bine în situaţia de a-şi contempla propriul trup văzut din exterior, ca şi cum ar fi "un spectator", sau o terţă persoană în cameră", observînd personajele şi evenimentele, ca şi cum acestea s-ar găsi pe scena unui teatru", sau "ca la cinema".

Iată cîteva extrase din mărturiile în care sînt descrise aceste misterioase episoade ale "descoperirii":

> "Aveam 17 ani; fratele meu şi cu mine lucram într-un parc de distracţii. Intr-o zi ne-am hotărît să mergem la înnot şi un număr oarecare de alţi tineri au făcut acelaşi lucru. Cineva a zis:"Ce ar fi să traversăm lacul înnot?" Eu făcusem mai înainte de multe ori acest lucru, dar în ziua aceea, nu ştiu de ce m-am dus la fund aproape la mijlocul lacului. Asemenea unui ludion (aparat pentru studierea corpurilor scufundate în apă) urcam la suprafaţă şi mă scufundam, cînd deodată m-am simţit ca şi cum aş fi foarte departe de corpul meu, departe de toată lumea, cu totul singur în spaţiu.

Rămînînd mereu stabil la un anumit nivel, vedeam trupul meu care ieşea şi se scufunda în apă. Imi vedeam trupul din spate şi puţin la dreapta mea. Aveam totuşi impresia că am forma completă a unui trup întreg, deşi mă aflam în afara trupului meu. Incercam un sentiment de uşurinţă indescriptibilă. Mă simţeam ca o pană!

O femeie povesteşte :

"Acum aproape un an în urmă, am fost primită în spital ca urmare a unor tulburări cardiace. A doua zi dimineaţă, întinsă pe patul meu am început să simt o durere foarte puternică în piept. Am apăsat pe o sonerie ce se afla lîngă patul meu pentru a chema infirmierele mele. Ele au alergat şi m-au înconjurat îngrijorate. Simţindu-mă rău culcată pe spate, am vrut să mă întorc; dar făcînt acest lucru, mi-am pierdut respiraţia şi inima mi s-a oprit. Le-am auzit pe infirmiere dînd alarma în limbajul codificat al spitalului (în engleză codepink! code pink! expresie codificată folosită de personalul spitalui, specificînd intervenţia ce urma de urgenţă în vederea reanimării bolnavului- nota traducătorului în limba franceză)

şi în acelaşi timp simţeam cum ies din trupul meu şi cum alunec în jos printre saltea şi bara laterală a patului. foarte precis, mi se părea că trec prin această bară - pînă la pămînt. Apoi m-am înălţat uşor în aer şi, în timp ce urcam, am văzut cum alte infirmiere intrau în cameră alergînd - erau vreo douăsprezece. Din întîmplare medicul meu se afla în spital şi era pe punctul de a intra de gardă; ele l-au chemat şi l-am văzut şi pe el intrînd. Mă gîndeam:"Iată! ce mai poate face el aici?"Am continuat să mă înalţ - pînă deasupra plafonierei(pe care am putut să-o văd alături şi foarte distinct) şi m-am oprit plutind chiar sub plafon, cu privirea îndreptată în jos. Aveam impresia că sînt o bucată de hîrtie asupra căreia s-a suflat pentru a o face să zboare în aer.

Am asistat de sus la această muncă de a mă reanima. Trupul meu zăcea acolo, jos, întins pe pat, îl vedeam bine şi era înconjurat de cei prezenţi; am auzit-o pe o infirmieră strigînd: "Ah, Dumnezeule, a murit"în timp ce alta se culca peste mine pentru a-mi face respiraţia artificială - gură la gură. Am văzut spatele corpului ei în

această acţiune; nu voi uita niciodată forma pe care o avea coafura ei, avea părul tăiat scurt pe ceafă. Indată după aceea, am observat aparatul împins pe rotiţe în cameră şi cum i se fixau electrozii pe pieptul meu. Imediat după aceea mi-am văzut trupul săltînd în întregime deasupra patului şi am auzit cum îi trosneau toate oasele; era îngrozitor.

Si în timp ce le priveam lovindu-mi pieptul şi fricţionîndu-mi braţele şi picioarele îmi ziceam:"Oare de ce se căznesc atîta? Mă simt foarte bine acum".

O persoană tînără declară:

"Acum vreo doi ani în urmă, tocmai împlinisem doisprezece ani, mergeam cu un prieten în maşina mea; ajungînd la faimoasa intersecţie din partea de jos a oraşului, am oprit puţin, dar nu am văzut nimic venind. M-am angajat deci în intersecţie, exact în momentul cînd l-am auzit pe tovarăşul meu scoţînd un urlet; am avut timp să zăresc o lumină orbitoare, farurile unei maşini care venea cu viteză asupra noastră. Am auzit un zgomot îngrozitor - o parte a maşinii mele

complet zdrobită - şi timp de cîteva secunde m-am simţit purtat într-o gaură neagră, un spaţiu închis. Totul s-a petrecut foarte rapid. Apoi m-am trezit plutind la circa un metru şi jumătate deasupra pămîntului, să fi fost vreo cinci metri distanţă de maşină, şi am auzit ecoul ciocnirii îndepărtîndu-se şi apoi stingîndu-se. Am văzut lume venind în fugă, înghesuindu-se în jurul maşinii, apoi l-am văzut pe prietenul meu scos din caroserie, vizibil accidentat. Am văzut de asemenea propriul meu trup printre tabla stîlcită în mijlocul oamenilor care încercau să-l scoată de acolo. Picioarele îmi erau răsucite şi era peste tot sînge!"

Cum e uşor de imaginat cînd te afli lansat într-o asemenea nenorocire, gîndurile şi sentimentele cele mai incoerente îţi trec prin suflet. Pentru mulţi oameni faptul de a se afla în afara trupului lor este în aşa măsură de neconceput încît chiar atunci cînd li se întîmplă acest lucru se zbat într-o totală confuzie de idei; nu sînt capabili să stabilească o legătură într-o asemenea împrejurare şi moarte - cel puţin pentru un anumit timp, care poate să fie considerabil. Işi pun întrebarea ce se în-

tîmplă: cum pot ei să se privească dintr-odată pe ei înşişi, de la distanţă, ca şi cum ar asista la un spectacol?

Reacţiile emoţionale care rezultă din această stare sînt extrem de variate. De cele mai multe ori, la început, este o dorinţă frenetică de reintegrare în trup, fără a avea cea mai mică idee despre felul cum s-ar putea realiza acest lucru. Alţii îşi amintesc că au avut o frică puternică, vecină cu panica. Unii, totuşi, au încercat reacţii mai pozitive în faţa acestei situaţii, cum s-a întîmplat, de pildă, în cazul următor:

"Căzusem bolnav de tot şi medicul m-a internat în spital. In dimineaţa aceea se făcu în jurul meu o ceaţă deasă şi cenuşie, iar eu am părăsit trupul. In timp ce aveam senzaţia că ies din trup, aveam şi sentimentul că plutesc; m-am întors şi m-am văzut întins pe pat, dedesubtul meu. Acest lucru nu mi-a inspirat teamă. Totul era liniştit, foarte calm, senin. Nu am fost tulburat sau îngrozit cîtuşi de puţin. Era o atmosferă de pace care nu-mi inspira nici o teamă. Mă gîndeam că eram poate pe punctul de a muri, că nu mă voi mai întoarce în trupul meu, că voi fi mort, plecat!"

La fel de diferite sînt sentimentele încercate de diferite persoane cu privire la trupul lor pe care tocmai l-au părăsit. Adesea se trezesc porniri de solicitudine faţă de acest trup. O femeie tînără, care făcea studiile de infirmieră, în momentul în care a cunoscut această experienţă, vorbeşte despre o teamă uşor de înţeles:

> "Poate să vă pară caraghios, ştiu, dar la şcoala de infirmiere se încerca să ne convingă că datoria noastră este de a ne dona trupul în folosul ştiinţei. Ei bine, în tot cursul acestei afaceri, în timp ce îi observam pe cei din jurul meu, străduindu-se să-mi restabilească respiraţia, nu încetam de a mă gîndi:"Nu vreau să se servească de acest trup ca de un cadavru de om înnecat". Am auzit alte două persoane exprimînd aceeaşi îngrijorare pe cînd se aflau în stare de decorporare. Amănunt interesant, aceste persoane aparţineau amîndouă mediului medical: un medic şi o infirmieră".

Intr-un alt caz, această preocupare era însoţită de un regret dureros. Unui om i se oprise inima ca urmare a unei căderi din care a ieşit grav mutilat.

"La un moment dat - acum ştiu că mă aflam culcat pe patul meu - totuşi vedeam foarte bine patul şi pe doctorul care era foarte ocupat în jurul meu. Nu înţelegeam nimic din ce se întîmpla, îmi priveam trupul întins acolo, pe pat, şi eram groaznic de trist văzînd în ce hal ajunsese acest trup al meu".

Unii m-au asigurat că s-au recunoscut greu văzîndu-şi cadavrul, după cum ne demonstrează acest pasaj caracteristic:

"Categoric, nu, nu-mi dădeam absolut seama că semănam cu ceea ce vedeam! Vă daţi seama, de obicei, nu mă văd decît în fotografie sau privindu-mi chipul în oglindă şi aceasta dă o imagine plată. Dar acolo, dintr-o dată eram eu, - sau mai exact trupul meu era în faţa mea şi puteam să-l privesc; îl vedeam foarte clar, în întregime, de la o distanţă de aproape doi metri. Mi-a trebuit un anumit timp să-mi dau seama că eu eram acela!"

Intr-o altă povestire, această stranie impresie pe care cineva o poate avea în faţa lui însuşi ia proporţii imense şi se învecinează cu umorul. Un bărbat, medic de profesie, povesteşte cum, în timp ce se afla în stare de moarte cli-

nică, stătea în apropierea pătului său, contemplîndu-şi propriul cadavru, care avea deja acea culoare cenuşie pe care o iau trupurile după moarte. Pierdut, dezorientat, se întreba ce are de făcut. Primul gînd care i-a venit în minte, a fost de a părăsi locurile spre a nu-şi prelungi această stare neplăcută. Işi amintea de istoriile cu fantomele pe care i le povestea bunicul său, cînd era mic, şi, paradoxal, "nu-i plăcu să mai rămînă în apropierea acestui lucru ,care semăna cu un cadavru, chiar dacă era vorba de al său".

Dimpotrivă, unii mi-au spus că trupul meu nu le-a inspirat nici un sentiment deosebit.Printre altele, o femeie, în plină criză cardiacă, a avut certitudinea că va muri. S-a simţit trasă printr-un culuoar obscur afară din trup, de care se îndepărta rapid. Ea continuă:

"Nu m-am reîntors să-mi privesc trupul. OH! Stiam prea bine că se află acolo, şi aş fi putut să-l văd dacă aş fi voit. Dar nu voiam absolut deloc, pentru că ştiam că făcusem în viaţă totul şi întotdeauna cît am putut de bine. Si întreaga mea atenţie era îndreptată asupra acestei noi ordini de lucruri. Pentru mine, a mă reîntoarce pentru a-mi vedea trupul ar fi fost ceva care ar fi putut să mă lege

din nou de trecut şi eram ferm decisă să evit aşa ceva".

De asemenea, o tînără fată, care a făcut experienţa decorporării în urma unui accident în care a fost grav rănită, afirmă:

"Imi vedeam trupul blocat în caroserie, în mijlocul unei mulţimi de oameni care se înghesuiau în jurul meu. Dar, vedeţi d-voastră, asta mă lăsa complet indiferentă. Era ca şi cum ar fi fost vorba de cu totul altcineva, sau chiar de un lucru. Stiam că este trupul meu, dar pentru mine era tot una",

In ciuda aspectului supranatural al acestor stări de decorporare, fenomenul se impune celui care moare cu asemenea rapiditate încît îi este indispensabil un anumit răgaz pentru a deveni pe deplin conştient de o situaţie atît de nouă. El poate rămîne un anumit timp în afara trupului său, încercînd cu disperare să pună ordine în această serie de lucruri stranii care se abat asupra lui şi îi pun spiritul în derută, mai înainte de a-şi da seama că e pe punctul de a muri sau chiar că e mort deja.

Cînd, în sfîrşit, devine conştient de acest lucru, acest fapt provoacă în general o reacţie foarte puternică şi dă naştere la gîn-

Scanned with OKEN Scanner

duri ameţitoare. O femeie îşi aminteşte că s-a gîndit:"Oh, am murit! Ce bine e!"

Un bărbat declară că ideea care i-a venit atunci a fost aceasta:"Va să zică, asta e ceea ce se cheamă "moarte"!"

Această constatare poate să fie în egală măsură cauza unei mari dezorientări şi poate fi chiar însoţită de un refuz de a accepta situaţia. Un bărbat, de exemplu, îşi aminteşte de a fi evocat promisiunea biblică a celor:"De trei ori cîte douăzeci ani plus zece ani" şi de a se fi plîns că nu a avut dreptul decît la o singură dată douăzeci de ani.

O tînără femeie mi-a prezentat o mostră foarte impresionantă de reflexii de acest fel:

> "Mi-am zis că eram moartă. Dar nu mă supăra faptul că eram moartă, ci faptul că nu ştiam încotro să apuc. Gîndirea mea, conştiinţa mea, erau exact ca şi în viaţă, dar nu reuşeam să văd clar ce era în toată treaba aceasta. Imi repetam:"Ce am de făcut? Incotro trebuie să apuc?" Si de asemenea:"Doamne Dumnezeule, iată-mă moartă! De necrezut!" Pentru că niciodată nu reuşeşti să crezi sută la sută - cel puţin, eu niciodată nu am avut această convingere - că vei muri în-

tr-o zi. E un lucru care nu se întîmplă decît altora. Deşi nu poate exista nici o îndoială în această privinţă, nu reuşeşti niciodată să te convingi pe deplin că vei muri... Atunci am sfîrşit prin a mă hotărî să aştept să se termine această tărăşenie, să mi se ia trupul de acolo, după care voi avea destul timp să văd ce am de făcut şi încotro să apuc în sfîrşit".

Intr-unul sau două din cazurile care mi s-au prezentat, persoanele moarte al căror suflet, spirit sau conştiinţă - cum vreţi - se desprinsese de trupul lor, afirmă că după această ruptură nu mai simţeau nici un fel de trup; aveau impresia că sînt "conştiinţă pură". Unul din ei comentează:"Puteam să văd totul în jurul meu - inclusiv trupul meu întins pe pat- fără să ocup nici un spaţiu" ca şi cum ar fi fost redus la "un punct" de conştiinţă. Alţii nu-şi amintesc să fi posedat un "trup" după ce l-au părăsit pe al lor; erau prea absorbiţi de spectacolul care se petrecea în jurul lor.

Dimpotrivă, imensa majoritate a acelora pe care i-am întrebat, afirmă clar că în urma decorporării lor s-au văzut înzestraţi cu un alt "trup".

Si acum ne vedem nevoiţi să abordăm un domeniu a cărui analiză devine extrem de delicată. Acest nou "trup" figurează în micul număr de elemente proprii experienţei celor ce mor care pune problema imposibilităţii exprimării din partea limbajului uman. Aproape toţi cei care au încercat să-mi vorbească despre acest "trup" au sfîrşit prin a renunţa spunînd:"Este imposibil de descris" - sau o altă formulă asemănătoare.

Nu rămîne mai puţin adevărat că toate mărturiile referitoare la acest trup, prezintă asemănări strînse între ele. Chiar atunci cînd fiecare individ foloseşte termeni foarte diferiţi sau recurge la analogii diferite, aceste expresii diferite par întotdeauna să se reducă la acelaşi model. Descrierile se identifică mai ales în ceea ce priveşte proprietăţile care caracterizează acest nou trup. Iată pentru ce mă voi folosi de un termen capabil să sugereze o idee mai mult sau mai puţin exactă a acestor particularităţi - termen care de altfel a fost folosit de mai multe persoane chestionate: de acum înainte voi adopta prin urmare termenul de "t r u p s p i r i t u a l".

S-ar părea că cei ce mor încep să-şi dea seama de trupul lor spiritual atunci cînd constată limitele lui. Intr-adevăr ei descoperă, după ce şi-au părăsit trupul fizic, că oricît s-ar strădui să avertizeze persoanele prezente de si-

tuaţia nou creată, cu toate eforturile disperate, nu reuşesc să facă acest lucru; nimeni nu le înţelege. Circumstanţă bine ilustrată prin acest extras datorat unei femei care murise în urma unui blocaj de respiraţie şi care fusese transportată într-o sală de reanimare:

> "Îi vedeam cum încercau să mă readucă la viaţă. Era foarte curios; mă aflam parcă pe un piedestal, nu prea sus în comparaţie cu ei, îi priveam pe deasupra peste umeri. Incercam să le vorbesc, dar nimeni nu mă auzea, nimănui nu-i venea în gînd să mă asculta".

Si pentru a agrava parcă faptul că vocea îi rămîne neauzită, cel care ocupă un corp spiritual,nu întîrzie să-şi dea seama că a devenit în acelaşi timp invizibil. Personalul medical şi toţi cei care se află în jurul trupului fizic, oricît şi-ar concentra privirea spre locul unde se află trupul spiritual, nu-l pot vedea nicidecum. In afară de aceasta trupul spiritual nu prezintă nici o soliditate: obiectele materiale plasate în apropiere trec prin el fără a întîlni cel mai mic obstacol; el nu poate nici să apuce aceste obiecte, nici să atingă vreunul din ele.

> "Medicii şi infirmierele îmi fricţionau cu putere trupul pentru a-mi restabili circulaţia sîngelui şi

pentru a mă readuce la viaţă; iar eu nu încetam de a le striga:"Lăsaţi-mă în pace! Vă rog un singur lucru: lăsaţi-mă în pace! Nu mă mai loviţi!" Dar ei nu înţelegeau. Atunci am voit să le prind mîinile spre a-i împiedica să mă mai frece, dar în zadar. Nu puteam să o fac. Era ca şi cum...de fapt nu ştiu ce se petrecea, dar nu reuşeam să le apuc mîinile. Aveam totuşi impresia că le ating şi făceam eforturi ca să le îndepărtez de mine, dar cînd credeam că le-am respins, aceste mîini erau tot acolo. Nu ştiu dacă mîinile mele treceau prin ale lor, sau le înconjurau, sau ce se mai întîmpla. Nu simţeam contactul acestor mîini pe care încercam să le apuc".

Un alt caz:

"O mulţime de gură cască alergau din toate părţile spre locul accidentului. Ii observam în timp ce ocupam mijlocul unui trotuar foarte îngust. Cu toate acestea în timp ce se apropiau păreau să nu remarce prezenţa mea. Continuau să meargă privind drept înaintea lor. Cînd au fost aproape de tot, am vrut să mă dau la o parte pentru a-i lăsa să treacă, dar ei au trecut prin

mine.

Mai mult decît atît, toţi sînt de acord în a descrie trupul spiritual ca fiind lipsit de greutate. Cei mai mulţi îşi dau seama de acest lucru - cum se poate observa din anumite pasaje reproduse mai sus - atunci cînd se trezesc planînd aproape de plafonul camerei lor, sau pur şi simplu în aer. Mulţi, vorbind despre noul lor trup spiritual menţionează impresia de"plutire" pe care au avut-o, sau o senzaţie de imponderabilitate, sau senzaţia că sînt purtaţi la voia întîmplării.

In stare normală, atunci cînd locuim în trupul nostru fizic dispunem de mai multe mijloace de percepţie, graţie cărora putem localiza exact în spaţiu locul pe care îl ocupăm împreună cu toate membrele noastre, fie că sîntem imobili, fie că ne deplasăm. Văzul şi simţul echilibrului joacă bineînţeles un rol important în acest sens, dar mai intră în joc şi un alt element: cinestezia, care este senzaţia mişcării sau a tensiunii muşchilor, a tendoanelor şi a articulaţiilor noastre. Noi nu sîntem în general conştienţi de senzaţiile care provin de la sistemul nostru cinestezic pentru că percepţia pe care o primim de la el se atenuează din cauza unei obişnuinţe îndelungate. Presupun totuşi că dacă am fi lipsiţi dintr-o dată de acest simţ, i-am remarca imediat absenţa. Or, în mod efectiv,

mai multe persoane m-au asigurat că au fost conştiente de absenţa senzaţiilor fizice, cum ar fi greutatea, mişcarea şi localizarea, de îndată ce s-au găsit în trupul lor spiritual.

Aceste trăsături specifice ale trupurilor spirituale, care pot trece la prima vedere drept limite, pot fi considerate la fel de bine drept o absenţă a limitelor. Inchipuiţi-vă acest lucru în felul următor: o persoană care se află într-un trup spiritual se bucură de o condiţie privilegiată în comparaţie cu cele care o înconjoară, căci ea poate să le vadă şi să le audă fără ca ea să fie văzută sau auzită - cîţi spioni nu ar invidia această situaţie! -. Mai mult, chiar dacă trupul spiritual nu poate apuca mînerul unei uşi pe care o atinge, ce importanţă are? Nu-şi dă seama imediat că este foarte comod să treacă prin uşa închisă? De îndată ce cineva s-a familiarizat cu această nouă stare îi este excepţional de uşor să călătorească; materialele fizice nu mai opun nici un obstacol şi deplasările dintr-un loc în altul se pot efectua cu o rapiditate extremă, aproape instantanee.

Să mergem mai departe: oricît de imperceptibil ar fi trupul spiritual pentru cei din anturajul fizic, toţi cei care au făcut această experienţă sînt de acord în a afirma că acest "corp" este totuşi ceva chiar dacă este imposibil de a-l descrie. Dacă o să le dăm crezare,

corpul spiritual posedă un aspect sau o formă; este comparat uneori cu un nor, sferic sau fără un contur precis, dar care determină foarte adesea aspectul general al trupului fizic. El este înzestrat chiar cu membre: proiecţii sau aparenţe sugerînd mîini, picioare, un cap, etc. Chiar cînd forma lui generală este prezentată ca fiind vag rotunjită, aceasta trece adesea ca avînd limite, o parte de sus şi o parte de jos bine definite şi extremităţile despre care tocmai am vorbit.

Acest trup mi-a fost descris în termeni foarte diferiţi, dar se observă de la prima vedere că întotdeauna este exprimată aceeaşi idee în fiecare caz. Dintre cuvintele folosite de diferite persoane am reţinut: un nor, o ceaţă, un fel de fum, nişte vapori, ceva transparent, un nor colorat, o erupţie vulcanică de gaze, un centru energetic, şi altele care evocă imagini asemănătoare.

In sfîrşit, aproape toţi cei care mi-au vorbit despre acest lucru semnalează faptul că această stare este însoţită de o absenţă a timpului. Mulţi spun că deşi sînt nevoiţi să relateze acest interludiu spiritual în termeni de temporalitate - dat fiind faptul că limbajul uman este temporal - timpul nu figura în mod real printre elementele experienţei lor în felul cum este conceput în viaţa fizică. Iată

aici extrasele din cinci interviuri care constituie tot atîtea mărturii de prim ordin în cursul cărora sînt evocate anumite aspecte fantastice ale existenţei în stare de corp spiritual:

1. "Am pierdut controlul direcţiei la un viraj, maşina a părăsit drumul, a sărit în aer - îmi amintesc că am văzut albastrul cerului - după care m-am prăbuşit în şanţ. In momentul în care maşina părăsea drumul, mi-am zis: "Accident!". Imediat am pierdut noţiunea timpului şi pe aceea a realităţii mele fizice legate de trup - am pierdut contactul cu trupul meu. "Fiinţa mea" sau eu-l meu sau spiritul meu - spuneţi cum vreţi - îl simţeam cum ieşe din mine prin corp; acest lucru nu-mi făcea rău, era ca şi cum s-ar fi ridicat, ca şi cum ar fi fost deasupra mea.

"Fiinţa" mea avea o anumită densitate, sau aşa ceva. Nu o densitate fizică - aş spune mai degrabă nişte unde sau ceva asemănător, nu pot să-mi dau seama; cu siguranţă, nimic material, să zicem o încărcătură electrică dacă vreţi, dar în orice caz ceva era. Era mic, vag, sferic, dar fără un con-

tur precis, ceva ca un nor (...).

Cînd lucrul acesta a ieşit din trupul meu, mi s-a părut că partea care a ieşit mai întîi era mai umflată, iar ultima parte era cea mai fină(...). Era uşoară, foarte uşoară. Nu a produs nici o tensiune asupra trupului meu - fizic -; aveam o senzaţie cu totul aparte. Trupul meu nu mai avea nici o greutate.

Momentul cel mai ciudat a fost acela în care eu-l meu s-a găsit suspendat deasupra, în faţa capului meu ca şi cum nu reuşea să se decidă: să plece sau să rămînă? Am avut impresia că timpul se oprise în loc. De la începutul pînă la sfîrşitul accidentului, totul se petrecuse foarte rapid; dar din momentul în care maşina a părăsit şoseaua - fiinţa mea, fiind suspendată deasupra mea - pînă cînd a ajuns la punctul de cădere mi s-a părut că s-a scurs foarte mult timp. Si în tot acest interval nu eram îngrijorat numaidecît nici de maşină, nici de accident, nici chiar de trupul meu, ci numai de "duhul" meu (...).

"Fiinţa mea" nu avea nimic material, dar mă văd nevoit să folosesc termeni

fizici încercînd să o descriu. Acest lucru s-ar putea face în moduri foarte multe şi foarte diferite, utilizînd diferite vocabulare, dar niciunul din ele nu ar putea să vă dea o idee exactă. E greu de descris. In sfîrşit, maşina a atins pămîntul, dar în urma loviturilor nu m-am ales decît cu un torticolis şi cu un picior contuzionat!"

2."(Cînd mi-am părăsit trupul fizic) mi se părea că ies din trupul meu pentru a intra în altul. N-am avut impresia că nu mai sînt nimic; acum aveam un altul...dar nicidecum un trup omenesc obişnuit. E un pic diferit. Nu era exact ca un trup omenesc, dar nici nu era ca un glob mare de materie. Avea o formă, dar nu avea culoare. Stiu că aveam ceva ce s-ar putea numi mîini.

E cu neputinţă de descris. De altfel eram mult prea fascinat de tot ceea ce se petrecea în jurul meu, de vederea trupului meu - fizic .. şi de celelalte, aşa că nu am dat prea multă atenţie acestui nou trup pe care îl aveam. Totul părea că se petrece foarte repede. Timpul nu mai conta şi - totuşi conta atît de mult. Totul pare că aleargă atît de repede cînd te

afli în afara trupului".

3. "Imi amintesc că am fost purtat în sala de operaţie şi orele care au urmat apoi au fost perioada mea critică. In acest timp nu încetam să intru şi să ies din trupul meu pe care puteam să-l văd foarte bine cînd mă aflam deasupra lui. Dar în acele momente aveam un trup - nu un trup material, dar ceva ce s-ar putea compara mai bine cu un centru energetic. Dacă e neapărat nevoie să folosesc cuvinte, aş spune că era transparent, o entitate spirituală în contrast cu o fiinţă fizică. Ceea ce nu-l împiedica să comporte diferite părţi".

4. "Cînd inima a încetat de a-mi bate (...) m-am simţit ca un balon rotund, sau poate mai exact ca şi cum aş fi fost o mică sferă în interiorul acestei mingi rotunde. Nu reuşesc să vă explic cum vine acest lucru!"

5. "Ieşisem din trupul meu şi mă priveam de la o distanţă de vreo zece metri; dar aveam conştiinţa întreagă, exact ca în viaţa obişnuită. Si locul gîndirii mele se situa la o înălţime normală în raport cu un trup. Totuşi

eu nu mă aflam într-un trup propriu-zis. Simţeam ceva, un fel - să zicem- de capsulă, cu o formă foarte clară. Nu o deosebeam, era mai curînd transparentă, dar nu chiar de tot. Parcă aş fi fost - o energie, poate, sau, dacă vreţi o concentrare mică de energie. Nu simţeam nici o senzaţie corporală, nici temperatură, nici altceva de genul acesta".

Alţii, au menţionat pe scurt în rapoartele lor identitatea de formă dintre trupul fizic şi noul lor trup. O femeie mi-a declarat că în timpul şederii sale în afara trupului "simţeam că am o formă corporală completă: aveam mîini, picioare şi tot restul - şi totuşi eram lipsită de greutate". O doamnă, care observase dintr-un punct situat chiar sub plafon încercările de reanimare la care era supus trupul ei, declară:"Aveam în continuare un trup. Stăteam întinsă privind în jos. Mişcam picioarele şi am observat că unul din ele era mai cald decît celălalt".

Odată cu libertatea completă de mişcare, starea spirituală oferă, după unii, o libertate egală de gîndire. In mai multe rînduri cei interesaţi mi-au declarat că, odată obişnuiţi cu noua lor situaţie, au constatat la ei o gîndire mai lucidă şi mai rapidă decît în existenţa lor fizică. Printre alţii, un om a afirmat că în timp

ce era "mort",

"...ceea ce ni se pare imposibil, aici devine acum dintr-o dată posibil. Sufletul nostru devine ca prin minune clar. Gîndirea mea sesiza totul şi rezolva toate problemele cum nu mi se mai întîmplase nicicînd înainte, şi aceasta fără a fi nevoit să revin de mai multe ori asupra aceloraşi idei. Intr-o clipă întreaga experienţă prin care treceam lua sens într-un fel oarecare".

In noul trup percepţia este asemănătoare, dar în acelaşi timp deosebită de aceea care se manifestă în trupul fizic. Sub anumite raporturi, starea spirituală este limitată, după cum am văzut deja cinestezia ca atare este absentă. Anumite persoane dau de înţeles că nu au încercat nici o senzaţie de temperatură, în timp ce altele, în număr mai mare, evocă o"căldură" a greabilă. Dar niciuna din ele nu a vorbit despre mirosuri sau gusturi în timpul şederii lor în afara trupului fizic.

In schimb, simţurile care corespund simţurilor fizice: ale vederii, ale auzului, rămîn perfect intacte în trupul spiritual şi în fapt par a fi foarte ascuţite, mult mai perfecte decît au fost în existenţa fizică. Un om precizează că în timp ce era "mort", vederea îi era

incredibil mai puternică şi, pentru a cita propriile lor cuvinte :"Nu pot să înţeleg cum reuşeam să văd atît de departe".

- O femeie notează:"Totul se petrecea ca şi cum ar fi fost nelimitată această facultate spirituală, ca şi cum mi-ar fi fost dat să văd toate luorurile de pretutindeni." Acest fenomen este descris într-un mod foarte pitoresc în acest pasaj al unei mărturii furnizate de către o femeie care se decorporase în urma unui accident:

"Era o mare harababură, lumea se înghesuia în jurul ambulanţei; ori de cîte ori priveam pe cîte cineva încercînd să-i ghicesc gîndurile, se producea un efect de z o o m - este un termen utilizat în mod curent în limbajul tehnic cinematografic pentru a indica trecerea rapidă de la un plan îndepărtat la unul foarte mare, printr-un efect de apropiere obţinut cu ajutorul unui dispozitiv optic special - ca şi cum s-ar fi găsit o cameră de luat vederi înzestrată cu o lentilă ad hoc şi era dintr-o dată acolo, foarte aproape. Totuşi, mi se părea că această parte din mine însămi, pe care o voi numi "spirit" nu îşi schimbase locul; se găsea la cîţiva metri distanţă de trupul meu. Cînd doream să văd pe cineva care se găsea departe,

parcă ceva din mine, un fel de cap căutător, îşi lua avînt spre acea persoană. Aveam atunci impresia că de s-ar fi întîmplat nu ştiu ce lucru, nu importă în ce loc din lume, nu mi-ar fi fost greu să fiu de faţă".

Auzul în stare de corp spiritual, aparent nu poate fi numit astfel decît prin analogie, şi cei mai mulţi mărturisesc că nu aud cu adevărat sunete sau voci; par mai curînd să perceapă direct gîndurile celor care îi înconjoară, şi, cum vom vedea în continuare, această comunicaţie directă de la conştiinţă la conştiinţă va fi menită să joace un rol important în cursul etapelor ulterioare ale experienţei celor care mor.

Astfel, o doamnă se exprimă în felul acesta:

"... Vedeam oameni în jurul meu şi înţelegeam ce spuneau. Nu-i auzeam sub o formă auditivă, aşa cum vă aud pe d-voastră. Mai curînd ştiam ce gîndeau, exact ce gîndeau, dar numai în ideea, dar nu în vocabularul lor. Le prindeam gîndul cu o secundă mai înainte de a deschide gura ca să vorbească".

In fine, bazîndu-mă pe o mărturie unică, dar foarte semnificativă, voi nota că o deteriorare chiar gravă a trupului fizic nu afectează cu nimic integritatea trupului spiritual. In cazul amintit e vorba de un om care şi-a pierdut

un picior în cursul unui accident care avea să-i provoace moartea clinică. El se ştia astfel diminuat deoarece îşi vedea clar, deşi de la distanţă, trupul mutilat asupra căruia stătea aplecat un chirurg; cu toate acestea, în timp ce se găsea proiectat în afara lui însuşi,

> "...îmi simţeam foarte bine trupul, şi acesta era întreg. Sînt sigur de acest lucru. Mă simţeam complet, persoana mea absolut întreagă se găsea acolo, deşi nu era întreagă!"

In această stare de decorporare, deci, individul se simte separat de toţi ceilalţi. El este capabil să vadă pe ceilalţi şi de a le pătrunde perfect gîndurile, în schimb aceştia nu pot nici să-l vadă, nici să-l audă. Orice legătură cu fiinţele umane este suspendată din acest punct de vedere, chiar la nivelul pipăitului, de vreme ce trupul spiritual este lipsit de soliditate. Prin urmare nu ne vom mira dacă, atunci cînd această stare se va prelungi pentru un timp anumit, individul sfîrşeşte prin a încerca o impresie de profundă singurătate, de izolare. După cum mărturiseşte cineva, el vedea tot ce se petrecea în jurul lui - medicii, infirmierele şi tot personalul care se ocupau de el; dar era imposibil să comunice cu ei, astfel încît, mărturiseşte el, "eram teribil de singur".

Mulţi alţii de asemenea mi-au vorbit despre

această impresie puternică de izolare:

"Experienţa mea, cu tot ce mi s-a întîmplat, a fost de o mare frumuseţe, dar rămîne de nedescris. Doream ca şi alţii să poată asista la toate acestea împreună cu mine, convins fiind că nu voi fi niciodată în stare să le descriu cuiva. Deplîng această singurătate, deoarece aş fi vrut să mai fie cineva prezent pentru a împărtăşi aceste impresii împreună cu mine. Dar ştiam prea bine că nimeni nu putea să se afle acolo unde mă aflam eu în acel moment, adică într-o altă lume. Din această cauză eram destul de deprimat".

Sau :

"Nu puteam să ating nimic, nici să comunic cu cei din jur. Aveam o îngrozitoare senzaţie de singurătate, o izolare totală. Mă vedeam complet singur, părăsit".

Si încă :

"Eram uimit. Nu-mi venea să cred că toate acestea sînt adevărate. În realitate nu mă simţeam neliniştit, nu-mi făceam griji, nu-mi ziceam: "Ah! Doamne, iată-mă mort, lăsîndu-i în urmă pe sărmanii mei părinţi, care vor fi atît de trişti şi pe care nu-i

voi mai vedea niciodată".Nu, nu, nimic de acest fel nu-mi venea în minte.

Totuşi, în tot acest timp, aveam conştiinţa că sînt singur, foarte singur, ca un străin venit din altă parte ca şi cum orice legătură cu lumea ar fi fost tăiată ; într-un fel ca şi cum n-ar mai fi fost nici iubire, nici nimic altceva. Totul devenea atît de,... tehnic - nu pricep, nu, absolut de loc".

Această impresie de singurătate nu întîrzie totuşi să se destrame, pe măsură ce cel ce moare se adînceşte din ce în ce mai mult în experienţa morţii. Căci soseşte clipa cînd alte fiinţe îi ies în întîmpinare pentru a-l ajuta în încercarea sa. Acestea din urmă se pot prezenta sub forma altor spirite, adesea ale rudelor sau ale prietenilor decedaţi pe care i-a cunoscut în timpul vieţii. Dar mai frecvent încă, în mărturiile pe care le-au primit este o fiinţă spirituală cu un caracter foarte diferit care apare. Vom vedea despre cine este vorba în paginile următoare consacrate acestei probleme.

7. Contactul cu alţii

Nu puţini au fost aceia care mi-au relatat cum, la un moment dat - pentru unii la începutul

experienţei lor, pentru alţii, după ce alte evenimente au avut deja loc - au fost conştienţi de prezenţa, în preajma lor, a altor fiinţe spirituale al căror rol părea să fie uşurarea trecerii spre moarte; sau, cum s-a întîmplat în două cazuri, să le dea de ştire că ceasul morţii nu a sunat pentru ei şi că trebuiau să reintre în trupul lor fizic.

"Acest lucru mi s-a întîmplat la naşterea unuia dintre copiii mei. Naşterea fusese foarte grea, pierdusem mult sînge. Medicul nu mai avea nici o speranţă de a mă salva şi a anunţat familia mea că voi muri. In acest timp eu mă simţeam foarte lucidă şi, chiar cînd l-am auzit pe medic vorbind despre moartea mea, am crezut că îmi voi relua curînd cunoştinţa. In aceste momente, am observat că era prezentă o mulţime de lume planînd la înălţimea plafonului camerei mele. Toate erau persoane pe care le cunoscusem odinioară şi care trecuseră şi ele în lumea cealaltă. Am recunoscut-o pe bunica mea, pe o fostă colegă de clasă, ca şi pe alte rude sau prieteni. Le vedeam mai ales faţa şi-i simţeam lîngă mine. Toţi erau mulţumiţi, era o împrejurare fericită şi

ştiam că veniseră ca să mă apere, sau ca să mă călăuzească. Se făcea că mă întorc parcă acasă, iar ei veniseră să mă întîmpine la sosire şi să-mi ureze bun venit. Totul mi se părea frumos şi uşor. A fost un moment magnific, plin de splendoare".

Cineva îşi aminteşte:

"Puţin timp înainte de pretinsa mea moarte, unul din prietenii mei cei mai buni, Bob, fusese ucis. In momentul în care am ieşit din trup, am avut sentimentul foarte puternic că Bob se afla în preajma mea. Il vedeam cu mintea, îl simţeam lîngă mine, dar era o senzaţie curioasă: nu-l vedeam fizic; observam lucruri, dar nu sub o formă fizică; şi totuşi vedeam trăsăturile, totul, într-un mod foarte clar. Nu ştiu dacă mă fac înţeles. El se găsea acolo, dar nu avea trupul lui pămîntesc. Avea un trup puţin diafan, îmi făcea impresia că are toate membrele- mîini, picioare, etc - dar nu pot spune că îl vedeam fizic. Pentru moment acest lucru nu mi s-a părut ciudat, deoarece nu simţeam cîtuşi de puţin nevoia de a-l vedea cu ochii mei. De altfel, nici nu aveam ochi. L-am în-

trebat imediat:"Bob, încotro trebuie să apuc acum? Ce se va întîmpla cu mine? Am murit? Da sau nu?" Dar nu-mi răspundea, stătea fără să scoată un cuvînt. In continuare, cît timp am stat în spital, el revenea adesea, iar eu îl întrebam din nou:"Ce se întîm - plă?" - dar nici un răspuns. Apoi în ziua în care medicii au declarat că eram salvat, a plecat. Nu l-am mai văzut şi nu i-am mai simţit prezenţa. Parcă ar fi aşteptat să trec frontiera finală ca abia atunci să-mi vorbească şi să-mi dea amănunte cu privire la ceea ce aveam de făcut".

In alte împrejurări, spiritele întîlnite nu sînt persoane cunoscute în viaţa trecută. O femeie mi-a povestit că în timpul decorporării sale văzuse nu numai propriul său trup spiritual, transparent, dar de asemenea un altul, acela al unei persoane care tocmai murise cu foarte puţin timp înainte. Ea nu ştia că era această persoană, dar face această remarcă foarte interesantă:"N-am putut să-i dau acestui spirit o vîrstă oarecare. Eu însămi pierdusem noţiunea timpului".

In cîteva cazuri mai rare, unii mi-au spus că fiinţele întîlnite erau"îngerii lor păzitori". Unul dintre aceste spirite i-a spus

cuiva care a murit:"Am venit să te ajut în această împrejurare a vieţii tale, dar de acum înainte te voi încredinţa altora". O femeie mi-a declarat că, cu ocazia decorporării sale a remarcat prezenţa a două fiinţe care i s-au prezentat drept "ghizi spirituali".

In două cazuri foarte asemănătoare persoanele întrebate mi-au spus că au auzit o voce care le făcea cunoscut că nu erau încă moarte şi că trebuiau să se întoarcă. Una din aceste persoane se exprimă astfel:

"Am auzit un glas, nu un glas omenesc, era ca o auditie dincolo de simţurile fizice care-mi spunea ce aveam de făcut - adică să revin la viaţă - şi nu mi-a fost teamă să reintru în trupul meu"

In sfîrşit, fiinţele spirituale pot eventual să nu-şi ia nici o formă:

"In timp ce eram mort, în vidul acesta mare, vorbeam oamenilor - dar la drept vorbind nu era vorba de fiinţe corporale. Cu toate acestea aveam impresia că erau oameni în jurul meu, le simţeam prezenţa, îi simţeam cum mişcă, deşi nu vedeam pe nimeni. Din timp în timp discutam cu unul dintre ei, dar tot aşa, fără să-i văd. De fiecare dată cînd întrebam ce

se petrecea, primeam mereu acelaşi răspuns mintal: mi se spunea că totul este în ordine, că sînt pe cale de a muri şi că îndată mă voi simţi foarte bine. Astfel încît nu mă neliniştem de situaţie. Primeam întotdeauna răspuns la întrebările pe care mi le puneam; niciodată nu mi se lăsa gîndirea suspendată".

8. Fiinţa de lumină

Dintre toate elementele comune care figurează în mărturiile pe care le-am analizat, cel mai greu de crezut şi în acelaşi timp cel care produce asupra persoanei în cauză impresia cea mai puternică, este întîlnirea cu o lumină foarte strălucitoare. Detaliu tipic: cînd apare prima dată, această lumină este palidă, dar ea devine din ce în ce mai puternică pînă ce atinge o strălucire supraterestră. Si cu toate că această lumină - în general calificată "albă" sau "clară" - este de o strălucire indescriptibilă, mulţi insistă asupra faptului caracteristic că ea nu arde ochii, că nu orbeşte, că nu împiedică să se vadă clar obiectele din jur. (Poate tocmai pentru faptul că în acest moment, cei care sînt în cauză nu sînt dotaţi din punct de vedere fizic cu ochi, ceea ce exclude orbi-

rea).

In ciuda aspectului extraordinar al acestei apariţii, niciuna din persoanele analizate de mine nu şi-a exprimat nici cea mai mică îndoială cu privire la faptul că era vorba de o fiinţă, de o fiinţă de lumină. Mai mult, această fiinţă este o persoană, ea posedă o personalitate net definită. Căldura şi iubirea care emană din această fiinţă şi cu care este învăluit cel ce moare, depăşesc cu mult orice posibilitate de exprimare. Omul se simte cumva pătruns şi purtat pe aripi de această iubire; el se abandonează cu toată seninătatea primirii binevoitoare care i se face. O atracţie magnetică, irezistibilă, emană din această lumină spre care el este împins în mod ineluctabil.

Remarcă importantă: în timp ce această descriere a fiinţei de lumină rămîne perfect aceeaşi de la o mărturie la alta, identificarea acestei fiinţe variază în mod deosebit şi pare să depindă în mare parte de antecedentele, de educaţia şi de credinţele religioase ale fiecărui individ. Astfel, cei mai mulţi dintre cei care au fost educaţi în tradiţia sau credinţa creştină identifică această lumină cu Cristos; uneori pentru a întări această interpretare, invocă referinţe biblice. Un om şi o femeie de o religie iudaică, vedeau în această fiinţă "un înger". Bineînţeles, în aceste două cazuri din

urmă, persoanele respective nu pretindeau nicidecum că fiinţa despre care este vorba ar avea aripi, ar fi cîntat la harpă, sau ar fi prezentat o înfăţişare umană. El nu era decît lumină. Ceea ce fiecare dintre ei încerca să exprime era faptul că, pentru ei, fiinţa juca un rol de trimis sau ghid. Un bărbat, care nu avea nici o credinţă şi nici o educaţie religioasă înainte de a face această experienţă, vorbea simplu tot de o "fiinţă de lumină". Exact aceeaşi denumire a fost folosită de o doamnă, care profesa credinţa creştină şi care, aparent, nu era înclinată să considere că această lumină era Cristos.

La scurt timp după această apariţie, fiinţa intră în legătură cu cel care moare. Trebuie notat că această comunicaţie se face direct, conform procedeului amintit deja, care permite trupurilor spirituale " de a capta gîndurile" celor din jur; şi aici, martorii afirmă că nu au auzit nici un sunet, nici un glas venind de la fiinţa luminoasă şi că nici ei nu au scos nici un sunet spre a-i răspunde. Ei fac aluzie la un transfer direct al gîndului, fără nici o piedică, şi de o claritate atît de perfectă încît nu se mai găseşte nici un loc pentru riscul de a greşi sau de a minţi.

Mai mult, acest dialog, fără nici un obstacol nu împrumută nimic de la limba maternă a aceluia care îl susţine; ceea ce nu-l împiedică

pe acesta cîtuşi de puţin de a înţelege totul şi de a primi o informaţie pe loc. Mai tîrziu, cu ocazia revenirii la viaţă îşi va da seama că este incapabil de a transpune într-un limbaj normal gîndurile astfel schimbate pe pragul morţii.

Etapa următoare a experienţei aduce o ilustrare grăitoare a dificultăţilor de care se loveşte cineva de îndată ce încearcă să traducă acest limbaj neverbal. Fiinţa, imediat ce s-a arătat celui care moare într-un mod atît de spectacular, îndreaptă spre el un gînd pe care cei în cauză au încercat să mi-l prezinte ca pe o întrebare. Printre traducerile care mi-au fost prezentate, amintesc:

- eşti pregătit de moarte ?
- eşti gata să mori?

s a u :

- cum ţi-ai folosit viaţa, ce poţi să-mi arăţi?
- ce crezi că ai făcut îndeajuns în viaţa ta?

Primele două formule, care pun accent pe o "pregătire", par să comporte o semnificaţie deosebită în raport cu ultimile două, care insistă asupra faptelor săvîrşite. Aş înclina mai curînd să cred că aceste două încercări de traducere se reduc, mai mult sau mai puţin, la acelaşi lucru; ca dovadă, această relatare pe care o face o femeie :

"Primul lucru pe care mi l-a spus a fost întrebarea dacă eram pregătită să mor sau dacă împlinisem în viaţă un lucru pe care aş fi putut să i-l arăt".

Mai mult, chiar cînd "întrebarea" se pune cu totul altfel şi sub o formă mai puţin convenţională, pusă sub reflecţie, se observă că păstrează o intensitate identică. De pildă, un om, mi-a zis că în timp ce era mort,

"...glasul mi-a pus o întrebare: "Se merită oboseala?" Si ceea ce voia să spună se referea la viaţa pe care o dusesem pînă în acel moment şi judecata pe care mi-o făceam cu privire la valoarea ei, ştiind de acum înainte ceea ce ştiam".

Toţi, de altfel, mărturisesc că această întrebare, oricît de definitivă şi fundamentală ar putea să apară în impactul său emoţional, nu comportă nici cea mai mică nuanţă de condamnare. Acordul este total asupra acestui punct: în felul cum fiinţa o rosteşte, această întrebare nu implică nici acuzaţie, nici condamnare; cei în cauză nu încetează să resimtă revărsarea de iubire şi de primire cordială care emană din lumină, oricare ar putea fi răspunsul dat. Scopul întrebării pare a fi să determine pe cei ce mor să reflecte asupra existenţei lor din trecut şi

să o schiţeze în linii mari. Este, dacă vreţi, o întrebare în stil socratic, dintre acelea care nu reclamă nici un răspuns, destinată doar să-l ajute pe cel întrebat să înainteze singur pe drumul adevărului.

Să examinăm cîteva mărturii de prim ordin referitoare la această fiinţă fantastică:

1. "I-am auzit pe medici spunînd că sînt mort şi chiar în clipa aceea am simţit că mă rostogolesc, sau - mai exact - parcă aş fi plutit în această obscuritate care era ca un loc împrejmuit. Nu găsesc cuvinte pentru a exprima tot ce s-a petrecut. Pretutindeni era foarte întuneric, afară de această lumină foarte, foarte strălucitoare, dar nu prea mare la început, ea creştea ce mă apropiam de ea.

Făceam eforturi să mă apropii de această lumină pentru că aveam sentimentul că era Cristos şi voiam să ajung pînă la el. Nu era ceva care să mă înspăimînte: mai curînd era ceva plăcut. In calitate de creştin, natural, stabilisem o relaţie între această lumină şi Cristos, care spusese: "Eu sînt Lumina lumii - Îmi ziceam: "Dacă a sosit pentru mine sfîrşitul, dacă trebuie să mor, atunci ştiu cine

este Cel care mă aşteaptă acolo, în acea lumină".

2. "M-am ridicat şi am mers în coridor ca să beau ceva şi în acea clipă, după cum aveam să aflu mai tîrziu, am făcut o perforaţie de apendice. Puterile m-au părăsit şi am căzut la pămînt. Am început a mă desprinde, acum parcă eram în trupul meu, acum eram în afară şi auzeam o muzică foarte frumoasă. Pluteam de-a lungul coridorului, trecînd de la prag pînă la porticul ale cărui canaturi erau închise. Acolo parcă eram învăluit de nişte nori sau mai curînd de o ceaţă roză; am continuat să plutesc prin canaturile porticului, ca şi cum nici n-ar fi existat, şi de acolo către această lumină de cristal pur, o lumină albă care se răspîndea în jur; o lumină foarte frumoasă, foarte strălucitoare, iradiantă. Dar nu era supărătoare pentru ochi. Această lumină nu poate fi asemănată cu nimic ce există pe pămînt. Nu pot să spun că am văzut o persoană în această lumină, dar mi s-a părut sigur că ea posedă o identitate , acest lucru nu poate fi tăgăduit. Imaginaţi-vă o lumină făcută dintr-o totală înţelegere

şi dintr-o iubire perfectă.

Un gînd a fost îndreptat spre mine: "Mă iubeşti?" Acesta nu mi-a venit sub forma unei întrebări, dar cred că ceea ce această lumină voia să-mi spună era acest lucru:"Dacă mă iubeşti, întoarce-te înapoi, termină ceea ce ai început". Si în acest timp mă simţeam cu totul învăluit de compătimire ca şi cum aş fi fost zdrobit complet de iubire".

3. "Stiam că voi muri îndată, că nu mai puteam face nimic în această privinţă, pentru că nimeni nu putea să mă mai audă...Ieşisem din trup, sînt sigur de aceasta, pentru că vedeam acest trup întins, acolo, pe masa de operaţie. Sufletul meu îl părăsise! Mai întîi am fost foarte uimit, dar atunci a intervenit această lumină strălucitoare. La început mi-a părut un pic palidă, dar dintr-o dată a avut această strălucire intensă. Luminozitatea era prodigioasă; n-avea nimic comun cu fulgerul unei furtuni, cu o lumină insuportabilă. Răspîndea căldură, m-am simţit cu totul cald.

Era de un alb scînteietor, bătînd un pic în galben - dar mai ales alb.

Strălucea în mod formidabil, nu reuşesc să o descriu aşa cum ar trebui. Strălucea peste tot în jur, dar aceasta nu mă împiedica absolut de loc să văd totul, sala de operaţie, doctorul, infirmierii. Vedeam totul foarte clar, fără a fi orbit.

La început, cînd a apărut lumina, nu-mi dădeam prea bine seama ce se petrecea; dar după aceea, lumina m-a întrebat - în fine, era ca şi cum mă întreba - dacă eram gata să mor. Era ca şi cum i se vorbea cuiva, numai că, acolo nu era nimeni. Lumina era cea care îmi vorbea; avea glas.

Imi imaginez acum că această voce, care îmi vorbea, a trebuit să constate că nu eram întru totul pregătit pentru a muri. Voia doar să mă pună la încercare, nimic mai mult. Totuşi, din momentul în care a început să-mi vorbească m-am simţit nespus de bine, apărat, iubit. Iubirea, care emana din iubire este de neimaginat, de nedescris. Pe deasupra degaja bună dispoziţie! Vă asigur, avea simţul umorului!

9. Panorama vieţii

Apariţia iniţială a fiinţei de lumină şi a întrebărilor sale mute constituie preludiul unui episod de o extremă intensitate, în timpul căruia fiinţa prezintă celui care moare o viziune panoramică cuprinzînd întreaga viaţă din trecut. Rezultă în mod evident că fiinţa posedă ea însăşi deja cunoaşterea tuturor detaliilor acestei vieţi şi nu are nevoie să primească nici o informaţie în această privinţă. Singurul scop este acela de a trezi reflecţia.

Această întoarcere în trecut nu poate fi descrisă decît în termeni de amintire, fenomenul familiar cel mai comparabil; dar caracteristicile acestei recapitulări sînt cu totul altele decît cele ale unei rememorări obişnuite. Mai întîi, ritmul este extrem de rapid; amintirile - pentru a împrumuta un limbaj temporar - se succed atunci cu o viteză vertiginoasă în ordinea lor cronologică. Alte mărturii nu menţionează nici o succesiune în timp; amintirea este instantanee, totul se prezintă simultan, şi o singură privire mintală este suficientă pentru a îmbrăţişa totul. Oricum, toţi cad de acord în a considera că evenimentul nu a durat mai mult de o scurtă clipă pămîntească.

Totuşi, în ciuda acestei scurtimi, toţi cei în cauză sînd de asemenea unanimi în a su-

blinia că această evocare, aproape întotdeauna descrisă ca o rapidă desfăşurare de imagini vizuale este incredibil de vie şi realistă. Unii precizează că tablourile apar în culori foarte vii, în culori şi chiar în mişcare. In ciuda rapidităţii cu care se perindă, fiecare imagine este clar văzută şi recunoscută. Sentimentele şi emoţiile legate de fiecare scenă se renasc de asemenea atunci cînd aceste scene trec prin faţa ochilor.

Unii dintre cei care mi-au povestit, declară, deşi nu reuşesc să explice exact, că toate faptele vieţii lor figurau în această expoziţie, de la cea mai neînsemnată pînă la cea mai decisivă. Pentru alţii, nu era vorba decît de faptele mai importante ale existenţei lor. Unii dintre ei mi-au afirmat că după această experienţă au păstrat mult timp o amintire incredibil de precisă a celor mai mici detalii ale vieţii lor trecute.

Mai mulţi dintre ei au voit să vadă în cele prezentate efectul unei voinţe educative din partea fiinţei de lumină. Căci de-a lungul acestei retrospective, fiinţa nu încetează să sublinieze importanţa a două datorii fundamentale: de a învăţa să-l iubeşti pe aproapele şi să agoniseşti cunoştinţe. Iată un exemplu reprezentativ al acestei tendinţe extras din mărturia unei femei foarte tinere:

Scanned with OKEN Scanner

"Cum mi-a apărut fiinţa de lumină m-a întrebat de îndată:"Arată-mi cum ţi-ai folosit viaţa", sau ceva asemănător. Si imediat am început întoarcerile în trecut. Mă întrebam ce se întîmplă cu mine căci dintr-o dată m-am trezit mică de tot, şi aşa începînd am pornit să înaintez de-a lungul primelor perioade ale existenţei mele, an cu an, pînă în momentul de faţă.

Era curios să vezi că aceasta a început cînd eram o copilă mică de tot şi mă jucam într-un loc aproape de casa noastră; erau şi alte tablouri datînd cam din aceeaşi perioadă. Scena în care era şi sora mea, sau alţi vecini, locuri pe unde umblasem. Apoi m-am văzut într-un cămin de zi pentru copii şi mi-am amintit de o jucărie la care ţineam mult şi pe care am stricat-o, după care plînsesem multă vreme din care pricină fusesem traumatizată. Imaginile continuau să defileze şi m-am revăzut printre fetele cercetaşe; am regăsit o mulţime de amintiri din anii de liceu: în cursul mediu am fost înscrisă la gazeta de onoare şi mi-am reamintit bucuria momentului în care fusesem numită. După care am re-

trăit clasele superioare, examenele, primii ani de studenţie, pînă la vremea cînd s-a întîmplat acest lucru.

Toate aceste lucruri mi-au reapărut în ordinea în care le trăisem; păreau reale. Decorurile erau normale, lucrurile apăreau în relief şi cu culorile respective. Se mişcau. De pildă, cînd m-am găsit pe punctul de a strica jucăria, aş fi putut să descompun fiecare din mişcările mele. Dar nu retrăiam scena aşa cum o văzusem cu ochii mei de copil, era ca şi cum fetiţa pe care o vedeam ar fi fost altcineva, ca la cinema, o fetiţă care se juca în această sală printre ceilalţi copii. Si totuşi eram eu însămi. Mă vedeam făcînd ceea ce făceam cînd eram mică, totul se petrecea exact ca în realitate: îmi amintesc foarte bine toate acestea.

In timp ce imaginile defilau, nu mai vedeam fiinţa de lumină; dispăruse imediat după ce m-a întrebat cum îmi petrecusem viaţa, de îndată ce au început întoarcerile în trecut; şi totuşi nu am încetat de a-l şti lîngă mine, ştiam de asemenea că el era cel ce mă purta prin trecut; mai întîi

pentru că îi simţeam prezenţa şi, mai mult, pt că se întîmpla să facă din cînd în cînd comentarii. Nu încerca să se informeze cu privire la ceea ce făcusem - ştia perfect; alegea anumite pasaje din existenţa mea şi le reactualiza în faţa mea pentru a mi le reîmprospăta în memorie.

Si în tot acest timp, nu scăpa o ocazie pentru a mă face să remarc importanţa iubirii. Episoadele din care acest lucru ieşea la iveală cel mai bine se refereau la sora mea ; am fost întotdeauna foarte apropiată de ea. M-a făcut să revăd scenele în care mă arătasem egoistă faţă de ea, dar şi altele în care fusesem bună şi generoasă. Mi-a spus că ar trebui să mă gîndesc mai mult la alţii şi că ar trebui să fac totul cît pot de bine. Dar nimic din toate acestea nu apărea ca o acuză; chiar cînd îmi amintea ocaziile în care fusesem egoistă voia să-mi arate că în acelaşi timp îmi serviseră ca lecţii.

Insista mult de asemenea asupra importanţei cunoaşterii. Imi semnala mereu tot ceea ce avea legătură cu "a învăţa". Mi-a spus că aveam datoria să învăţ în continuare şi chiar

în ziua în care va veni să mă caute din nou - deoarece între timp îmi făcuse cunoscut că voi reveni la viaţă - va exista în mine întotdeauna nevoia de a şti.

Mi-a spus că e o nevoie permanentă, de unde am tras concluzia că aceasta trebuie să continuie şi după moarte. Cred că scopul pentru care m-a făcut să asist la tot trecutul meu a fost acela de a mă instrui.

Intr-adevăr, a fost ceva foarte neprevăzut. Eram acolo, vedeam în mod real toate aceste scene; le parcurgeam în mod efectiv; totul mergea foarte repede, lăsîndu-mi totuşi timpul necesar pentru a nu pierde nimic din ele. Totuşi, în ansamblu, aceasta nu a durat prea mult timp. Cel puţin, aşa am avut impresia. Mai întîi a fost lumina, apoi derularea trecutului, apoi reîntoarcerea la lumină. Cred că totul a durat mai puţin de cinci minune şi probabil mai mult de treizeci de secunde. Dar nu pot să vă spun nimic mai mult...

Singurul moment cînd mi-a fost într-adevăr teamă a fost acela cînd am crezut că nu voi putea să-mi termin

viaţa pe pămînt. Am apreciat mult evocarea trecutului, căci era destul de amuzant.

Mi-a rămas la inimă această reîntoarcere la copilărie, deoarece parcă aş fi retrăit-o. Este un mod de a-ţi reaminti cum nu este niciodată posibil în viaţa normală".

Trebuie să menţionez de asemenea că sînt cazuri în care această viziune retrospectivă are loc şi atunci cînd Fiinţa de lumină nu se arată; de regulă generală, cînd fiinţa luminoasă nu pare să-şi asume această "punere în scenă", experienţa este mai puternică. In toate cazurile ea este calificată fără excepţie drept vie, rapidă şi conformă cu realitatea; aceasta indiferent de faptul că fiinţa joacă sau nu un rol în ea, indiferent de asemenea de starea celui în cauză că este considerat în mod expres drept "mort din punct de vedere clinic", sau numai aproape de deces.

"După tot vuietul acesta, după această lungă călătorie prin spaţiul negru, toate gîndurile copilăriei şi ale vieţii mele întregi mă aşteptau la capătul tunelului ca şi cum ar fi răsărit în faţa mea. Nu e spus exact "imagini", ci aş spune mai curînd că erau forme ale gîndului. Nu ştiu cum

să vă explic, dar totul era acolo în acelaşi timp; vreau să spun: nu era o succesiune de tablouri care străluceau unul după altul, ci era o vedere mintală a întregului ansamblu dintr-o dată. Mă gîndeam la mama mea, la faptele mele rele. Văzînd prostiile pe care le făcusem pe cînd eram copil, mă gîndeam la părinţii mei şi aş fi voit să nu fi făcut lucrurile pe care le făcusem, aş fi voit să mă întorc înapoi pentru a le distruge...".

In cele două cazuri care urmează, deşi nu a fost vorba de "moarte" aparentă, a fost totuşi un serios traumatism fiziologic:

"Totul s-a petrecut brusc. Aveam un pic de febră şi nu mă simţeam prea bine de vreo cincisprezece zile. Dar în noaptea aceea starea mea s-a agravat rapid şi mă simţeam din ce în ce mai rău. Mă aflam în pat şi îmi amintesc că am încercat să întind mîna spre soţia mea pentru a-i spune că eram foarte bolnav, dar mi-a fost imposibil să fac o mişcare. Mai mult, eram într-un fel de vid complet negru şi întreaga mea viaţă a început să defileze pe dinaintea mea ca într-un fulger. A început cînd aveam şase sau şapte ani şi mi-am amintit de

Scanned with OKEN Scanner

unul din colegii mei buni de şcoală; apoi am trecut de la clasele mici la cele mari, de acolo la Institutul dentar şi în sfîrşit la meseria pe care o profesam.

Stiam că voi muri îndată şi îmi amintesc că m-am gîndit la faptul că trebuia să-mi ajut familia. Eram neliniştit de ideea morţii, gîndindu-mă la anumite greşeli pe care regretam de a le fi comis în viaţa mea şi la alte lucruri pe care regretam de a nu le fi făcut.

Această reîntoarcere în trecut lua forma unor imagini mintale, să le spunem aşa, dar erau imagini mult mai vii decît acelea pe care le aveam în viaţa obişnuită. Nu vedeam decît momentele importante care treceau cu mare viteză: parcă aş fi răsfoit cartea întregii mele vieţi în cîteva secunde. Aceasta se derula în faţa mea ca un film în mod prodigios accelerat, care îmi permitea să văd totul şi să înţeleg totul. Dar emoţiile nu însoţeau imaginile deoarece nu aveau timp.

N-am văzut nimic altceva în cursul acestei experienţe. Totul era negru, cu excepţia imaginilor. Totuşi, am

remarcat clar în apropierea mea un fel de prezenţă foarte puternică şi foarte însufleţită, care nu m-a părăsit o clipă.

E într-adevăr foarte curios. Cînd m-am trezit aş fi putut să povestesc oricui cele mai mici etape din viaţa mea cu toate detaliile, datorită celor care tocmai mi se întîmplaseră. O aventură extraordinară, dar îmi este foarte greu să o traduc în cuvinte, atît de rapid s-a desfăşurat şi totuşi cu o claritate perfectă!"

Un tînăr soldat demobilizat îşi descrie astfel reîntoarcerea sa în trecut:

"In timp ce îmi făceam serviciul militar în Vietnam, am fost rănit şi din această cauză am "murit". Dar n-am pierdut nici măcar o clipă noţiunea a ceea ce se petrecea. Am primit şase împuşcături de mitralieră şi în momentul respectiv acest lucru nu m-a neliniştit cîtuşi de puţin; mai curînd am simţit o mare satisfacţie pentru faptul că am fost rănit. Mă simţeam minunat, nu-mi era frică.

In momentul în care am fost împuşcat întreaga mea viaţă a început să-mi defileze pe dinainte; a început

cu vîrsta cînd eram sugar, apoi imaginile au început să figureze în timp. Imi aminteam totul şi totul era incredibil de viu şi de perfect clar în faţa mea. Totul, pornind de la primele mele amintiri şi ajungînd la clipa de faţă, a durat extrem de puţin timp. Nu era nimic penibil în toate acestea. Am asistat la ele fără regret, fără a încerca nici cel mai mic sentiment de frustrare

Cea mai bună comparaţie care îmi vine în minte ar fi proiecţia unei serii de diapozitive în care cineva s-a apucat să facă fotografiile să defileze cu toată viteza!"

In sfîrşit, iată un caz întîmplat din cauza unei emoţii puternice în faţa unui pericol iminent:

"In vara care a urmat primului meu an de studii superioare, m-am angajat ca şofer pe camion; aveam de condus un camion cu semi-remorcă. Or, în vara aceea sufeream de tendinţa de a adormi la volan. Intr-o dimineaţă, foarte devreme, conduceam camionul pe un traseu lung, în timp ce capul mi se legăna de somn. Ultimul lucru pe care mi-l amintesc că l-am văzut a fost un

panou rutier, după care am aţipit. Imediat am auzit un pocnet îngrozitor; cauciucul exterior a explodat şi ca urmare a dezechilibrului greutăţii camionului au explodat şi cauciucurile din stînga; dintr-o dată camionul s-a răsturnat pe o parte şi a continuat să alunece de-a lungul drumului în pantă în direcţia unui pod. M-am îngrozit deoarece vedeam cum camionul avea să se izbească de parapetul podului.

Ei bine, în acest interval scurt de timp cît camionul aluneca, mi-a trecut prin minte tot ce făcusem. Nu am văzut decît momentele mari, dar care ar fi fost reale. M-am revăzut mai întîi mergînd după tatăl meu pe plajă: cred să fi avut doi ani. Apoi au fost alte imagini din prima mea copilărie, mi-am amintit cum stricasem un vagon roş, frumos, nou-nouţ pe care îl primisem cadou de Crăciun cînd aveam cinci ani. M-am revăzut cum plîngeam în momentul cînd să merg la şcoală împopoţonat cu acel impermeabil oribil, de culoare galbenă, pe care mi-l cumpărase mama. Mi-am amintit de o mulţime de amănunte din fiecare clasă

de şcoală, i-am revăzut pe toţi profesorii mei, cele mai mici fapte care au marcat fiecare an. După aceea, studiile secundare, ucenicia pe care am făcut-o într-o băcănie, şi tot restul pînă la ora prezentă. Toate acestea, şi o mulţime de alte lucruri încă, mi-au trecut prin minte cu cea mai mare viteză. Aceasta nu a durat probabil decît o fracţiune de secundă.

Apoi, totul a încetat şi m-am trezit din nou în picioare privind camionul. Mă credeam mort. Imi imaginam că devenisem un înger. Mă ciupeam să văd dacă sînt viu, sau poate sînt o fantomă, sau mai ştiu eu ce.

Din camion nu mai rămăsese decît o epavă. In ceea ce mă priveşte, nu aveam nici o zgîrietură. Ieşisem afară, sărind probabil prin parbriz, a cărui sticlă se făcuse ţăndări. Cînd mi-am regăsit calmul, nu puteam să-mi vin în fire după faptul că evenimentele vieţii mele, care îmi lăsaseră o impresie trainică, mi-au trecut toate din nou prin suflet în timpul acestui moment critic. Bineînţeles, aş putea foarte bine să evoc din nou toate aceste scene, revăzînd fiecare imagine,

dar pentru aceasta mi-ar trebui cel puţin un sfert de oră; în timp ce atunci, totul s-a petrecut automat, în mai puţin de o secundă. Ceva de necrezut!".

10. Graniţa sau limita

Mai multe mărturii relatează despre modul în care anumite persoane în cursul trecerii lor pe tărîmurile morţii, au întîlnit ceea ce s-ar putea numi "o frontieră", sau ceva ce s-ar putea numi "limită". După caz, această frontieră este prezentată ca o întindere de apă, o ceaţă cenuşie, o poartă, un gard într-o cîmpie sau o simplă linie de demarcare. Deşi sîntem nevoiţi să rămînem în domeniul ipotezelor, se poate presupune că aceste imagini diferite provin dintr-o sursă unică. În cazul acesta aceste expresii diferite nu s-ar datora decît interpretării, formulării sau amintirii particulare a fiecărui individ, pornind de la aceeaşi experienţă fundamentală.

Să examinăm cîteva din aceste relatări în care ideea unei graniţe joacă un rol important:

1. "Am murit de un atac de inimă şi în acest moment m-am trezit brusc

într-o pajişte cu ondulaţii de teren. Peisajul era foarte frumos, totul era de un verde puternic, de o culoare care nu seamănă cu nimic pe pămînt. Era lumină în jurul meu, o lumină exaltantă. Am privit în faţa mea peste cîmpii şi am văzut un gard. In timp ce mă apropiam de acest gard, am văzut un om de cealaltă parte, venind spre mine, ca şi cum ar fi venit ca să mă întîmpine. Am încercat să mă întîlnesc cu el, dar m-am simţit în mod irezistibil tras înapoi şi, în timp ce mă retrăgeam, l-am văzut pe om făcînd şi el o semi-întoarcere, plecînd şi el înapoi, îndepărtîndu-se de gard".

2. "Acest lucru mi s-a întîmplat în momentul naşterii primului meu copil. Eram însărcinată de opt luni cînd am făcut, ceea ce medicul a numit, o gravă intoxicaţie; el m-a sfătuit să mă internez în spital unde ar fi putut să provoace o naştere prematură. Imediat după ce am născut am avut o hemoragie foarte puternică pe care medicul a putut să o oprească foarte greu. Eram foarte conştientă de ceea ce se petrecea, fiind eu însămi infirmieră, şi mă ştiam în pericol. A-

tunci mi-am pierdut cunoştinţa şi am început să aud un zbîrnîit neplăcut, ca de sonerie. Apoi m-am văzut transportată la bordul unui vapor, a unui vas mic plutind spre ţărmul unei mari întinderi de apă. De partea cealaltă, i-am văzut pe toţi cei care-i iubisem şi care muriseră - mama, tata, sora mea, etc. -. Ii vedeam, le vedeam chipul, exact cum fuseseră pe pămînt. Imi făceau semn să vin la ei, iar eu îmi repetam: "Nu, nu, nu sînt pregătită, nu vreau să mor, nu sînt pregătită să plec".

Era o experienţă din cele mai ciudate deoarece în acest timp nu încetasem să-i văd pe medicii, pe infirmierele care îmi dădeau îngrijiri, dar mai degrabă era ca şi cum aş fi fost o spectatoare şi nu această persoană, acest trup, de care se ocupau ei. Incercam din răsputeri să-l avertizez pe medic: "Nu voi muri!" dar nimeni nu mă auzea. Totul, medicii, infirmierele, camera de lucru, vaporul, apa şi ţărmul din depărtare, toate se amestecau ca nişte imagini care se suprapun unele peste altele.

In sfîrşit, ambarcaţiunea mea era

pe punctul de a atinge celălalt ţărm, cînd, dintr-odată a făcut o semi-întoarcere şi a făcut cale întoarsă. Am reuşit să atrag atenţia medicului căruia îi spuneam:" Nu vreau să mor", şi atunci, cred, mi-am recăpătat cunoştinţa. Doctorul mi-a explicat că tocmai făcusem o hemoragie consecutivă după naştere , dar că de acum înainte totul avea să mergă bine".

3. "Am fost internat în spital în urma unei grave afecţiuni la rinichi şi am stat în comă circa o săptămînă. Medicii nu erau siguri că vor reuşi să mă recupereze. In perioada în care am rămas fără cunoştinţă m-am simţit parcă înălţat în aer, ca şi cum nu aş mai fi avut cîtuşi de puţin trup. Am văzut apărînd o lumină mare, albă şi strălucitoare; atît de strălucitoare, încît nu puteam să mă uit prin ea. Dar simpla ei prezenţă degaja o minunată impresie de calm. Nu se asemăna cu nimic din ceea ce se cunoaşte pe pămînt. La apariţia acestei lumini mi-au venit în minte aceste gînduri şi cuvinte:"Vrei să mori?". La care am răspuns că nu ştiam nimic, dat fiind faptul că nu cunoşteam nimic despre moarte. Atunci

lumina albă mi-a spus:"Treci această linie şi vei şti". Aveam impresia că ştiam unde era situată linia în cauză deşi nu puteam să o observ. Abia am trecut-o cînd am încercat sentimente minunate de pace, de seninătate, de dispariţie a tuturor grijilor mele!

4. "In urma unei crize cardiace am căzut într-o mare gaură neagră. Imi părăsisem trupul fizic şi sigură că voi muri, m-am gîndit:"Doamne Dumnezeule, întotdeauna am făcut toate cît am putut de bine; ajută-mă, te rog". Imediat întunericul s-a risipit, înlocuit fiind de o lumină gri-palidă şi am continuat să înaintez alunecînd rapid. In faţa mea în depărtare era parcă o ceaţă care bătea în cenuşiu spre care mă îndreptam în grabă, dar mi se părea că niciodată nu voi ajunge la ea destul de repede, după cum aş fi voit; ajungînd aproape de tot, am început să întrezăresc dincolo de ceaţă lume, chipurile lor erau exact ca pe pămînt; deosebeam de asemenea unele lucruri care păreau a fi nişte imobile. Totul era pătruns de o lumină splendidă, de o luminozitate de un galben auriu foarte viu, dar mai cla-

ră, mai puternică decît a aurului pe care îl cunoaştem aici pe pămînt.

Pe măsură ce mă apropiam mai mult încă, aveam certitudinea că voi trece prin acea ceaţă. Aveam o senzaţie de bucurie formidabilă; nu pot găsi cuvinte pentru a o exprima. Totuşi, probabil nu-mi sosise încă ceasul, pentru că deodată, ca şi cum ar fi ieşit din ceaţă, iată, l-am văzut apărînd pe unchiul meu Carol, mort de ani de zile. Mi-a barat trecerea spunîndu-mi: trebuie să te reîntorci fiindcă nu ţi-ai isprăvit lucrul pe pămînt; acum fă cale întoarsă". N-aveam nici o plăcere să mă reîntorc, dar nu aveam de ales: în aceeaşi clipă, îmi regăsisem trupul cu aceeaşi durere îngrozitoare în piept. L-am auzit pe copilaşul meu care plîngea spunînd:"Doamne, fă ca mămica să revină!"

5. "Am fost dus la spital într-o stare critică, cu o gravă "inflamaţie", după cît mi s-a spus; medicul considera că nu mai am salvare. A convocat pe membrii familiei mele, convins că nu aveam să o mai duc mult. Aceştia au venit în jurul patului meu şi, cînd medicul a crezut că mor, rudele mele dă-

deau impresia că se îndepărtează din ce în ce mai mult; ei erau cei care plecau, nu eu. Totul se învăluia în ceaţă, dar eu îi vedeam în continuare. Apoi mi-am pierdut cunoştinţa şi nu mi-am dat seama de nimic ce se petrecea în camera spitalului. Mă aflam într-un coridor îngust în formă de "V", ca un jgheab cam de lăţimea acestui scaun. Era loc tocmai suficient pentru trupul meu, cu mîinile şi braţele lipite de-a lungul meu. Mă afundam cu capul înainte, era întuneric, un întuneric de cerneală. Continuam să cobor şi ridicîndu-mi ochii am văzut o uşă foarte frumoasă, foarte netedă şi fără zăvor; pe la marginile acestei uşi vedeam pătrunzînd o lumină foarte puternică cu raze, care se mişcau ca şi cum oamenii care se găseau în interior se amuzau copios, se învîrteau în toate sensurile de ici colo, schimbîndu-şi locul. Era o mişcare nebună de cealaltă parte .Mi-am ridicat ochii spre cer şi am murmurat:"Doamne, iată-mă! Dacă vrei, ia-mă!" Dar hop! Dintr-o dată el m-a retrimis în trup, atît de repede încît am crezut că-mi pierd respiraţia..."

11. Revenirea

Trebuie spus că toate persoanele pe care le-am putut întreba au fost obligate la un anumit moment al experienţei lor să se "reîntoarcă". Reamintesc că în cursul primelor momente care urmează după moarte, sentimentul unanim încercat este o dorinţă violentă de a reintra în ambalajul corporal şi regretul amar de a se vedea mort. Totuşi, de îndată ce cel ce moare atinge un anumit stadiu al aventurii sale, dorinţa de revenire dispare şi merge uneori pînă acolo că opune rezistenţă acestei reîntoarceri în trupul fizic. Această atitudine din urmă este îndeosebi frecventă la aceia care au împins experienţa pînă la întîlnirea fiinţei de lumină. Acest lucru îl exprimă un bărbat cu o deosebită insistenţă:

"Niciodată nu aş fi vrut să părăsesc prezenţa acestei fiinţe".

Excepţiile de la această regulă adesea nu sînt decît aparente. Femei, care în perioada experienţei lor erau mame ale unor copii foarte mici mi-au spus că în pofida dorinţei lor puternice de a rămîne acolo unde ajunseră, se vedeau obligate de un sentiment al datoriei să revină la viaţă pentru a se îngriji de educaţia acestor copii.

"Mă întrebam dacă voi rămîne acolo definitiv; dar în acelaşi timp mi-am amintit de familia, de cei trei copii ai mei, de soţul meu. Stiu că vă vine greu să credeţi: din momentul în care am simţit această delicioasă impresie de fericire în preajma luminii, într-adevăr nu mai aveam nici cea mai mică dorinţă de a reveni. Dar cum niciodată nu am fugit de răspundere, simţeam că am o obligaţie faţă de ai mei. Atunci am luat hotărîrea de a reveni".

Si în alte cazuri, unele persoane mi-au povestit că în ciuda fericirii şi impresiei de siguranţă simţite în timpul decorporării lor, ele fuseseră foarte fericite că au putut relua legătura cu viaţa fizică, fiind astfel în măsură să ducă la bun început o misiune începută. Uneori era vorba de terminarea studiilor.

"Făcusem trei ani de colegiu şi mai aveam unul ca să termin. Imi repetam: "Nu vreau să mor acum". Dar sînt convins că dacă aceasta ar fi durat cîteva minute, dacă aş fi rămas numai puţin timp în vecinătatea acestei lumini, nu m-aş mai fi gîndit la studiile mele, m-aş fi lăsat absorbit de noutatea acestor experienţe!

Mărturiile pe care le-am strîns furnizează relatări extrem de variate a modalităţilor acestei reîntoarceri la viaţa fizică, ca şi a cauzelor care au provocat-o. Cei mai mulţi afirmă simplu că nu ştiu nici cum, nici pentru ce au revenit, că nu pot emite nici o părere. Unii rămîn convinşi că propria lor decizie şi voinţa lor de a trăi au fost factorii determinanţi ai întoarcerii.

"Mă aflam în afara trupului meu şi mi-am dat seama că trebuie să iau o hotărîre. Imi ziceam că nu pot rămîne la infinit în această situaţie; decibineînţeles - acest lucru nu este uşor de înţeles pentru alţii, dar pentru mine în clipa aceea era lucrul cel mai clar - ştiam că trebuie să mă decid dacă merg înainte sau mă reîntorc în trup.

Totul era minunat dincolo, şi ca atare nu aş fi putut să-mi doresc ceva mai bun decît să rămîn. Dar ideea că aveam un lucru bun de îndeplinit pe pămînt era de asemenea o idee care mă încînta. Atunci mi-am zis:"Da, trebuie să plec şi să revin la viaţă" şi am reintrat în trupul meu. Am chiar impresia că eu însumi am oprit hemoragia. Oricum, începînd din acel mo-

ment, am început să mă simt mai bine".

Alţii au sentimentul că "Dumnezeu" sau fiinţa de lumină le-a permis să revină la viaţă, ca răspuns la cerea lor - în general pentru că această cerere nu-şi propunea un scop egoist -, sau poate pentru că Dumnezeu, sau Fiinţa, conta pe ei în vederea unei misiuni pe care aveau să o ducă la bun sfîrşit.

"Eram pe masa de operaţie, şi vedeam tot ceea ce avea să se facă. Stiam că voi muri îndată, că sosise sfîrşitul. Dar simţeam nelinişte gîndindu-mă la copiii mei, nu ştiam cine va avea grijă de ei; deci, nu eram gata pentru călătoria cea mare. Domnul mi-a permis să revin la viaţă".

Unul îşi aminteşte:

"Susţin că Dumnezeu a fost foarte bun cu mine, deoarece eram mort şi a permis medicilor să mă reanimeze cu un scop precis. Acest scop era, cred eu, acela de a veni în ajutor soţiei mele: ea avea slăbiciunea băuturii şi sînt sigur că nu ar fi avut curajul să lupte fără mine. Acum merge mult mai bine şi nimic nu-mi va scoate din cap ideea că îndreptarea ei este legată în bună parte de aventura mea".

Relatarea unei mame tinere:

Scanned with OKEN Scanner

"Dumnezeu m-a trimis înapoi pe pămînt, dar nu ştiu pentru ce. I-am simţit clar prezenţa şi m-am simţit recunoscută. Stiu cine sînt. Dar El n-a găsit de cuviinţă să-mi deschidă cerul şi nu-mi dau seama pentru care motiv. De atunci mă gîndesc mereu la acest lucru şi îmi închipui că a făcut-o pentru cei doi copii ai mei pe care îi aveam de crescut sau poate pentru că nu eram îndeajuns de pregătită. Caut în continuare explicaţii, dar alta nu găsesc".

Unii îşi dau cu părerea că iubirea şi rugăciunea persoanelor din jur pot să-l smulgă pe cineva din moarte, fără a se ţine cont de propria dorinţă.

"Am ţinut tovărăşia unei rude foarte înaintată în vîrstă în timpul ultimei sale boli, care se chinuia în agonie de multă vreme. Luam parte la îngrijirile care i se dădeau în timp ce toţi membrii familiei se rugau pentru ea, ca să-şi recapete sănătatea. In mai multe rînduri respiraţia i s-a oprit, dar se reuşea să o reanimeze. In sfîrşit, într-o zi, m-a privit şi mi-a zis:"Ioana, am fost dincolo, pe lumea cealaltă şi e minunat acolo.

Eu nu vreau altceva decît să rămîn acolo, dar acest lucru nu va fi posibil atît timp cît voi veţi sta cu toţii aici şi vă veţi ruga ca să rămîn în mijlocul vostru. Rugăciunile voastre mă reţin aici pe pămînt. Vă implor, nu vă mai rugaţi!" Nu ne-am mai rugat şi la scurt timp a murit!

O femeie mi-a spus:

"Doctorul constata se moartea mea dar eu continuam să trăiesc; experienţa prin care treceam nu-mi producea nici o senzaţie neplăcută, ci numai bucurie. Revenindu-mi în simţuri am deschis ochii, iar sora şi bărbatul meu m-au văzut; bucuria lor era vădită. Lacrimile le curgeau pe obraji. Erau fericiţi văzîndu-mă revenită la viaţă. Am avut impresia că fusesem rechemată, aş putea spune că am fost trasă de un magnet, adică de puterea iubirii pe care mi-o purtau sora şi bărbatul meu. De atunci am avut totdeauna convingerea că poţi să readuci pe alţii la viaţă prin iubire!

Unii îşi reamintesc că au fost readuşi la viaţă prin acelaşi tunel întunecat pe care îl străbătuseră în cursul perioadei iniţiale a experienţei lor. Un om relatează, de pildă, că

moartea îl condusese într-o vale întunecoasă. Dar atunci cînd se apropia de capătul tunelului a auzit în spatele lui un glas care îl striga pe nume. S-a văzut nevoit să parcurgă din nou, în sens invers, acelaşi traseu.

Foarte puţini sînt cei care îşi amintesc de reîncorporarea lor. Cei mai mulţi povestesc că la sfîrşitul aventurii lor "au adormit" pentru a se trezi apoi în trupul lor fizic.

Nu-mi amintesc să fi reintrat în trupul meu. Mai întîi am pornit la voia întîmplării, apoi am adormit. Si dintr-odată m-am trezit în patul meu. Lumea, care era în cameră, o regăseam exact în locul unde o văzusem cînd ieşisem din trupul meu".

Alţii, dimpotrivă, îşi amintesc că au fost proiectaţi cu putere spre corpul lor fizic, adesea într-o tresărire, cînd experienţa lor lua sfîrşit.

"Mă aflam acolo sus, în apropierea plafonului şi priveam la cei care îmi dădeau îngrijiri. Cînd mi-au pus electrozii pe piept şi cînd trupul meu a făcut un salt, m-am văzut recăzînd ca o greutate moartă; după o clipă, eram în trupul meu".

De asemenea :

"...M-am hotărît să revin şi imedi-

at a avut loc o zguduitură care m-a proiectat în trupul meu; şi exact în acest moment am simţit că revin la viaţă".

Sînt puţine relatările în care această reîntoarcere este însoţită de unele detalii; unul din aceste detalii prezintă reîncorporarea ca trecînd "prin cap".

"..."Făptura" mea părea să aibă o extremitate mai mare decît cealaltă. La sfîrşitul accidentului meu, după ce lucrul acesta a plutit ca suspendat deasupra capului meu, a reintrat. Cînd ieşise capătul mai gros trecuse primul;la întoarcere s-a întîmplat tocmai invers!"

Cineva povesteşte:

"Cînd am văzut că mi se ridica trupul şi că era scos de sub volanul maşinii, a avut loc un fel de vîrtej care m-a tras într-un fel de pîlnie; în interior era întuneric absolut şi alunecam rapid în direcţia trupului meu. Eram parcă aspirat şi punctul de plecare a aspiraţiei era în capul meu, ca şi cum reintram prin cap. Nu mi se cerea părerea, nici nu se punea măcar întrebarea dacă pot avea vreuna. Cu o clipă mai înainte mă aflam la

cîţiva merti distanţă de trupul meu şi dintr-o dată s-a terminat. N-am avut timpul necesar ca să spun:"Am fost aspirat spre trupul meu"."

Constatare unanimă: reacţiile psihologice şi sentimentele asociate acestor sentimente persevează cîtva timp după ce criza a fost rezolvată din punct de vedere medical:

1. "Revenit, nu am încetat să plîng timp de o săptămînă întreagă pentru că eram nevoit să continui a trăi în această lume după ce o întrezărisem pe cealaltă. Nu voiam să revin la viaţă".

2. "Revenit, păstrasem cîteva din senzaţiile delicioase pe care le încercasem în lumea de dincolo; acest lucru a durat mai multe zile. Chiar şi acum mi se întîmplă să le resimt!"

3. "Era o senzaţie de nedescris; ea nu m-a părăsit, într-un fel. Mă gîndesc încă foarte des la ea".

12. Problema mărturiei

E bine să se insiste asupra faptului că oricine a trecut printr-o experienţă de acest fel nu poate concepe nici cea mai mică îndoială

cu privire la realitatea şi la importanţa ei. Confidenţele pe care le-am primit sînt în general presărate cu remarci în această privinţă. De pildă:

> "După ce am ieşit din trupul meu, eram pur şi simplu stupefiat de ceea ce mi se întîmpla; nu înţelegeam nimic, şi totuşi era realitate. Imi vedeam trupul atît de clar şi de la atîta distanţă! Nu aveam starea de spirit a cuiva care se aşteaptă să vadă întîmplîndu-se lucruri extraordinare sau care şi-ar pune imaginaţia la lucru. Nu-mi fabricam idei. Nu aceasta era starea de spirit în acel moment".

Si mai departe:

> "Ceea ce se petrecea nu avea nimic comun cu o halucinaţie. Mi s-a întîmplat să am halucinaţii într-o zi cînd mi s-a administrat la spital codeină; dar acest lucru se întîmplase cu mult timp înaintea accidentului, care, practic m-a ucis. Si ceea ce vă descriu acum nu avea nimic de-a face cu halucinaţiile; absolut nimic".

Asemenea remarci provin de la oameni care sînt absolut capabili să facă deosebire între un vis sau o închipuire şi realitate. Mărturiile pe care le-am primit provin de la persoane

serioase şi bine echilibrate. Or, ele nu relatează experienţele lor ca şi cum le-ar fi scos dintr-un vis, dar reconstituie nişte fapte reale, care în mod efectiv au avut loc.

Totuşi, în ciuda propriei lor certitudini privind realitatea şi importanţa aventurilor, aceste persoane îşi dau bine seama că societatea noastră contemporană nu constituie un mediu deosebit de dispus să primească cu îngăduinţă şi înţelegere povestiri de acest gen. De fapt, mai multe dintre ele au avut grijă să noteze că ele au fost conştiente de la bun început că dacă s-ar fi apucat să povestească aceste peripeţii, interlocutorii lor s-ar fi grăbit să le taxeze ca suferind de instabilitate mintală. Prin urmare, s-au hotărît să păstreze tăcerea cu privire la acest subiect, sau cel mult de a nu-l destăinui decît prietenilor intimi.

> "Totul mi s-a părut foarte interesant; numai că nu-mi place să vorbesc altora despre acest lucru: lumea se uită imediat la tine ca şi cum ai fi nebun!"

O altă versiune:

> "Nu am vorbit nimănui despre acest lucru foarte multă vreme. Nu am voit să spun nimic absolut nimănui, căci mi se părea foarte ciudat. Prea îmi era teamă că nimeni nu mă va crede că

spun adevărul şi că mi se va răspunde: "Haide, haide, lasă la o parte poveştile".

Intr-o zi am luat o hotărîre: voiam să văd cum va reacţiona familia mea. Am povestit totul celor din familie, dar altuia nimănui niciodată pînă în prezent. Am avut impresia că familia mea a acceptat să creadă că toate acestea mi se întîmplaseră în mod real".

Alţii au vrut să se destăinuie fără zăbavă, dar nu au provocat decît ridicări din umeri, astfel încît au trebuit să ia hotărîrea de a tăcea:

1. "Singura persoană căreia am încercat să-i vorbesc despre acest lucru a fost mama mea. După un anumit timp i-am povestit ceea ce mi se întîmplase. Dar nu eram decît un copil mic şi ea nu a acordat nici o atenţie celor spuse. Atunci n-am mai vorbit nimănui niciodată despre acest lucru".

2. "Am voit să povestesc totul duhovnicului meu. Dar el mi-a răspuns că avusesem halucinaţii. Din clipa aceea n-am mai spus nimănui nimic".

3. "...Cînd mi s-a întîmplat acest lucru şi am încercat să vorbesc despre el colegilor mei, am fost în mod

automat catalogată drept nebună. Imi povesteam istoria, eram ascultată cu mult interes şi apoi am descoperit ceva mai tîrziu că se spunea despre mine:"Sărmana, deraiază complet!" Cînd mi-am dat seama că eram luată în rîs am renunţat de a mai vorbi despre acest lucru. De altfel, scopul meu nu era de a mă scoate în evidenţă strigînd:"Ah! Cît de grozave sînt cele ce mi s-au întîmplat!" Nu,ceea ce voiam să scot în evidenţă e faptul că noi avem multe de învăţat de la viaţă,multe lucruri pe care nu le-aş fi bănuit niciodată; şi eu sînt sigură că nici ei nu s-ar fi gîndit niciodată la ele".

4. "Cînd m-am trezit, am voit să povestesc totul infirmierelor, dar ele m-au sfătuit să nu mai vorbesc nimănui despre acest lucru. Totul era o simplă închipuire!"

Astfel, pentru a împrumuta cuvintele unui martor:

"Descoperi imediat că oamenii nu se lasă prinşi de acest gen de lucruri atît de uşor precum ai dori. Nu iese nimeni ca un diavol dintr-o cutie pentru a da crezare primului venit".

Remarcă destul de interesantă: dintre toa-

te cazurile care mi-au fost prezentate nu este menţionat decît o singură dată un medic care părea să posede o anumită cunoaştere a fenomenelor care însoţesc apropierea morţii şi care a manifestat o oarecare înţelegere în această privinţă. O tînără fată, care făcuse experienţa dedublării, povesteşte:

> "Părinţii mei şi cu mine l-am întrebat pe medic ce gîndeşte despre cele ce mi se întîmplaseră; el ne-a răspuns că acest lucru se întîmplă frecvent în caz de durere foarte puternică sau cînd este o rană gravă; sufletul se desprinde de trup".

Ca urmare a scepticismului şi a lipsei de încredere de care se lovesc cei ce încearcă să împărtăşească şi altora experienţa lor referitoare la"moartea temporară ", nu e de mirare dacă aproape toţi cei care s-au aflat în această situaţie îşi imaginează că ei constituie unicul caz şi că nimeni altul nu a trecut vreodată prin ceea ce au trecut ei. Unul dintre ei, de pildă, mi-a zis:"Am fost acolo unde nimeni nu a mai fost vreodată".

De aceea, la sfîrşitul interviului, în cursul căruia cineva mi-a prezentat relatarea lui detailată, cînd am ajuns să-i spun că şi alţii au relatat deja aceleaşi fapte şi că au simţit exact aceleaşi lucruri, adesea am putut

constata că, aducîndu-i la cunoştinţă acest lucru, cel în cauză simţea o profundă mîngîiere :

"Este într-adevăr foarte important să constaţi că şi alţii au avut aceeaşi experienţă, pentru că nu-mi dădeam seama de acest lucru(...).Sînt sincer fericit pentru faptul că ştiu şi pot să spun că şi alţii au trecut prin ceea ce am trecut eu; acum, cel puţin, ştiu că nu sînt nebun.

Intotdeauna considerasem acest lucru ca fiind perfect real, dar am preferat să nu vorbesc despre el, de teamă ca să nu gîndească despre mine cine mă priveşte:"Aceasta, cînd şi-a pierdut cunoştinţa, şi-a pierdut şi minţile!"

Deşi mă gîndeam că şi alţii trebuie să fi trăit aceeaşi experienţă, eram rau-puţine şanse să dau peste unul pe care să-l aud vorbind despre un caz asemănător; sînt lucruri cu care nimeni nu se laudă. Dacă acest lucru nu mi s-ar fi întîmplat chiar mie, şi dacă altcineva ar fi venit să-mi povestească o asemenea istorie, m-aş fi întrebat probabil ce glumă o mai fi şi asta. Aşa e lumea de azi".

Reticenţele celor care ezită să-şi facă cunoscută experienţa provin şi din alte motive: unii sînt atît de conştienţi de caracterul indescriptibil al aventurii lor, care depăşeşte atît limbajul, cît şi modurile omeneşti de percepţie, încît li se pare cu totul zadarnică încercarea de a o exprima.

13. Repercursiunile asupra conduitei vieţii

Pentru toate aceste motive pe care tocmai le-am menţionat, nimeni - după cît ştiu - nu şi-a construit un amvon portativ să umble şi să predice fără răgaz în pieţele publice învăţăturile ce pot fi scoase din experienţa sa. Nimeni nu a considerat util să facă prozelitisme, sau cel puţin să încerce să-l convingă pe altul cu privire la realităţile întîlnite. De fapt, ceea ce am putea observa, e tocmai contrarul: cei mai mulţi se arată din firea lor extremi de reticenţi atunci cînd e vorba de a relata ceea ce li s-a întîmplat.

Repercursiunile experienţei lor asupra conduitei vieţii lor în general au luat forme mai calme, mai subtile. Mulţi m-au asigurat că în urma acestor evenimente viaţa lor a cîştigat în profunzime şi în lărgime de vederi; din acest moment au început să reflecteze şi să-şi

pună mai multe întrebări cu privire la problemele filozofice fundamentale.

"Cînd mi s-a întîmplat evenimentul nu începusem încă studiile superioare. Crescusem într-un orăşel printre oameni cu vederi înguste; de altfel, nu mă deosebeam prea mult de ei. Eram tipul scorpiei în plină vîrstă ingrată, un snob şi nimic pe deasupra.

Dar după cele întîmplate am început să doresc să ştiu mai multe. Totuşi, la data aceea, nu-mi închipuiam că pot exista oameni care să cunoască probleme de felul acesta; nu ieşisem niciodată din mica mea lume închisă. Nu aveam nici o noţiune de psihologie sau ceva de genul acesta. Tot ceea ce ştiu e că în urma acestui fapt m-am maturizat brusc; se deschidea pentru mine o lume cu totul nouă, despre care nu ştiam nici măcar că poate exista. Imi repetam neîncetat:"Sînt atîtea lucruri pe care trebuie să le descopăr". Cu alte cuvinte, viaţa nu se mărgineşte la filmul de vineri seara şi la meciurile de fotbal; există în propria mea viaţă mult mai multe lucruri decît cele pe care le cunosc eu însumi. Si am început să-mi pun întrebări cu privire

la limitele omului şi ale conştiinţei. Un univers întreg necunoscut se oferea cercetărilor mele".

O altă declaraţie:

"De atunci, n-am încetat de a mă întreba:"Ce făcusem din viaţa mea şi ce îmi rămînea de făcut". Cît priveşte viaţa mea din trecut - nu am a mă plînge; cred că lumea îmi datorează mare lucru pentru că am putut într-adevăr să fac ceea ce am voit şi cum am voit şi pentru că sînt în continuare în viaţă şi pot face mai mult. Dar după "moartea" mea am început dintr-o dată să mă întreb dacă ceea ce am făcut am făcut pentru că era bun, sau pentru faptul doar că era bun pentru mine. Mai înainte acţionam sub lovitura impulsurilor, acum reflectez mai întîi la lucruri, calm, lent. Trebuie ca totul să treacă mai întîi prin conştiinţa mea şi să fie digerat mai înainte.

Mă străduiesc de a face totul în aşa fel încît faptele mele să capete un sens, iar sufletul şi conştiinţa mea să se comporte cît mai bine. Încerc să evit prejudecăţile, să nu judec niciodată pe alţii. Caut să fac

ceea ce este bine, pentru că e bine şi nu pentru că e bine pentru mine. Si mi se pare că înţelegerea pe care o am asupra lucrurilor s-a îmbunătăţit infinit de mult. Sîmt toate acestea datorită celor întîmplate, datorită locurilor pe care le-am vizitat şi tuturor celor văzute acolo".

Alţii au înfăptuit o schimbare a atitudinii faţă de viaţa lor fizică ce le-a fost redată. O femeie, de exemplu, spune foarte simplu: "Viaţa a devenit de atunci mult mai preţioasă pentru mine".

Un altul precizează:

"A fost o adevărată binecuvîntare. Inainte de criza mea cardiacă eram mereu concentrat asupra proiectelor de viitor ale copiilor mei şi orbit de trecut; astfel încît îmi iroseam totul, toate bucuriile prezente. Acum mi-am schimbat complet atitudinea".

Unii mărturisesc că experienţa lor le-a modificat complet modul de a concepe importanţa relativă a trupului fizic în raport cu spiritul. Acest lucru reiese într-o manieră deosebit de semnificativă din expresiile folosite de această femeie care s-a văzut separată de trupul ei în timp ce "murea":

"Din această clipă eram mai conştientă că posed un spirit decît fusesem că am un trup fizic. Spiritul devenise acum pentru mine partea cea mai esenţială din mine însămi, în locul formei trupului meu. Mai înainte, în viaţa întreagă, se întîmplase tocmai contrarul; toată atenţia mea o îndreptasem asupra trupului; referitor la ceea ce se petrecea în gîndirea mea, ei bine, se înţelege, totul s-a schimbat. Acum în centrul preocupărilor mele se situează spiritul, în timp ce trupul a trecut pe locul al doilea, nefiind nimic altceva decît un vehicol pentru gîndire. Nu am mai fost preocupată de gîndul dacă am sau nu trup: acest lucru nu a mai prezentat interes deoarece de atunci încoace, în toate, spiritul era cel care avea cea mai mare importanţă",

Intr-un foarte mic număr de cazuri, unii mi-au mărturisit că în urma experienţei pe care au avut-o li se pare că au cîştigat sau că măcar au remarcat în ei înşişi facultăţi de intuiţie înrudite cu mediumnitatea.

1. "In urma acestor evenimente am avut parcă impresia că sînt umplut cu un spirit nou. De atunci, mi s-a spus adesea că produc

un efect calmant asupra oamenilor, care acţionează imediat atunci cînd sînt neliniştiţi. Mă simt mai bine sincronizat cu cei din anturajul meu, mi se pare că ghicesc mai uşor ca înainte ce este în sufletele oamenilor".

2. " Un dar pe care cred că l-am primit în urma"morţii" mele este acela că reuşesc să ghicesc nevoile celorlalţi; adesea, de pildă, cînd mă aflu împreună cu alte persoane, în ascensorul imobilului în care muncesc, aproape am sentimentul că le pot ghici gîndurile pe feţele lor, simt că au nevoie de ajutor, şi de ce ajutor au nevoie. Adesea mi s-a întîmplat să le vorbesc oamenilor în asemenea condiţii şi să-i aduc cu mine în birou ca să le ofer sfaturile mele".

3. "De la accidentul meu adesea am impresia că descifrez gîndurile şi vibraţiile care emană din oameni. Uneori percep chiar resentimentele lor. Am fost adesea capabil să ştiu dinainte ceea ce oamenii au de gînd să spună mai înainte chiar de a-şi deschide gura. Vă va veni greu să mă credeţi, dar mi s-au întîmplat de atunci lucruri ciu-

date, foarte ciudate. Intr-o seară, aflîndu-mă la nişte prieteni, ghiceam gîndurile invitaţilor. Cîteva persoane care se aflau acolo şi care nu mă cunoşteau s-au ridicat ca să plece. Mă luaseră drept un vrăjitor, le inspirasem groază. Nu ştiu dacă acest lucru mi-a fost dat în timp ce eram "mort" sau dacă posedam deja acest dar fără ca să ştiu şi de care nu mă folosisem niciodată pînă la aceste evenimente".

Se constată o remarcabilă unanimitate în ceea ce priveşte "lecţiile", dacă pot spune aşa, învăţate din aceste călătorii pe tărîmurile morţii. Aproape toate mărturiile pun accent pe importanţa în această viaţă a iubirii de aproape-le, o iubire de o calitate unică şi profundă. Un om, la întîlnirea sa cu Fiinţa de lumină, s-a simţit total iubit şi acceptat, chiar în momentul în care întreaga sa viaţă se derula ca într-o panoramă menită să fie văzută de către Fiinţă. I se părea că"întrebarea" pusă de către această Fiinţă, echivala cu întrebarea dacă se simţea capabil să-i iubească pe alţii cu aceeaşi intensitate. El consideră acum că misiunea sa pe pămînt constă în a se strădui să înveţe să iubească la fel.

Mai mult, mulţi alţii insistă asupra importanţei cercetării şi a cunoaşterii. In

cursul experienţei lor, li s-a sugerat că achiziţionarea cunoaşterii continuă chiar şi după moarte. O femeie, printre alţii, în urma "morţii" sale nu a mai scăpat nici cea mai mică ocazie de a se instrui. Un om dă acest sfat: "Oricare ar fi vîrsta voastră, continuaţi să învăţaţi; căci este, cred cu tărie acest lucru, o activitate care nu încetează niciodată, nici chiar în veşnicie".

Nici măcar unul din cei pe care i-am întrebat nu a pretins că a ieşit din experienţa avută "purificat" sau ameliorat. Niciunul din interlocutorii mei nu a luat o atitudine în stilul: eu sînt mai sfînt ca tine. In realitate, cea mai mare parte dintre ei au specificat că sînt ca unii care deocamdată muncesc şi caută. Ceea ce au văzut le-a fixat noi scopuri de urmat, noi precepte morale şi le-a întărit hotărîrea de a-şi modela viaţa în conformitate cu aceste scopuni şi precepte; dar în nici un caz nu le-a inspirat ideea unei mîntuiri înfăptuite pe loc sau a unei infailibilităţi morale.

14. Perspective noi cu privire la moarte

După cum uşor ne putem închipui, această experienţă afectează profund ideile pe care cineva şi le-a făcut cu privire la moartea fizică şi îndeosebi în cazurile celor care nu se mai

aşteptau ca după moarte să mai urmeze ceva. Sub o formă sau alta, practic toţi cei întrebaţi mi-au dat de înţeles că de acum nu mai aveau nici o teamă de moarte. Totuşi şi aici sînt necesare cîteva precizări. Mai întîi, anumite feluri de a muri sînt ,evident, absolut de nedorit; apoi, niciuna din aceste persoane nu caută în mod activ moartea. Toţi sînt convinşi că au anumite îndatoriri de îndeplinit atîta timp cît vor fi vii din punct de vedere fizic şi aş nota cuvintele unui bărbat care mi-a zis:"Trebuie să schimb multe lucruri înainte de a pleca din lumea aceasta". De asemenea toţi sînt gata să condamne sinuciderea ca mijloc de a regăsi locurile pe care le-au întrezărit în timpul "călătoriei" lor. Să citäm cîteva pasaje în care sînt explicate aceste atitudini:

> 1." Sînt convins că această experienţă a introdus un element nou în viaţa mea. Nu eram decît un copil cînd mi s-a întîmplat acest lucru. Aveam abia zece ani, dar după aceea, în cursul vieţii mele întregi, am păstrat convingerea că viaţa continuă după moarte; nu există pentru mine umbră de îndoială în această privinţă şi nu mi-e frică să mor; nici măcar o secundă. Am văzut oameni care au această frică, această groază. N-am putut niciodată să nu

zîmbesc auzindu-i pe unii oameni îndoindu-se că ar mai fi o altă lume sau hotărînd:"După moarte nu mai există nimic". Atunci gîndesc în mintea mea: "Ei nu ştiu".

Am cunoscut încercările grele în viaţa mea. Mi s-a întîmplat în timpul muncii să am ţeava unui revolver îndreptată spre mine, sprijinită pe tîmpla mea. Nu m-am îngrozit prea tare din această cauză, fiindcă mă gîndeam: Nu-i nimic dacă mor; dacă mă ucid într-adevăr, ştiu că voi continua să trăiesc undeva, în altă parte".

2. "Cînd eram mic, îmi era frică de moarte. Noaptea mă trezeam plîngînd. Făceam crize. Tata şi mama alergau în camera mea şi mă întrebau ce am. Le răspundeam că nu vreau să mor, dar că ştiam că sînt nevoit să o fac; şi îi întrebam dacă nu cunosc vreun mijloc pentru a împiedica moartea să vină. Atunci mama îmi spunea:"Nu, asta e realitatea, toţi trebuie să ne obişnuim cu această idee". Si adăugam că cu toţii noi ne vom găsi într-o zi singuri în faţa morţii şi că sosind clipa, totul se va petrece foarte bine. La cîţiva ani după moartea mamei mele, încă

nu se întîmpla să discut despre acest subiect cu soţia mea. Imi era teamă în continuare, nu voiam să mor.

Dar după această experienţă, nu mă mai tem de moarte. Această frică a dispărut. Nu mai simt nici o tulburare cînd iau parte la o înmormîntare; la o asemenea ocazie simt un fel de bucurie senină pentru că ştiu ce i s-a întîmplat celui decedat.

Cred că Dumnezeu mi-a trimis poate această experienţă din cauza reacţiilor mele rele în faţa morţii. Bineînţeles, părinţii mei încercaseră să mă liniştească, dar Dumnezeu mi-a îngăduit să văd ceea ce ei nu puteau să-mi arate. In prezent, nu mai discut despre toate acestea; dar am fost prevenit, şi aceasta îmi este suficient".

3. "Acum nu mă mai tem de moarte. Nu o doresc şi nu vreau cîtuşi de puţin să mor curînd. Nu ţin să merg în lumea cealaltă atît timp cît îmi este fixat să rămîn aici. Motivul pentru care nu mă mai tem de moarte este faptul că ştiu deja unde voi merge cînd voi părăsi lumea aceasta; am fost deja acolo".

Scanned with OKEN Scanner

4. "Ceea ce ființa de lumină mi-a spus ultima dată înainte de a mă reîntoarce în trupul meu - sau mai curînd avea această semnificație - a fost: "Voi reveni". Imi dădea de înțeles că de data aceasta voi continua să trăiesc, dar va veni o zi în care se va pune din nou în legătură cu mine și că atunci voi muri de-a binelea.

Stiu deci că ființa de lumină va reveni cu această voce, dar în ceea ce privește timpul cînd va reveni, nu am nici o idee. Gîndesc că voi trece din nou printr-o experiență asemănătoare, dar consider că va fi mai bine pentru faptul că acum sînt avertizat cu privire la ceea ce mă așteaptă și că voi fi mai puțin dezorientat ca prima dată. Totuși nu mă grăbesc să merg dincolo; cred că mai am multe de făcut pe lumea aceasta".

Ceea ce contribuie la dispariția fricii de moarte, judecînd după aceste extrase, este faptul că în urma acestor încercări omul nu mai păstrează nici o îndoială cu privire la supraviețuirea după moartea trupului. Nu mai este vorba pentru el de o posibilitate abstractă, ci de un fapt cunoscut din propria experiență.

Scanned with OKEN Scanner

Vă amintiţi că la începutul acestei cărţi am evocat ipoteza "anihilării", ilustrată prin comparaţiile cu somnul şi cu uitarea. Cei care au cunoscut "moartea" se ridică împotriva unor asemenea imagini şi aleg, pentru a ilustra acest eveniment, asemănări care evocă trecerea de la o anumită stare la altă stare; sau urcarea la o treaptă superioară de conştiinţă, la un supliment de fiinţă. O femeie, care cu prilejul decesului său temporar, a avut fericirea să-şi vadă părinţii decedaţi ieşindu-i în întîmpinare, compară moartea cu o "reîntoarcere în patrie". Alţii au comparat-o cu alte stări psihologice plăcute, ca de pildă: "o trezire din somn", "o promovare", "o ieşire din închisoare".

1. "Se spune uneori că evităm să pronunţăm cuvîntul "moarte" pentru că încercăm să scăpăm de ea. În ceea ce mă priveşte însă, nu e cazul. Cine a făcut experienţa pe care am făcut-o eu păstrează certitudinea că moartea nu există. Se trece simplu de la o stare la alta, aşa cum se petrece în studii, cînd se trece dintr-o clasă inferioară într-una superioară".

2. "Viaţa se aseamănă cu un exil. In starea noastră actuală nu putem înţelege în ce măsură trupul nostru este pentru noi o închisoare. Moartea ne

aduce eliberarea - e ca şi cum ai evada; nu găsesc o comparaţie mai potrivită".

Chiar cei care, aderînd la o credinţă tradiţională, îşi făcuseră o idee oarecare despre natura lumii de dincolo, par să-şi fi modificat convingerile după ce au venit în contact cu moartea. Dintre toate mărturiile pe care le-am adunat, niciuna nu descrie un tablou inspirat din mitologia curentă referitoare la ceea ce se petrece în lumea de dincolo. Nimeni nu a descris un paradis cu porţi din pietre preţioase, cu străzi pavate cu aur; nici vorbă de îngeri care să cînte din harpă, sau de un iad plin cu flăcări şi populat cu diavoli înarmaţi cu furci.

Astfel, în cea mai mare parte a cazurilor noţiunea de recompensă-pedeapsă în lumea de dincolo este abandonată, sau chiar dezminţită, chiar de cei care mai înainte obişnuiau să conceapă lucrurile sub această formă.1/ Ei au observat, spre marea lor surprindere că, atunci cînd faptele lor aparent foarte blamabile şi păcătoa-

---

1/ Experienţele făcute de toate aceste persoane nu sînt de fapt decît un prim contact cu realităţile de dincolo; faptul că ele au revenit la viaţă înainte ca fiinţa de lumină să dea eventual o sentinţă definitivă prin care să fixeze soarta fericită pentru unii sau nefericită pentru alţii - lucru absolut plauzibil - nu justifică abandonarea noţiunii de recompensă-pedeapsă în lumea de dincolo.

se erau descoperite în faţa fiinţei de lumină, aceasta nu reacţiona prin mînie şi indignare ci, dimpotrivă, prin înţelegere, ba chiar uneori prin umor.

Atunci cînd o femeie îşi trecea în revistă întreaga ei viaţă împreună cu fiinţa de lumină, ea a revăzut scene în cursul cărora dragostea lipsise şi dăduse dovadă de egoism; cu toate acestea - mărturiseşte ea - "atitudinea sa în faţa acestor evocări a constat în a-mi arăta că chiar în acele împrejurări avusesem ceva de învăţat".

Renunţînd la vechile lor închipuiri, mulţi au revenit înzestraţi cu concepţii diferite şi vederi noi cu privire la lumea de dincolo: viziune excluzînd ideea unei judecăţi unilaterale în anturajul unei colaborări eficiente, avînd ca scop ultim desăvîrşirea personalităţii. In această nouă viziune, evoluţia sufletului, în ceea ce priveşte mai ales iubirea şi cunoaşterea, nu ia sfîrşit odată cu moartea; ea se prelungeşte în moartea de dincolo, cu siguranţă de-a lungul unei anumite perioade dacă nu cumva veşnic şi care atinge o profunzime despre care noi ceilalţi care trăim în trupul fizic, nu putem să ne facem decît o idee foarte limitată, obscură, "ca într-o oglindă".

15. Confirmări

Intrebarea care se pune în mod spontan este următoarea: este posibil să se obţină dovezi formale cu privire la realitatea acestor experienţe, independent de scrierile furnizate de către cei care au trăit aceste experienţe? Sînt mulţi cei care afirmă că au rămas separaţi de trupul lor perioade destul de îndelungate şi că au asistat în acest timp la evenimente precise care se desfăşurau în lumea fizică. Nu s-ar putea confrunta aceste povestiri cu ale altor martori despre care se ştie că erau prezenţi în locul unde s-a petrecut scena, sau cu alte fapte ulterioare care vin să le întărească pentru a se obţine astfel confirmarea lor?

Intr-un număr apreciabil de cazuri, oricît de surprinzător ar putea să apară aceasta, răspunsul la această întrebare este "da". Mai mult, relatarea acestor fapte observate în timpul decorporării suportă foarte bine această punere la încercare.

Mai mulţi medici de pildă mi-au exprimat uimirea lor provocată de anumiţi bolnavi lipsiţi de cunoştinţe medicale care se dovedeau capabili să descrie cu minuţiozitate şi corect metodele folosite în cursul încercărilor de reanimare şi chiar atunci cînd aceste încercări au avut loc în perioada de timp în care specialiştii con-

stataseră "moartea pacientului".

In mai multe cazuri, anumite persoane mi-au povestit ce mare mirare le-au produs medicilor şi altora care se găseau de faţă relatîndu-le fapte pe care le observaseră în cursul şederii lor în afara trupului. O fată, printre alţii, aflîndu-se pe moarte, şi-a părăsit trupul şi a mers astfel într-o încăpere învecinată unde o găsi pe sora sa mai în vîrstă plîngînd şi repetînd:"Oh, Kathy, te rog; nu muri! Te rog, nu muri!" Sora despre care e vorba a rămas uimită cînd, mai tîrziu, Kathy i-a spus exact unde se găsea în acel moment şi i-a reprodus exact cu precizie cuvintele pe care le pronunţase. In cele două pasaje care urmează, se găsesc două fapte asemănătoare:

> 1. "Cînd totul s-a terminat, doctorul mi-a spus că situaţia mea fusese cît se poate de gravă; i-am răspuns:"Da, ştiu". M-a întrebat:"De unde ştiţi?" I-am răspuns:"Pot să vă povestesc tot ce s-a petrecut". Nu voia să mă creadă şi atunci i-am relatat totul, începînd din momentul în care am încetat să respir, pînă cînd mi-am recăpătat conştiinţa. Era complet uluit văzînd că ştiu totul; nu a avut nimic ce să-mi spună, dar a revenit de mai multe ori întrebîndu-mă despre acest lucru".

2. "Cînd mi-am revenit după accident, tatăl meu se afla lîngă mine; dar nu eram dornic să fiu informat cu privire la starea mea, nici să aflu cum îmi merge, nici ceea ce medicii mi-au prescris pentru viitor. Nu aveam decît un gînd: să povestesc imediat experienţa prin care trecusem. I-am spus tatălui meu cine era cel care îmi tîrîse trupul afară din imobil şi chiar care era culoarea hainelor pe care le purta, cum am fost scos de acolo şi tot ce s-a vorbit în jurul meu. Tatăl meu a recunoscut:"Da, totul este exact". Cu toate acestea, trupul meu era total lipsit de cunoştinţă, astfel încît mi-ar fi fost imposibil să văd şi să aud toate acestea dacă nu aş fi ieşit din trupul meu".

In sfîrşit, în cîteva cazuri, am fost în măsură să obţin mărturii independente, care întăresc faptele. Cu toate acestea, subliniind valoarea doveditoare a acestor mărturii, văd ridicîndu-se cu privire la ele anumite complicaţii. Mai întîi, concordanţele cu care vorbesc nu sînt în cele mai multe cazuri atestate decît de muribundul însuşi sau de maximum doi sau trei din cei apropiaţi lui. In al doilea rînd, chiar în împrejurările cele mai spectaculare şi mai bine dovedite pe care am putut să le culeg, a trebuit

să promit că nu voi descoperi nici un nume. De altfel, presupunînd că aş fi avut dreptul că o fac, nu cred că aceste fapte care concordă între ele, povestite după eveniment, sînt de natură să constituie dovezi, şi aceasta din motive pe care le voi expune în cursul capitolului următor.

Iată-ne ajunşi la sfîrşitul călătoriei noastre; am scos în evidenţă diferitele etape ale morţii temporare, aşa cum mi-au fost în general relatate. Totuşi, înainte de a încheia acest capitol, ţin să citez mai pe larg o mărturie excepţională, în care se găsesc multe din mărturiile deja descrise; ea comportă, în plus, un amănunt, care nu se găseşte nicăieri în altă parte şi care constituie o abatere de la regula generală; aici, fiinţa de lumină anunţă dinainte celui interesat că e pe punctul de a muri şi că e hotărît totuşi să-l lase să trăiască în continuare.

"In perioada aceea, sufeream - şi sufăr şi acum de altfel - de crize grele de astmă bronhică şi de emfizem. Intr-o zi am fost cuprins de un accent puternic de tuse care a provocat o leziune într-o vertebră în partea de jos a coloanei vertebrale.

Timp de mai multe luni, am consultat medici peste medici din cauza acestei dureri de nesuportat, pînă ce unul din ei mă îndreaptă la un neuro-chirurg; doctorul

Wyatt. Acesta m-a examinat şi mi-a dat ordin să mă internez imediat în spital. M-am supus de îndată şi am fost luat în îngrijire fără a se pierde o clipă.

Stiind că îndurasem dificultăţi respiratorii serioase, dr. Wyatt a ţinut să consulte un specialist în bronhii care a fost de părere că ar fi bine să se facă apel la un medic anestezist, deosebit de competent, la dr. Coleman, în cazul că ar fi necesar să fiu adormit. Specialistul în bronhii s-a îngrijit de mine timp de trei săptămîni, apoi m-a condus într-o clinică, unde dr.Coleman să mă poată îngriji personal; el a fost de acord în sfîrşit; asta era într-o zi de luni, deşi considera cazul meu foarte îngrijorător. S-a fixat operaţia pentru vinerea viitoare.

Luni seara am mers la culcare şi am petrecut o noapte foarte bună pînă în zorii zilei de marţi cînd m-am trezit pradă unor dureri puternice. Am încercat să mă întorc pentru a găsi o poziţie mai confortabilă, dar în clipa aceea am văzut apărînd o lumină în colţul încăperii, la mică distanţă sub plafon. Era o minge luminoasă, un fel de glob nu prea mare; cred să fi avut 20-30 cm diametru, nu mai mult.

Scanned with OKEN Scanner

Cînd am zărit această lumină, am fost cuprins de un sentiment ciudat; nu era frică, nu, cîtuşi de puţin; era o senzaţie de pace totală, de destindere completă. Am văzut o mînă întinsă deasupra mea, care ieşea parcă din această lumină. Lumina mi-a zis:"Vino cu mine! Vreau să-ţi arăt ceva". Imediat şi fără cea mai mică ezitare, mi-am întins la rîndul meu mîna ca să apuc această mînă pe care o vedeam; făcînd acest lucru, aveam impresia că sînt tras în sus şi că îmi părăsesc trupul. Am privit în urma mea şi mi-am văzut trupul întins pe pat, în timp ce eu mă înălţam spre plafonul camerei.

Părăsindu-mi trupul, luasem aceeaşi formă pe care o avea şi lumina. Am avut ideea, şi aici mă văd nevoit să folosesc cuvintele care îmi vin, deoarece nu am auzit niciodată pe nimeni vorbind despre lucruri de felul acesta, că forma aceasta era,fără îndoială,forma unui spirit. Nu era un trup; nimic altceva decît o ceaţă uşoară, nişte aburi. Semăna cu acei nori pe care îi produce fumul de ţigară şi care strălucesc atunci cînd trec prin apropierea unei lămpi. Totuşi această substanţă, care devenise substanţa mea, era colorată: era un amestec de oranj, galben şi o

altă culoare pe care nu o distingeam bine- poate indigo - în orice caz, o culoare care bătea în albastru.

Această substanţă spirituală nu avea structura unui corp; era mai mult sau mai puţin sferică, posedînd totuşi ceea ce s-ar putea numi o mînă. Mi-am dat seama de acest lucru pentru că atunci cînd lumina mi-a întins mîna de sus, cu mîna mea l-am apucat. Totuşi, braţul şi mîna trupului nu se mişcase, le vedeam întinse de-a lungul trupului meu pe pat, în timp ce urcam spre lumină. Dar în clipele în care nu foloseam mîna mea spirituala, spiritul meu îşi relua forma rotundă.

Aşadar, mă înălţam, într-o poziţie asemănătoare cu aceea a unei mingi luminoase; am trecut prin plafon şi prin zidul camerei mele din spital, pînă în coridor; apoi am mers de-a lungul acestui coridor, am traversat planşeul, după cît se pare coborînd din ce în ce mai jos pînă la unul din etajele inferioare ale clădirii. Zidurile şi uşile permiteau să se treacă uşor; ele dispăreau de îndată ce ne apropiam de ele.

In tot acest timp, aveam impresia că plutesc prin spaţiu. Simţeam că ne deplasăm, dar fără a încerca nici cea mai mică senzaţie de viteză. Si iată că, dintr-o

dată, într-un mod aproape neaşteptat, am constatat că tocmai am sosit în sala de reanimare a spitalului. Notaţi bine că nu avusesem pînă atunci nici cea mai mică idee despre amplasarea acestei săli; dar noi sosiserăm acolo şi ocupam din nou un colţ al încăperii, foarte aproape de plafon, de unde dominam totul. Observam cum vin şi pleacă medicii şi infirmierele, îmbrăcaţi în halatele lor verzi şi vedeam paturile aşezate de jur împrejur.

Lumina mi-a arătat acest spectacol şi mi-a zis:"Iată locul unde vei fi transportat curînd. Cînd te vor lua de pe masa de operaţii, te vor întinde pe patul acesta, dar nu te vei mai trezi nicicînd din această poziţie. Nu vei mai şti nimic din cele ce se vor petrece după ce vei fi intrat în sala de operaţie, pînă cînd voi veni să te caut, nu după multă vreme".

Bineînţeles, toate acestea nu erau exprimate verbal; nu era vorba de o voce care să poată fi auzită, căci dacă ar fi fost aşa, ar fi găsit normal ca toţi cei care erau în sală să audă această voce; or, ei nu auzeau nimic. Era mai degrabă o sugestie care mi se impunea, dar cu atîta forţă încît aş minţi spunînd că nu am auzit-o sau că cel puţin nu am simţit-o.

Scanned with OKEN Scanner

Referitor la ceea ce vedeam în această stare spirituală, nu încercam nici cea mai mică dificultate în a distinge fiecare detaliu al obiectelor. Nu era nevoie să-mi pun întrebări cu privire la intenţiile celui care încerca să-mi arate ceva deoarece sesizam imediat ceea ce fiinţa luminoasă îşi propunea să-mi arate; el nu avea cum să se înşele. Era precis patul acela - primul la dreapta intrînd pe uşa coridorului- pe care aveam să fiu întins. Si dacă fiinţa mă condusese pînă la acel loc, avea un motiv bine precizat, care mi-a fost făcut cunoscut; atunci am ştiut că fiinţa voia să nu-mi fie frică în momentul în care spiritul meu avea să părăsească trupul, voia să mă avertizeze cu privire la ceea ce voi simţi în momentul trecerii. Voia să mă întărească, să mă elibereze de orice teamă, pentru că - mi-a explicat el - el nu-mi va apărea imediat; trebuia să trec mai întîi prin alte încercări. Dar el îmi promitea că va supraveghea totul de sus şi că în cele din urmă va veni iarăşi la mine.

Trebuie să precizez că imediat după ce am întîlnit fiinţa de lumină, mai înainte de a fi transferat în sala de reanimare, de îndată ce am devenit eu însumi spirit,

Scanned with OKEN Scanner

într-un fel oarecare ne-am fuzionat. Rămîneam bineînţeles două personalităţi distincte; dar el era cel care-şi asuma total conducerea operaţiilor în tot ceea ce mă privea pe mine. Chiar şi atunci cînd traversam prin ziduri, plafoane, etc., mi se părea că unirea noastră era atît de perfectă încît nimic supărător nu ni s-ar fi putut întîmpla. O repet, simţeam o pace, un calm o seninătate cum nu mai simţisem nicicînd pînă atunci.

Aşadar, după ce mi-a vorbit, m-a condus din nou în camera mea; reintrînd, mi-am văzut din nou trupul întins exact în poziţia în care îl lăsasem şi chiar în aceeaşi clipă am fost reintegrat. Imi închipuiam cu plăcere că stătusem afară din trup timp de cinci sau zece minute, dar timpul nu are nici o importanţă în treaba aceasta. In realitate, nici nu-mi amintesc să mă fi gîndit să măsor timpul cît a durat.

Toată această aventură mă uimise complet, fusesem luat pe neaşteptate. Ceea ce se petrecea părea atît de viu, atît de real -mai viu şi mai real decît realul obişnuit-. In dimineaţa următoare nu eram cîtuşi de puţin îngrozit de ceea ce mi se întîmplase. In timp ce mă bărbiream, am remarcat că mîna nu-mi mai tremura aşa

cum se întîmplase în ultimile şase-opt săptămîni. Imi dădeam seama că voi muri curînd, dar pentru aceasta nu simţeam nici un regret, nici groază. Nu-mi trecea cîtuşi de puţin prin minte să caut "cum să împlinesc acest lucru". Eram gata.

Cu toate acestea, în după-amiaza zilei de joi, care precedase dimineaţa operaţiei, mă aflam în camera mea de la spital şi simţeam cum creşte în mine o nelinişte. Soţia mea şi cu mine avem un băiat, un nepot înfiat, care ne făcea unele neplăceri. M-am hotărît să scriu o scrisoare soţiei mele şi alta nepotului meu, ca să exprim neliniştile mele în scris. După care aveam de gînd să ascund aceste mesaje astfel încît să nu le descopăr decît după operaţie. Cînd scrisesem cam două pagini la adresa soţiei mele, parcă aş fi deschis vanele: am izbucnit în lacrimi şi am început să plîng în hohote. Am simţit pe cineva prezent alături de mine şi la început am crezut că plînsesem atît de tare încît deranjasem pe una din infirmiere care ar fi venit acum să vadă ce se întîmplă; dar nu am auzit uşa deschizîndu-se. Si din nou am simţit această prezenţă. Nu vedeam de data aceasta nici o lumină, dar gînduri sau cuvinte îmi intrară în spirit, exact

ca mai înainte şi mi se spunea:"John, pentru ce plîngi? Gîndeam că vei fi fericit să vii la mine". Imi ziceam:"Da, e adevărat, doresc din toată inima acest lucru". Si vocea a reluat:"Atunci, pentru ce plîngi?" Am spus:"Sîntem îngrijoraţi pentru nepotul meu - o ştii bine - şi mi-e teamă că soţia mea singură nu o să fie în stare să-l crească. Eram pe punctul de a-i scrie negru pe alb ce gîndesc referitor la această problemă şi să-i dau indicaţii ce aş dori să facă pentru el. Sînt neliniştit de asemenea deoarece cred că prezenţa mea ar fi putut fi pentru el o sursă de echilibru".

Atunci mi-au venit din partea fiinţei aceste gînduri:"Deoarece tu intervii pentru un altul, pentru că te gîndeşti la altul şi nu la tine însuţi, John, iată, îţi voi acorda ceea ce doreşti. Vei trăi pînă cînd nepotul tău va fi atins vîrsta majoratului!" Si dintr-o dată s-a terminat. Am încetat de a mai plînge şi am distrus scrisoarea pentru a înlătura riscul ca soţia mea să pună din întîmplare mîna pe ea.

In aceeaşi seară dr. Coleman a venit să mă vadă şi mi-a zis că se aşteaptă ca anestezia mea să fie însoţită de oarecari greutăţi şi că nu trebuie să fiu surprins

dacă atunci cînd mă voi trezi voi găsi grămezi de tuburi, tuburi şi aparate peste tot în jurul meu. Nu i-am destăinuit nimic din aventura mea şi m-am mulţumit să aprob din cap promiţîndu-i că voi face cît voi putea mai bine.

A doua zi dimineaţa, operaţia a durat mult, dar a fost dusă la bun sfîrşit; în timp ce îmi recăpătam cunoştinţa, i-am spus Dr.Coleman, care stătea lîngă mine: "Stiu foarte bine unde mă aflu". El m-a întrebat:"In care pat sînteţi culcat". I-am răspuns:"In primul pat la dreapta cum se intră pe uşa din coridor". A zîmbit puţin căci, natural, îşi închipuia că deliram sub efectul anesteziei.

Eram gata să povestesc totul, cînd a intrat dr. Wyatt şi a zis:"Acum s-a trezit. Ce-i veţi face?" Răspunse dr.Coleman:"Nu-i voi face absolut nimic; nicicînd în viaţa mea nu am fost atît de uimit. Iată-mă cu un întreg echipament gata să intru în funcţiune şi el nu are nevoie de nimic". Doctorul Wyatt reluă:"Dumneavoastră o ştiţi, încă se mai fac minuni!" Cînd am fost în stare să mă ridic am constatat că mă găseam efectiv în patul pe care lumina mi-l indicase cu cîteva nopţi mai înainte.

Toate acestea se petreceau acum trei ani în urmă, dar amintirea celor petrecute o păstrez la fel de vie ca în timpul cînd s-au întîmplat.Nimic mai fantastic nu ar fi putut să mi se întîmple, şi aceasta a schimbat multe lucruri. Dar despre lucrul acesta nu vorbesc niciodată. Nu mi-am deschis sufletul decît soţiei mele, fratelui meu, pastorului bisericii mele şi acum dumneavoastră. Nu ştiu cum să vă spun, dar e greu de explicat. Nu vreau să mă afişez, nu vreau să mă laud. Tot ceea ce ştiu este că de atunci nu mai am nici cea mai mică îndoială: am certitudinea că există o viaţă după moarte!

oOo

+++++++++

CAZURI SIMILARE

Evenimentele care apar de-a lungul diferitelor etape ale experienţei celor care mor sînt, e lucrul cel mai puţin care se poate spune, puţin comune. De aceea surpriza mea a crescut cînd în anii trecuţi am descoperit foarte multe analogii odată cu textele care figurează în lucrări foarte vechi, unele avînd un caracter profund ezoteric, care aparţin literaturii mai multor civilizaţii, diferite între ele în ceea ce priveşte vîrsta şi cultura.

Biblia

In lumea noastră actuală, B i b l i a este cartea cea mai larg răspîndită şi cea mai discutată dintre toate lucrările care se ocupă de natura spirituală a naturei umane şi de viaţa de după moarte.

Trebuie să recunoaştem totuşi că în ansamblu Biblia ne spune puţine lucruri cu privire la realităţile care însoţesc moartea şi cu privire la natura precisă a lumii de dincolo. Această remarcă este cu deosebire adevărată în ceea ce priveşte Vechiul Testament. Dacă ar fi să dăm crezare anumitor exegeţi biblici, numai două

pasaje din Vechiul Testament fac în mod indiscutabil aluzie la viaţa de după moarte. - Nota traducătorului în limba franceză: De fapt Vechiul Testament nu conţine numai două aluzii, ci mult mai multe; mi-aş permite să semnalez între altele aceste versete scoase din cartea Inţelepciunii(3,1-8) care au scăpat din atenţia Dr.Moody: "Sufletele celor drepţi sînt în mîna lui Dumnezeu şi nici un chin nu le va atinge. In ochii celor lipsiţi de minte ei par să fi murit, plecarea lor a fost privită ca o nenorocire şi călătoria lor departe de noi ca un prăpăd; dar ei se află în pace. Dacă în ochii oamenilor ei au îndurat pedepse, speranţa lor era plină de nemurire; pentru o suferinţă uşoară, vor primi binefaceri mari. Dumnezeu, într-adevăr, i-a pus la încercare şi i-a găsit vrednici de el(...) Ei vor judeca popoarele şi vor domni peste naţiuni; Domnul va stăpîni veşnic peste ei" - vezi de asemenea celebrul episod din Cartea I a lui Samuel, cap.28 -.

Isaia 26,19:"Morţii tăi vor învia; trupurile lor moarte se vor scula; treziţi-vă şi strigaţi de bucurie, voi cei care locuiţi în ţărînă(...) căci pămîntul va da înapoi viaţa umbrelor".

Daniel 12,2:"Mulţi dintre cei care dorm în ţărîna pămîntului se vor trezi, unii

pentru viaţa veşnică, alţii pentru ruşine şi groază veşnică".

Se remarcă în aceste două versete o tendinţă puternică de a se impune ideea unei învieri a trupului fizic; de asemenea, moartea fizică este aici, odată în plus, comparată cu somnul.

Astfel, după cum reiese clar din capitolul precident, unii s-au inspirat din concepţiile biblice cînd au încercat să descrie sau să explice ceea ce li s-a întîmplat. Să ne amintim, de pildă, de acel om care identifica spaţiul întunecat pe care l-a traversat în momentul decesului cu "valea umbrei morţii", expresie scoasă din Biblie. Două persoane au evocat chiar cuvîntul lui Isus:"Eu sînt Lumina lumii". Pornind de la această afirmaţie, putem presupune, măcar parţial, că aceste două persoane identificau lumina care le-a apărut cu Cristos. Unul din ei a precizat: "N-am văzut pe nimeni, nici măcar o clipă, în această lumină, dar pentru mine această lumină era Cristos: cunoaştere, unire cu toate lucrurile, unire desăvîrşită. Cred că Isus vorbea în sens literal atunci cînd se numea Lumina lumii".

In afară de aceasta, în cursul propriilor mele lecturi, am descoperit şi alte asemănări pe care niciunul din cei întrebaţi de mine nu mi le-a semnalat. Cea mai remarcabilă se găseşte în scrierile apostolului Pavel. Acesta îi prigonea pe creştini pînă cînd a avut faimoasa vedenie,

Scanned with OKEN Scanner

care stă la originea convertirii sale de pe drumul Damasc-ului.

Faptele Apostolilor 26.13-26:"...Către amiază, o, rege, am văzut venind din cer, o lumină mai puternică decît soarele care strălucea în jurul meu şi a tuturor însoţitorilor mei. Şi, în timp ce ne aflam trîntiţi la pămînt, am auzit un glas care mi-a vorbit în limba ebraică: Saule, Saule, pentru ce mă prigoneşti? Greu lucru este pentru tine să te împotriveşti imboldului. Am întrebat:-Cine eşti, Doamne? Domnul mi-a răspuns:-Eu sînt Isus pe care tu îl prigoneşti. Ridică-te şi stai pe picioarele tale; căci, iată pentru ce ţi-am apărut: te fac slujitor şi martor atît al lucrurilor pe care le-ai văzut, cît şi al acelora pe care mă vei vedea făcîndu-le (...). De atunci, o; rege Agripa, nu m-am împotrivit vedeniei cereşti(...) Cînd am spus acestea Festus a zis cu glas puternic: -Pavele, eşti nebun! Invăţătura ta multă te duce la nebunie. Dar eu am răspuns: - Nu sînt nebun, prea stimate Festus, dimpotrivă, cuvintele pe care le rostesc sînt adevărate şi chibzuite".

Acest episod se aseamănă în anumite privinţe cu întîlnirea cu Fiinţa de lumină din cursul experienţei morţii. Mai întîi, i se atribuie

Fiinţei o personalitate, deşi nu este zărită nici o formă, iar "glasul" care vine de la Fiinţă, pune o întrebare după care dă anumite instrucţiuni. Cînd Pavel încearcă să le facă şi altora cunoscută vedenia, este luat în rîs şi tratat de "nebun". Cu toate acestea, apariţia a modificat cursul vieţii sale; din acel moment el devine principalul propovăduitor al creştinismului, ceea ce înseamnă pentru el un angajament total în slujba iubirii de aproapele.

Bineînţeles, găsim şi deosebiri. Sf.Pavel nu era pe moarte cînd a avut vedenia sa. La fel, amănunt important, sf.Pavel relatează că a fost orbit de lumină şi că şi-a recuperat vederea după trei zile, lucruri tocmai contrare celor care mărturisesc că în ciuda strălucirii de nedescris a luminii, aceasta nu îi orbea cîtuşi de puţin, nici nu-i împiedica să vadă ce se petrecea împrejur.

In comentariile referitoare la natura vieţii de dincolo Sf.Pavel vorbeşte despre cei care puneau la îndoială conceptul creştin al vieţii veşnice şi întrebau cum va fi trupul celor care mureau:

> I Corinteni 15,35-52:"Dar va zice cineva: cum învie morţii? Si cu ce trup se vor întoarce? Nebun ce eşti!(...) Ceea ce sameni tu nu este trupul care va fi, ci doar un grăunte(...) Dumnezeu îi dă trupul pe

care l-a voit; fiecărei seminţe un trup aparte(...) Sînt trupuri cereşti şi trupuri pămînteşti , dar una este strălucirea trupurilor cereşti şi alta strălucirea trupurilor pămînteşti(...). Aşa este şi cu învierea morţilor. Se seamănă un trup care putrezeşte şi învie şi un trup care nu putrezeşte; se seamănă un trup vrednic de dispreţ şi învie un trup plin de slavă; se seamănă un trup slab şi învie un trup puternic. Se seamănă un trup material şi învie un trup spiritual. Dacă este un trup natural este şi un trup spiritual(...) Iată, vă spun o taină: nu vom adormi toţi, dar toţi vom fi schimbaţi: într-o secundă, într-o clipire din ochi, la ultimul sunet de trompetă; căci trompeta va suna, iar morţii vor învia nesupuşi putrezirii!

Se remarcă cu interes că indicaţiile scurte furnizate de sf.Pavel cu privire la "trupul spiritual" se armonizează foarte bine cu relatările celor care au trăit o decorporare. In toate cazurile, caracterul imaterial al corpului "spiritual" - absenţa consistenţei fizice - este subliniată ca şi absenţa limitelor. Sf.Pavel spune printre altele că dacă trupul fizic a fost slab sau urît, din această cauză trupul spiritual nu va fi mai puţin puternic şi strălucitor. Ceea ce aminteşte de cazul citat mai înainte în

care trupul spiritual părea întreg şi complet în vreme ce trupul fizic era mutilat; şi un altul în care de asemenea trupul spiritual părea fără vîrstă, adică nelimitat în timp.

Platon

Filozoful Platon - unul dintre cei mai mari gînditori ai tuturor timpurilor,-a trăit la Atena între 428-348 înainte de Isus Cristos. El ne-a lăsat o culegere de reflexii cuprinzînd circa 22 de dialoguri sau piese, dintre care cele mai multe îl pun în scenă pe învăţătorul său, Socrate, ca personaj principal, fără a mai vorbi de un număr mic de scrisori.

Platon credea cu tărie în folosirea raţiunii, a logicii şi a dialecticii ca mijloc de a ajunge la adevăr şi înţelepciune; dar numai pînă la un anumit punct, deoarece, în afară de faptul că a fost un mare filozof, a fost şi un mare contemplativ, pentru care ultimul adevăr nu putea fi cunoscut decît în cursul experienţelor de iluminare mistică şi de viaţă interioară. El considera că există şi alte planuri, şi alte dimensiuni ale realităţii decît cele pe care le posedă lumea sensibilă, fizică, şi că domeniul fizic nu poate fi pe deplin înţeles decît în legătură cu celelalte planuri, cu "planurile superioare" ale existenţei. Prin urmare el se interesa în primul

rînd de aspectele necorporale ale omului, de conştiinţa lui - de suflet - şi nu vedea în trup decît vehicolul temporar al spiritualui.

Nimic de mirare, deci, dacă el era preocupat de soarta sufletului după moartea fizică; şi aceasta, în cursul mai multor dialoguri ale sale, în special în Fedon, Gorgias, Republica - care în parte tratează acest subiect.

Scrierile lui Platon sînt pline cu descrieri ale morţii, ca aceea de pildă, pe care am citat-o în cursul primului capitol. Astfel, Platon defineşte moartea ca fiind separarea părţii necorporale a unei fiinţe vii - sufletul - de partea fizică - trupul -. Mai mult, această parte necorporală a omului se bucură de mai multe facultăţi decît partea fizică. Pe de altă parte, Platon insistă într-o manieră foarte precisă asupra faptului că timpul nu este un element inerent domeniilor situate dincolo de lumea sensibilă. Aceste domenii de dincolo sînt veşnice; şi, după expresia percutantă a lui Platon, ceea ce noi numim timp nu este altceva decît " un reflex în mişcare şi ireal al veşniciei".

Platon ne vorbeşte în diferite rînduri despre felul în care sufletul, odată separat de trup, poate să întîlnească celelalte spirite ale defuncţilor, să converseze cu ele, să se lase călăuzite în trecerea de la această lume spre lumea celelaltă de către duhurile păzitoa-

re. El menţionează că unii se pot aştepta să găsească cu ocazia morţii lor o ambarcaţie care să-i treacă peste o întindere de apă în direcţia "celuilalt ţărm" al lumii de dincolo. In Fedon, locul în care se desfăşoară scena, ca şi argumentele puternice pe care le prezintă, ne reaminteşte noţiunea de trup omenesc considerat ca închisoare a sufletului; ca atare, moartea se aseamănă cu o evadare sau eliberare care pune capăt acestei întemniţări. Atunci cînd, aşa cum am văzut în primul capitol, Platon expune - reluînd gîndirea lui Socrate - vechea concepţie referitoare la moarte, comparînd-o cu somnul şi uitarea, o făcea numai cu scopul de a o respinge sau, cu alte cuvinte, cu scopul de a-i întoarce hotărît spatele. După filozoful atenian, sufletul care este introdus într-un trup fizic, provine dintr-un plan mai înalt şi mai apropiat de Dumnezeu. Pentru el, deci, naşterea înseamnă somn şi uitare, căci sufletul, venind în lume şi intrînd într-un trup, trece de la o stare superioară de conştiinţă la o stare inferioară de conştiinţă; în realitate, el uită între timp adevărurile pe care le cunoştea înainte de a intra în trup. Prin urmare, moartea înseamnă trezire şi reamintire. Platon afirmă că sufletul odată eliberat din trup, gîndeşte şi raţionează cu o claritate mărită şi că atunci poate pătrunde mult mai profund în esenţa veritabilă a

lucrurilor. Si asta nu e totul: la puţin timp după moarte, sufletul este supus la o "judecată" în cursul căreia un personaj divin face să defileze în faţa lui toate faptele bune sau rele pe care el le-a săvîrşit în cursul existenţei sale pămînteşti şi îl obligă să le privească în faţă.

Dar nu încape îndoială că în capitolul 10 din Republica găsim asemănarea cea mai izbitoare.

Aici Platon prezintă mitul lui Er, fiul lui Armenios, un soldat grec care a luat parte la o bătălie sîngeroasă în care grecii au pierdut pe mulţi dintre ai lor. Cînd compatrioţii săi au venit să ridice victimele acestui măcel, trupul lui Er zăcea în mijlocul tovarăşilor săi morţi. S-a ridicat un rug funerar pentru a se proceda la incinerarea cadavrelor şi cînd i-a venit rîndul, a fost aşezat şi cadavrul lui Er. Dar iată că deodată trupul lui revine la viaţă. Si Er a povestit ceea ce văzuse în timpul călătoriei sale în împărăţia de dincolo. Mai întîi de toate, povesteşte Er, sufletul său a părăsit trupul; s-a alăturat la un grup de alte suflete şi au plecat împreună spre un loc care avea "deschizături" sau "treceri care conduceau de pe pămînt în lumile de dincolo. Acolo, celelalte spirite au fost oprite ca să fie judecate de fiinţe divine, care vedeau dintr-o singură privire tot ce făcuseră în viaţă. Er, dimpotrivă, nu a fost judecat, dar a primit misiunea

de a se reîntoarce pe pămînt pentru a informa pe oameni cu privire la ceea ce îi aşteaptă dincolo. După ce a avut de observat anumite lucruri, Er a fost trimis înapoi; dar a declarat apoi că nu cunoaşte modul în care a revenit în trup. Se trezise pur şi simplu pentru a vedea că e întins pe un rug.

E bine să nu pierdem din vedere avertismentul pe care ni-l dă Platon amintindu-ne că dîndu-ne toate aceste descrieri amănunţite ale lumii în care merg sufletele moarte, sînt "probabilităţi şi nimic mai mult". Nu pentru că s-ar fi gîndit să pună la îndoială realitatea supravieţuirii după moarte; el insista doar asupra faptului că încercînd să descriem această supravieţuire, fiind mereu limitaţi în viaţa noastră fizică, ne expunem la două mari inconveniente. In primul rînd sufletele fiind încarcerate în trupurile noastre fizice nu se bucură decît de nişte facultăţi limitate în ceea ce priveşte primirea informaţiilor de la simţuri. Văzul, auzul, pipăitul, mirosul şi gustul pot, fiecare în felul său, să ne inducă în eroare. Ochii pot face ca un obiect enorm să ne apară mic dacă este îndepărtat; ne putem înşela cu privire la ceea ce auzim ş.a.m.d., astfel încît sufletele noastre nu văd realitatea în ea însăşi pînă cînd nu vor fi eliberate de deformările şi inexactităţile care provin de la folosirea simţurilor noas-

tre.

In locul al doilea, Platon afirmă că limbajul omenesc este incapabil să exprime direct realităţile ultime. Cuvintele mai mult ascund decît descoperă natura interioară a lucrurilor. Ceea ce înseamnă că nici un cuvînt omenesc nu poate face mai mult decît să furnizeze o indicaţie - prin analogie, prin mituri sau prin nu importă ce alt mijloc - cu privire la caracterul adevărat a ceea ce se situează dincolo de lumea noastră.

Cartea tibetană a morţilor

Această lucrare ieşită din comun se prezintă ca o antologie de învăţături culese de-a lungul veacurilor de către înţelepţii Tibet-ului antic, aşa cum au fost mai întîi transmise din generaţia în generaţie prin tradiţie orală, apoi consemnate în scris în jurul secolului VII după Cristos; dar şi după această dată ele au fost ţinute ascunse pentru ca secretul lor să nu fie descoperit celor neiniţiaţi.

Forma adoptată de această carte stranie e în funcţie de diferitele scopuri pentru care a fost destinată. Mai întîi de toate, în ochii eruditilor care au redactat-o, moartea trecea drept o activitate care implică o anumită tehnică; există o anumită îndemînare de a muri,

Scanned with OKEN Scanner

precum există şi o anumită stîngăcie, după cum posezi sau nu condiţiile recerute de această problemă. De aceea lectura cărţii făcea parte din ceremonia funerară sau se efectua la căpătîiul unui muribund pentru a-l însoţi pe parcursul ultimelor sale clipe. Acestei lecturi i se acordau aşadar două funcţiuni:

- Prima : să-l ajute pe muribund să cunoască natura fiecăruia din aceste fenomene, atît de noi şi de minunate, pe măsură ce le experimenta.

- A doua : să-i încurajeze pe cei care rămîneau în viaţă să conceapă gînduri înţelepte, astfel încît să nu-l reţină pe muribund prin manifestări sau de tensiune emoţională, pentru ca acesta să poată păşi pe tărîmul celălalt cu starea de spirit cuvenită, eliberat de orice grijă pămîntească.

Pentru a ajunge la aceste scopuri, cartea conţine o lungă descriere a diferitelor etape prin care trece sufletul după moartea fizică. Or, concordanţa între primele etape ale morţii prezentate în această carte şi circumstanţele care mi-au fost relatate de către cei care au văzut moartea de aproape este de-a dreptul fantastică.

Mai întîi, relatează cartea tibetană, spiritul sau sufletul celui care moare se separă de trup. Imediat după aceea, acest suflet cunoaşte un fel de sincopă şi se află într-un vid, nu un vid fizic, dar un vid care de fapt posedă limite

Scanned with OKEN Scanner

ce îi sînt proprii şi în care este conservată conştiinţa. Se poate întîmpla ca defunctul să audă în acel moment zgomote sau sunete alarmante sau neplăcute, calificate drept bubuituri, tunete sau rafale asemănătoare rafalelor de vînt. Apoi se găseşte, în general nu numai el, dar şi tot ceea ce îl înconjoară învăluit parcă de o lumină cenuşie ceţoasă.

Rămîne mirat cînd îşi dă seama că şi-a părăsit trupul. Vede şi aude rudele şi prietenii săi care bocesc în timp ce îi îmbăiază trupul în vederea mormîntului; dar în timp ce încearcă să le vorbească, ei nu-l aud, nici nu-l văd. El nu-şi dă încă seama că este mort: e dezorientat. Se întreabă dacă este mort sau nu şi cînd, în sfîrşit se convinge că este mort cu adevărat, nu ştie încotro să apuce, nici ce să facă. Un mare regret se abate asupra lui şi se simte deprimat de noua sa situaţie. Rămîne un timp oarecare în vecinătatea locurilor care i-au fost familiare în timpul existenţei sale din trecut.

Constată că are în continuare un trup - denumit trup "strălucitor" - care nu pare a fi format din materie. Astfel, el poate traversa zidurile, stîncile şi chiar munţii fără a întîmpina nici cea mai mică rezistenţă. Deplasările sînt instantanee. Oricare ar fi locul unde doreşte să meargă, el ajunge acolo într-o secundă. Gîndirea şi percepţiile sale sînt mai

puţin limitate; mintea îi devine foarte lucidă, simţurile i se par mai ascuţite, mai perfecte şi de o natură mai apropiată de divin. In cazul că în viaţa sa fizică a fost surd, sau orb, sau mutilat, descoperă cu surprindere că toate simţurile şi toate facultăţile trupului său fizic au fost recuperate şi chiar intensificate în trupul "strălucitor", pe care îl posedă acum. El întîlneşte eventual alte fiinţe care posedă un trup asemănător şi poate de asemenea să se trezească în faţa a ceea ce textul îl numeşte "o lumină strălucitoare şi curată". Tibetanii îl sfătuiesc pe cel care moare ca atunci cînd se apropie de această lumină să se sforţeze să nu aibă decît gînduri de iubire şi de compătimire faţă de aproapele.

Cartea descrie de asemenea senzaţiile de pace imensă şi de fericire pe care le încearcă defunctul; de asemenea se vorbeşte despre un fel de "oglindă" în care se reflectă întreaga sa viaţă - atît faptele bune cît şi cele rele - în faţa ochilor săi, ca şi a fiinţelor care îl judecă. In această situaţie nu e posibilă nici o eroare; nimeni nu poate încerca să mintă cu privire la propria sa viaţă.

In sfîrşit, Cartea tibetană a morţilor conţine o mulţime de alte informaţii cu privire la etapele ulterioare ale vieţii de după moarte, care depăşesc cadrul mărturiilor pe care le-am

cules, niciunul din cei interogaţi de mine nereuşind totuşi să meargă atît de departe; este totuşi evident ca lumina zilei că se stabilesc asemănări izbitoare între descrierile cuprinse în acest manuscris vechi şi faptele care mi-au fost relatate de către americanii secolului al XX-lea.

Emmanuel Swedenborg

Swedenborg a trăit între 1688-1772. S-a născut la Stockholm. S-a bucurat la vremea sa de o mare reputaţie şi a contribuit pe mai multe planuri la progresul ştiinţelor naturale. Scrierile sale orientate mai întîi spre anatomie, fiziologie şi psihologie i-au procurat o notorietate respectabilă. Cu toate acestea, ceva mai tîrziu, a trecut printr-o criză religioasă şi a început să facă cunoscute experienţele pe care le-a trăit în cursul cărora ar fi intrat în legătură cu fiinţele spirituale de pe lumea cealaltă.

Ultimile sale lucrări abundă în descrieri foarte grăitoare cu privire la viaţa de după moarte. Incă o dată corelarea între ceea ce scrie el cu privire la anumite experienţe spirituale ale sale şi ceea ce relatează cei care au revenit dintr-un contact cu moartea este de-a dreptul uimitoare.

Scanned with OKEN Scanner

Astfel de pildă, Swedenborg vorbeşte despre clipa în care încetează funcţiile corporale ale respiraţiei şi circulaţiei.

"Totuşi, omul nu moare, ci se separă doar de partea corporală de care se folosea în lumea aceasta(...) Omul, cînd moare, nu face altceva decît să treacă dintr-o lume în alta!"

Afirmă că a trăit el însuşi primele momente ale morţii şi că a cunoscut experienţa decorporării:

"Am ajuns la o stare de insensibilitate în ceea ce priveşte simţurile corporale, aproape la starea celui care moare; cu toate acestea, viaţa interioară, împreună cu gîndirea, rămînea intactă, astfel încît observam şi păstram în memorie tot ceea ce mi se întîmpla şi tot ceea ce li se întîmplă de asemenea celor care au înviat din morţi(...). In special mi-a fost dat să văd ... că se producea o aspiraţie... şi o extracţie a gîndirii, şi deci a spiritului meu în afara trupului".

In cursul acestei experienţe întîlneşte fiinţe pe care le identifică cu îngerii. Aceştia îl întreabă dacă este pregătit pentru moarte..

"Aceşti îngeri s-au interesat mai întîi

care era gîndirea mea, să vadă dacă era asemănătoare cu gîndirea celor care sînt pe moarte şi care, în general, este orientată spre viaţa veşnică; ei mă îndemnau să rămîn în această dispoziţie".

Dialogul care se înfiripă între Swedenborg şi spirite nu este de natură pămînteaşcă, nici omenească; e mai curînd un transfer direct de gîndire, ceea ce face imposibilă greşeala de interpretare.

"... avîndu-se în vedere că spiritele discută între ele cu ajutorul unui limbaj universal... fiecare om, îndată după moartea sa, se obişnuieşte cu acest limbaj universal... care este propriu spiritelor.

Cuvîntul pe care un înger sau un spirit îl adresează unui om este auzit la fel de sonor ca şi cuvîntului unui om adresat altui om; cu toate acestea el nu este auzit de ceilalţi care se află în preajma lui, ci numai de el singur. Explicaţia stă în faptul că cuvîntul unui înger sau al unui spirit se infiltrează mai întîi în conştiinţa omului...".

Persoana care tocmai a murit nu-şi dă seama că a murit, deoarece ea continuă să aibă un "trup", care păstrează o oarecare asemănare cu trupul lui fizic.

Scanned with OKEN Scanner

"Starea în care se află un om imediat după moartea sa este asemănătoare cu starea sa din lume, pentru că atunci el este încă neschimbat în cele din afară...Aşa se explică faptul că el nu poate altceva decît să se creadă în lume...In continuare, după ce s-au mirat constatînd că se află într-un corp şi că posedă toate simţurile pe care le aveau în lume...doresc să cunoască ce este Cerul, ce este iadul..."

Totuşi, această nouă stare spirituală este mai puţin limitată. Percepţia, inteligenţa, memoria sînt mai perfecte; timpul şi spaţiul nu constituie obstacole ca în viaţa fizică:

"Toate facultăţile spiritelor...sînt într-o stare mai perfectă, ca şi senzaţiile, gîndurile şi percepţiile lor".

Viaţa din trecut i se poate arăta într-o singură viziune. Işi aminteşte fiecare detaliu şi nu este cîtuşi de puţin posibil de a nega sau de a ascunde ceva.

"Memoria internă...are înscrisă în ea toate amănuntele...tot ceea ce omul a gîndit, a zis sau a făcut nu importă în ce moment....din fragedă copilărie şi pînă la cea mai adîncă bătrîneţe. Omul păstrează amintirea tuturor acestor lucruri cînd ajunge în viaţa cealaltă şi succesiv şi le

aminteşte pe toate...Tot ce a spus sau a făcut...devine cunoscut înaintea îngerilor într-o lumină limpede ca ziua...şi nu există nimic în lume, oricît de ascuns, care să nu fie dat la iveală după moarte... căci totul este văzut în imagine cînd spiritul este examinat în lumina Cerului".

Swedenborg descrie de asemenea "lumina Domnului", care pătrunde viitorul, o lumină de o strălucire inefabilă pe care el însuşi a putut să o contemple. Este o lumină de adevăr şi bunătate.

Aşadar la Swedenborg, ca şi în Biblie, ca şi în operele lui Platon, ca şi în Cartea tibetană a morţilor, găsim asemănări frapante cu datele pe care le jalonează experienţele contemporane ale contactului cu moartea. Intrebarea care se pune cu totul natural este de a se şti dacă acest paralelism este într-adevăr atît de uimitor pe cît se pare la prima vedere.

Unii s-ar putea gîndi, de pildă, că autorii acestor diferite scrieri s-au înfluenţat reciproc. Afirmaţia s-ar putea susţine în unele cazuri, dar nu în toate. Platon recunoşate că a împrumutat o parte din concepţiile sale de la misticismul religios din Orient; el a putut deci să suporte influenţa tradiţiei care a inspirat şi Cartea tibetană a morţilor. Pe de altă parte, gîndirea filozofilor greci i-a marcat pe

unii autori ai Noului Testament; am putea deci să ne gîndim că pasajele sf.Pavel care descriu "trupul spiritual" au putut să-şi aibă originea în ideile lui Platon.

Dar, pe de altă parte, în cele mai multe cazuri, nu este la fel de uşor de stabilit o astfel de asemănare. Fiecare din aceşti scriitori evocă anumite detalii particulare, care figurează şi în rapoartele celor pe care i-am intervievat şi care în nici un caz nu au putut fi influenţaţi de autorii mai vechi. Swedenborg, fără îndoială, citea Biblia şi îl cunoştea bine pe Platon; totuşi, la el se găsesc mai multe aluzii la faptul că omul care a murit are nevoie de un anumit timp pentru a se convinge că a murit; această particularitate , care revine mereu în relatările celor care au cunoscut o moarte provizorie, nu pare să fie menţionată nici în Biblie, nici în Platon. Dimpotrivă, ea este scoasă în relief în Cartea tibetană a morţilor, lucrare pe care Swedenborg nu a putut-o cuncaşte; prima traducere a acestei cărţi într-o limbă europeană, mai exact în engleză, datează din anul 1927.

Si în acest caz este posibil ca mărturiile pe care le-am culeş, nu ar fi putut să împrumute cîte ceva din scrieri de genul pe care tocmai le-am citat? Toate persoanele pe care le-am întrebat avuseseră, înainte de experienţa lor, unele contacte cu Biblia; două sau trei dintre

ele posedau unele noţiuni cu privire la ideile lui Platon. Dimpotrivă, niciuna măcar nu bănuia existenţa unor lucrări atît de ezoterice cum era aceea a lui Swedenborg sau Cartea tibetană a morţilor. Cu toate acestea, multe amănunte care nu apar în Biblie, şi nici chiar în Platon, apar în mod constant în raporturile pe care le-am adunat; şi aceste detalii corespund exact cu fenomenele menţionate în lucrările care nu au putut fi citite de cei pe care i-am întrebat eu.

Astfel sîntem obligaţi să recunoaştem că aceste asemănări repetate şi aceste paralelisme între scrierile gînditorilor vechi şi mărturiile provenind de la americanii moderni care supravieţuiesc unei morţi temporare rămîn un fapt remarcabil, care pentru moment nu ar putea primi o explicaţie pe deplin satisfăcătoare. Sîntem îndreptăţiţi să ne punem întrebarea cum este posibil ca înţelepciunea tibetanilor din vechime, cunoştinţele teologice şi viziunile sf.Pavel, intuiţiile stranii şi miturile platoniciene şi, în sfîrşit, revelaţiile spirituale ale lui Swedenborg să se armonizeze atît de perfect nu numai între ele, dar în acelaşi timp şi cu povestirile indivizilor contemporani care au văzut moartea de aproape, atît cît este posibil unei fiinţe încă vii să o vadă?

oOo

+++++++++

IV. INTREBARI

După toate cele expuse, cititorul e în măsură să fie cuprins de o mulţime de îndoieli şi să ridice nenumărate obiecţii. De ani de zile de cînd tratez acest subiect în cursul dezbaterilor publice sau particulare, a trebuit să ascult numeroase întrebări. In general, întrebările care mi s-au pus erau, în cele mai multe cazuri, întotdeauna aceleaşi; am putut alcătui aşadar, lista acelora care reveneau mai des. Aş vrea să consacru acest capitol şi pe cel următor spre a le da răspuns.

Intrebare : Toate acestea nu au fost inventate de dumneavoastră?

Răspuns : Nu. Tin mult să-mi urmez cariera predînd psihiatria şi filozofia medicală; or, e greu de presupus că inventarea unor asemenea lucrări ar fi un mijloc eficace de a ajunge la scopurile mele.

Mai mult, experienţa mi-a demonstrat că oricine încearcă să facă pe cont propriu o investigaţie serioasă şi de bună credinţă printre cei cu care are relaţii, printre prietenii şi rudele sale, cu privire la fenomene de acest gen, nu întîrzie să constate că îndoielile i se risipesc.

Intrebare : N-aţi căzut în exagerare? La urma urmelor, care poate fi frecvenţa acestor experienţe?

Răspuns : Mai întîi admit că, datorită caracterului limitat al dosarului pe care l-am alcătuit, mă simt incapabil să furnizez o estimare satisfăcătoare din punct de vedere statistic a acestui fenomen. Dar mă grăbesc să adaug că frecvenţa acestor experienţe este mult superioară ideii pe care şi-o poate face cineva care nu a avut ocazia să studieze de aproape această problemă. Am ţinut multe conferinţe cu acest subiect, în faţa unui public mai mult sau mai puţin important, dar nu a existat una singură fără ca cineva să vină la sfîrşitul şedinţei să-mi povestească istoria sa, sau-lucru şi mai bun, în anumite cazuri să o povestească în public. Bineînţeles, se va putea spune întotdeauna - şi acest lucru este adevărat - că oamenii care au trecut prin asemenea împrejurări, ar fi fost înclinaţi mai mult decît alţii să asiste la o conferinţă în care este tratat acest subiect. Totuşi, s-a întîmplat adesea cazul în care persoana în chestiune nu venise la conferinţă datorită subiectului tratat; de pildă, am vorbit recent în faţa unui grup de 30 de persoane: or, două dintre ele cunoscuseră experienţa unei morţi temporare şi amîndouă se aflau acolo pentru simplul fapt că erau membri ai acestei a-

~~cestei~~ asociaţii. Nici una nici alta nu ştiau dinainte despre ce voi vorbi.

Intrebare : Dacă aceste experienţe ale morţii temporare sînt atît de răspîndite după cum pretindeţi dumneavoastră, cum se face că nu se ştie mai mult despre ele?

Răspuns : S-ar părea că sînt mai multe motive. Mai întîi şi mai presus de toate, e faptul că mentalitatea epocii noastre refuză energic şi, într-un mod general, să ia în considerare ipoteza supravieţuirii după moartea fizică. Trăim într-un timp în care ştiinţa şi tehnica au făcut paşi gigantici în direcţia cunoaşterii şi cuceririi naturii; a vorbi despre o viaţă de după moarte pare a fi un lucru un pic anacronic în ochii multora pentru că pentru aceştia o asemenea noţiune aparţine mai mult de "superstiţiile" trecutului decît de ştiinţa prezentului. Prin urmare, oamenii care prin experienţe străine de domeniul ştiinţei, aşa cum definim noi astăzi ştiinţa, sînt ridiculizaţi cu multă plăcere. Cunoscînd acest lucru, cei cărora li se întîmplă asemenea aventuri transcendentale, rar sînt dispuşi să facă publicitate de ele. In ceea ce mă priveşte, sînt convins că o cantitate enormă de material rămîne îngropat în amintirile persoanelor care, de teama de a nu fi tratate de nebune sau taxate ca suferind de "hiperimaginaţie" nu au vorbit despre ceea ce li s-a întîmplat,

Scanned with OKEN Scanner

decît cu una sau două rude sau prieteni intimi.

In afară de aceasta, întunericul care domneşte în suflete cu privire la domeniul morţii pare să fie îngroşat de către un fenomen psihologic dintre cele mai curente care se impune atenţiei. O parte importantă din ceea ce vedem şi auzim zilnic nu este înregistrat de conştiinţa noastră. Dar cînd atenţia noastră este puternic atrasă asupra unui lucru oarecare, sîntem împinşi apoi să remarcăm acest lucru de fiecare dată cînd ni se prezintă. Ni s-a întîmplat tuturor să aflăm într-o zi semnificaţia unui cuvînt, după care, în zilele următoare, regăsim acest cuvînt la tot pasul în textele care ne cad sub ochi. Aceasta nu provine în general din faptul că cuvîntul respectiv s-a impus brusc în limbaj şi că revine cu tot dinadinsul; în realitate,el a figurat întotdeauna în vocabular, dar cum noi nu-i cunoşteam sensul, treceam peste el fără să-i dăm vreo importanţă.

Astfel, la sfîrşitul unei conferinţe pe care am ţinut-o recent, am dat cuvîntul ascultătorilor mei; primul care a intervenit a fost un medic:"Practic medicina de multă vreme, a spus el; dacă aceste experienţe sînt într-adevăr atît de frecvente după cum spuneţi, cum explicaţi faptul că eu nu am auzit niciodată vorbindu-se despre aşa ceva?" Fiind sigur că voi găsi în sală măcar o persoană sau două care să cunoască

un caz asemănător, am adresat din nou întrebarea imediat către auditoriu:"Este cineva aici care să aibă la cunoştinţă ceva în privinţa aceasta?" In acel moment soţia medicului a ridicat mîna şi a relatat cazul uneia dintre prietenele sale cele mai apropiate.

Iată un alt exemplu: Un medic, pe care îl cunosc, a luat cunoştinţă pentru prima dată de acest fenomen,citind într-un jurnal o recenzie a uneia dintre expunerile mele. Chiar a doua zi, unul din bolnavii săi, fără să fi fost rugat, i-a povestit o experienţă similară. Acest medic a putut să constate că pacientul său nu citise niciodată şi nici nu auzise pomenindu-se vreodată de lucrările mele; de fapt, acest om şi-a mărturisit întîmplarea pentru simplul fapt că era tulburat şi neliniştit de ceea ce se petrecuse; ca atare,voia să cunoască părerea unui medic. Se poate foarte bine întîmpla ca,în cele două cazuri precedente,medicii în cauză să fi întîlnit deja situaţii asemănătoare, dar probabil să nu fi văzut în ele decît nişte fantezii întîmplătoare şi nu un fenomen larg răspîndit; astfel,că nu le-a dat nici o importanţă.

In sfîrşit, există un factor suplimentar în cazurile medicilor care ar putea explica pentru ce sînt atît de numeroşi printre ei cei care ignoră aceste particularităţi, ei fiind de fapt mai bine plasaţi,decît toţi ceilalţi pen-

tru a-i întîlni în cale. Constatăm că, de-a lungul studiilor pe care le fac, viitorii medici aud mereu repetîndu-li-se la cursuri că trebuie să dea dovadă de cea mai mare neîncredere cînd e vorba de declaraţiile bolnavilor cu privire la starea lor. Orice medic a învăţat că, înainte de toate, trebuie să ţină cont de manifestările obiective ale procesului morbid şi să nu primească decît cu multă circumspecţie impresiile subiective ("Simptomele") comunicate de pacient. Este o recomandare absolut rezonabilă, căci se obţin rezultate mai rapide atunci cînd te menţii în limitele obiectivităţii. Totuşi, o asemenea atitudine are în acelaşi timp ca efect faptul că sînt lăsate în umbră experienţele morţii temporare, căci se găsesc foarte puţini medici care să se intereseze de impresiile şi senzaţiile încercate de bolnavii smulşi din ghearele morţii. In aceste condiţii, îndrăznesc să spun că medicii - care teoretic ar fi mai în drept decît alţii să constate fenomenele de acest gen - practic au mai puţin, decît oricare altul pe lume să asculte vorbindu-se despre aceste lucruri.

Intrebare : Aţi remarcat vreo diferenţă între mărturiile provenind de la bărbaţi şi cele provenind de la femei?

Răspuns : Nu există absolut nici o diferenţă între mărturiile masculine şi cele fe-

minine în ceea ce priveşte conţinutul şi caracteristicile lor generale. Am constatat că femeile şi bărbaţii descriu în acelaşi fel principalele peripeţii ale "morţii" lor şi nu am găsit nici măcar un singur element care să facă să se încline balanţa de o parte sau de alta. Se poate totuşi remarca o diferenţă între bărbaţi şi femei: în ansamblu, bărbaţii dau dovadă de mai multă reţinere decît femeile cînd e vorba de a povesti aventura lor. Bărbaţii au fost mai numeroşi decît femeile în a-mi furniza doar un scurt rezumat şi chiar în a nu-mi răspunde la scrisori, sau în a evita răspunsul la întrebările mele atunci cînd am încercat să apofundez cercetările mele, cerînd de la ei unele detalii suplimentare. Mai numeroşi de asemenea au fost între bărbaţi cei care mi-au comunicat reflecţii în genul acesta: "Am încercat să uit, să şterg totul", invocînd teama de ridicol sau dînd de înţeles că emoţiile simţite cu această ocazie fuseseră prea puternice pentru ca să le poată comunica.

Deşi nu mă simt capabil să ofer o explicaţie pentru această stare de lucruri, nu sînt singurul care am constatat-o. Dr. Russell Moores, care este un cercetător remarcabil în materie de psihism, mi-a mărturisit el însuşi, şi alţii cîţiva au făcut aceeaşi constatare: proporţia bărbaţilor care vin să relateze experienţele psihice este de o treime în raport cu cea a

femeilor.

O altă remarcă interesantă: cazurile de experienţe trăite de femei însărcinate sînt mai frecvente decît te-ai aştepta. Acest lucru de altfel se întîmplă poate pentru faptul că aştep-tarea unui copil în sine este o stare care com-portă mai multe riscuri sau presupune mai multe complicaţii medicale. Adăugînd faptul că numai femeile sînt gravide şi că ele simt mai puţină jenă în a-şi deschide sufletul, aceasta ar pu-tea să explice relativa frecvenţă a experienţe-lor trăite de femei în timpul sarcinii.

Intrebare : Cum puteţi şti că toţi aceşti oameni nu v-au minţit?

Răspuns : Pentru cine nu le-a ascultat şi nu le-a observat pe aceste persoane în timp ce îşi retrăiesc experienţa "morţii" lor, nimic nu e mai uşor decît de a adera din punct de ve-dere intelectual la ipoteza unei serii de min-ciuni. Din acest punct de vedere ocup un loc privilegiat: am văzut adulţi în plină maturita-te, echilibraţi din punct de vedere emoţional, izbucnind în lacrimi în timp ce îmi relatau e-venimente uneori vechi de treizeci de ani. Am simţit în glasul lor o sinceritate, o căldură, o ascuţime de sentiment care din nefericire nu par să transpară într-un raport scris. Astfel, pentru mine, ideea că aceste relatări ar putea

să fie nişte impostori este cu totul de nesuştinut, deşi e clar că impresia mea nu poate fi impusă nimănui.

Pentru a da mai multă greutate opiniei mele, voi enumera anumite consideraţii care se ridică cu putere împotriva ipotezei minciunii. Cea mai evidentă constă în dificultatea care există în a se explica asemănarea atîtor povestiri. Cum ar fi posibil ca atîţia oameni, într-o perioadă de opt ani, să vină şi să-mi povestească aceleaşi invenţii? Din punct de vedere pur teoretic, s-ar putea vorbi despre un complot. Nimic nu ne împiedică să ne imaginăm că o încîntătoare doamnă în vîrstă, care locuieşte în estul Carolinei de Nord, un student în medicină în New Jersey, un veterinar din Georgia s-au aliat cu ani în urmă într-o sordidă conspiraţie cu scopul de a inventa pentru mine această formidabilă minciună. Mărturisesc că o asemenea supoziţie nu poate îmbrăca o probabilitate prea mare.

Intrebare : Dacă nu este vorba de minciuni intenţionate, poate avea loc o denaturare mai subtilă a faptelor. Nu e posibil ca, odată cu trecerea anilor, pacienţii dumneavoastră să fi înflorit păţaniile lor?

Răspuns : Această întrebare evocă un proces psihologic bine cunoscut: se începe cu po-

vestirea foarte simplă a unui eveniment oarecare, apoi, cu timpul, totul se transformă pentru a deveni o poveste mare şi complicată. De fiecare dată cînd se relatează, se adaugă discret un mic detaliu, cel care povesteşte reuşind încetul cu încetul să creadă el însuşi în ceea ce spune; şi aceasta, pînă ce ultima versiune a povestirii este înflorită în aşa fel încît nu mai are nici o legătură cu originalul.

Cred că un asemenea mecanism nu a jucat un rol cu adevărat decisiv în mărturiile pe care le-am studiat. In primul rînd, relatările provenind de la persoane intervievate de foarte puţină vreme după experienţa lor - unii din ei se găseau încă la spital în convalescenţă - sînt identice cu relatările ce prezentau evenimentele petrecute cu ani în urmă. Mai mult, în unele cazuri, oamenii pe care îi întrebam redactaseră în scris relatarea experienţei lor la puţin timp după eveniment, şi se mulţumeau să-mi citească notele pe care le luaseră. Mai adaug că foarte adesea am fost primul sau al doilea care am primit această confidenţă, uneori cu preţul multor ezitări, chiar în cazuri în care episodul se petrecea cu cîţiva ani înainte. In aceste împrejurări tendinţa de a înflori puţin cîte puţin faptele nu juca nici un rol. Or, aceste povestiri nu se deosebesc în ansamblul lor de cele care fuseseră repetate de mai multe ori în

cursul interviurilor i-am auzit pe cei întrebaţi pronunţînd fraze care indicau clar de tot acest mecanism al suprimării.

De exemplu, o femeie care îmi relata foarte detailat o experienţă trăită în timp ce era considerată moartă, adăuga:"Sînt sigură că mai era un lucru, dar nu mi-l amintesc deloc. M-am sforţat să-l uit fiind sigură că nu mă va crede nimeni pentru nimic în lume". Pe de altă parte, un bărbat a cărui inimă încetase să mai bată în cursul unei intervenţii chirurgicale - fusese rănit grav pe frontul din Vietnam - îmi mărturisea cît îi vine de greu să evoce emoţiile încercate în timpul decorporării sale:"Chiar şi acum mă sufoc cînd încerc să vorbesc despre ele... Stiu bine că sînt multe lucruri pe care nu reuşesc să mi le amintesc; am făcut eforturi ca să le uit".

Pe scurt, mi se pare că procesul înfloririi nu a putut nicidecum interveni într-o măsură semnificativă în dezvoltarea acestor mărturii.

Intrebare : Toţi aceşti oameni, înainte de experienţa lor, profesau o religie? In caz că da, nu şi-au modelat ei aventura în funcţie de credinţele şi tradiţiile lor?

Răspuns : Pînă la un anumit punct se poate răspunde că da. După cum am amintit deja, deşi descrierea Fiinţei de lumină este constantă, identitatea care îi este atribuită variază în

funcţie, se pare, de antecedentele religioase ale fiecărui individ. Cu toate acestea nu am putut înregistra nici măcar o singură referire la un cer sau la un iad care să corespundă imaginilor convenţionale care circulă în societatea noastră. Dimpotrivă, povestitorii mei adesea mi-au atras atenţia cît de mult se deosebeau experienţele lor de ceea ce ar fi putut să se aştepte, avînd în vedere educaţia lor religioasă. O femeie care "a murit" precizează:"Mi s-a spus mereu că în clipa morţii se vede cerul şi iadul, dar eu nu am văzut nici unul, nici altul". O altă doamnă care evadase din trupul său în urma unor arsuri grave, afirma:"E curios faptul că mereu mi se spusese la instrucţia religioasă că în clipa morţii te trezeşti la porţile paradisului, acele minunate porţi din pietre preţioase. Ei bine, nu! Mă aflam acolo, plutind deasupra trupului meu. Asta era totul! Eram uimită".

Voi adăuga la acestea că mai multe mărturii provin de la persoane care nu profesau nici o credinţă şi nu primiseră nici o educaţie religioasă. Or, relatările lor nu se deosebesc cîtuşi de puţin, în ceea ce priveşte conţinutul lor, de cele făcute de către credincioşi. S-au prezentat mai multe cazuri în care persoane care primiseră educaţie religioasă şi care părăsiseră religia, au scos din experienţa lor

o credinţă mult mai profundă. Alţii mi-au spus că făcuseră lecturi pioase - Biblia între altele - dar că nu au înţeles cu adevărat anumite pasaje înainte de această experienţă a"morţii".

Intrebare :După dumneavoastră, care ar fi eventualele repercursiuni ale acestor experienţe referitor la doctrina reîncarnării?

Răspuns : N-am descoperit în niciunul din cazurile pe care le-am studiat nici cel mai mic indiciu privind eventualitatea unei reîncarnări; toate acestea, trebuie de asemenea să recunoaştem că niciunul dintre ei nu elimină în mod radical această ipoteză. Dacă reîncarnarea există, atunci s-ar părea că există un episod intermediar, situat într-un alt plan al realului care separă momentul în care trupul vechi este abandonat de cel în care sufletul se integrează în cel nou. Prin urmare, studiul mărturiilor care provin de la persoane ce se întorc dintr-o scurtă şedere în lumea de dincolo nu ne furnizează indicaţii valabile în această privinţă.

Au fost puse în acţiune alte mijloace pentru a se rezolva problema reîncarnării; de exemplu, s-a folosit metoda "întoarcerii în timp". Subiectul este supus hipnozei şi primeşte sugestia de a se întoarce cu mintea în epoci din ce în ce mai îndepărtate ale existenţei sale; cînd ajunge la amintirile primelor clipe ale

Scanned with OKEN Scanner

existenţei sale, i se cere să urce mai sus. A-tunci anumite persoane încep să relateze fapte amănunţite referitoare la vieţile anterioare situate în epoci vechi şi în locuri foarte în-depărtate. Se întîmplă că asemenea povestiri se pretează la verificări foarte revelatoare; şi aceasta chiar atunci cînd s-a putut stabili că subiectul nu putea sub nici o formă să cunoască pe căi normale persoanele, faptele şi locurile pe care le-a descris cu atîta precizie. Cazul lui Bridey Murphy este cel mai celebru, dar sînt şi altele, uneori mai impresionante şi mai bine documentate, deşi sînt mai puţin cunoscute. Ci-titorul doritor să aprofundeze această problemă poate consulta excelentul studiu al lui Ian Ste-venson, doctor în medicină, "Twenty Cases Sug-gestive of Reincarnation". E bine de notat de asemenea că, cartea tibetană a morţilor, care reproduce într-un mod la fel de exact diferite-le etape ale vieţii de dincolo, afirmă că reîn-carnarea are loc la un moment dat, dar mult mai tîrziu, la mult timp după evenimentele relatate de cei întrebaţi de mine.

Intrebare : Aţi putut confrunta aceste mărturii cu altele provenind din culturi diferite?

Răspuns : Nu; de fapt, unul din motive-le care mă fac să spun că studiul meu nu este

"ştiinţific" este faptul că ansamblul indivizilor ale căror mărturii le-am primit nu constituie o mostră de fiinţe umane alese la întîmplare. Aş fi fost foarte interesat să mi se relateze experienţe asemănătoare trăite de eschimoşi, de indieni kwakintl Navaho sau originari din tribul Watusi, etc. Dar din cauza condiţiilor geografice şi de altă natură, n-am putut culege de la cei amintiţi mai sus nici o mărturie.

Intrebare : Există precedenţe istorice de fenomene privind morţi temporare?

Răspuns : Nu cunosc; dar mă grăbesc să adaug că consacrîndu-mi toată activitatea mea studiului cazurilor contemporane, n-am avut timpul necesar să aprofundez suficient această problemă. Nu aş fi cîtuşi de puţin surprins să descoper că povestiri de acest gen au existat şi în trecut. Sînt înclinat foarte mult să bănuiesc pe de altă parte că experienţele morţii temporare trebuie să fie mult mai numeroase în cursul ultimelor decenii pentru simplul motiv că abia în această perioadă tehnicile de reanimare au fost puse la punct. Mulţi oameni care au fost readuşi la viaţă în epoca actuală n-ar fi supravieţuit încercării lor în trecut. Injecţii cu adrenalină în inimă, electroşocuri, inimi artificiale, plămîni artificiali, atîtea exemple ale acestor succese medicale.

Scanned with OKEN Scanner

Intrebare : V-aţi obosit să examinaţi dosarul medical al celor studiaţi de dumneavoastră?

Răspuns : Da, în măsura în care acest lucru a fost posibil. De fiecare dată,cînd am fost admis să fac aceste examene, dosarul cuprindea atestaţii ale celor răspunzători. In anumite cazuri, avînd în vedere scurgerea timpului sau decesul persoanelor care se ocupaseră cu reanimarea, dosarele nu au putut fi consultate. Dar mărturiile ale căror dosare nu au putut fi studiate, nu se deosebesc cu nimic de celelalte. Cînd consultarea dosarului medical se dovedea imposisilă, recurgeam la alţi martori - prieteni, medici, sau rude ale celui în cauză - pentru a stabili cu certitudine că bolnavul luase efectiv contactul cu moartea.

Intrebare : Am auzit spunîndu-se că după cinci minute orice încercare de reanimare este zadarnică; or, dumneavoastră afirmaţi că anumiţi pacienţi au fost "morţi" timp de aproape douăzeci de minute. Cum este posibil acest lucru?

Răspuns : Cele mai multe cifre care sînt citate în practica medicală nu se raportează decît la medii, la estimări şi nu au un caracter absolut. Durata de cinci minute care este adesea citată constituie o medie. Rutina medicală vrea

ca eforturile de reanimare să nu se prelungească mai mult de cinci minute, deoarece în cele mai multe cazuri această durată este suficientă pentru a provoca alterări ireversibile în creier, ca urmare a lipsei de oxigen. Cu toate acestea, fiind vorba de o medie, e de aşteptat ca fiecare caz perticular să cadă dincolo sau dincoace de această estimare. Este adevărat că am întîlnit cazuri în care "învierea" a avut loc după mai mult de douăzeci de minute, fără a apărea vreun semn de leziune cerebrală care să poată fi constatată.

Intrebare : Aceşti oameni au murit cu adevărat?

Răspuns : Una din principalele cauze care fac ca răspunsul la această întrebare să fie atît de greu de dat şi de delicat constă într-o problemă de semantică referitoare la sensul atribuit cuvîntului "moarte". După cum ne putem da seama, în urma discuţiilor vii stîrnite recent în legătură cu transplanturile de organe, moartea e departe de a fi primit o definiţie solid stabilită, nici măcar printre profesioniştii medicinei. Criteriile pe care se întemeiază o constatare a decesului nu sînt aceleaşi pentru medic şi pentru omul din stradă; mai mult, ele variază de la medic la medic, de la spital la spital. In concluzie, răspunsul la această întrebare va depinde de ceea ce se înţelege prin

cuvîntul "moarte". Vom fi prin urmare interesaţi să examinăm rînd pe rînd trei definiţii posibile şi să le furnizăm cîte un comentariu.

1. Moartea întrucît este absenţa semnelor vitale, care pot fi depistate din punct de vedere clinic.

Pentru unii o persoană este moartă atunci cînd inima încetează de a-i mai bate, cînd încetează să respire un timp mai îndelungat; cînd presiunea arterială atinge un nivel atît de scăzut încît devine ilizibilă; cînd pupilele i se dilată; cînd temperatura trupului începe să coboare. E definiţia clinică; de ea s-au slujit de-a lungul veacurilor atît medicii, cît şi neiniţiaţii. In practică, cea mai mare parte a oamenilor care au fost declaraţi morţi au fost declaraţi pe temeiul acestor criterii.

Nu poate fi tras la îndoială faptul că aceste condiţii tradiţionale s-au întrunit într-un mare număr de cazuri pe care le-am examinat. Mărturia medicilor şi atestările figurînd în dosarele medicale vin să sprijine presupunerea în favoarea unei morţi efective.

2. Moartea întrucît este absenţa activităţii undelor cerebrale.

Progresele tehnologice au furnizat dezvoltarea unor tehnici noi, mai sensibile, care permit detectarea unor procese biologice acolo unde

Scanned with OKEN Scanner

fără ele ar fi fost cu neputinţă de observat. Electro-encefalograful este un aparat care amplifică şi înregistrează potenţialul electric infim al creierului. Actualmente, tendinţa este ca să se ia la baza constatării unei "morţi reale", absenţa activităţii electrice a creierului, absenţă pe care o indică linia -plată - a electro-encefalografului.

Evident, toate cazurile de reanimare despre care e vorba aici, au fost cazuri de o urgenţă extremă. Nu se mai pune problema de a găsi timp pentru a se proceda la instalarea unui aparat; personalul spitalului, pe drept cuvînt, se grăbea înainte de toate să-l recheme pe pacient la viaţă. Ca atare, unii ar putea să obiecteze că niciunul din aceşti bolnavi nu a putut fi oficial declarat ca mort.

Cu toate acestea, să presupunem o clipă că aceste linii plate ale electro-encefalografului ar fi putut fi obţinute pentru un procentaj important de subiecţi care au fost declaraţi morţi şi care apoi au fost reanimaţi. Acest lucru ar însemna cu adevărat un aport decisiv pentru soluţionarea problemei noastre? Cred că nu, şi aceasta pentru trei motive:

- Mai întîi, eforturile de reanimare se prezintă întotdeauna ca nişte urgenţe care nu depăşesc niciodată o durată de circa 30 de minute. Or, punerea în funcţiune a unui electro-en-

Scanned with OKEN Scanner

cefalograf . este o treabă complicată care presupune cunoştinţe tehnice; se întîmplă destul de des ca un tehnician, chiar experimentat să fie nevoit să procedeze la un reglaj minuţios înainte de a obţine grafice corecte, şi aceasta chiar în condiţiile cele mai bune. Cînd e o urgenţă, cu confuzia care domneşte, şansele erorii s-ar înmulţi. Deci, chiar şi atunci cînd s-ar obţine electro-encefalogramă pentru o persoană care ar povesti apoi istoria "morţii" sale, un critic ar putea întotdeauna - şi pe bună dreptate - să susţină că indicaţia ar putea să nu fie exactă.

- In al doilea rînd chiar şi cele mai perfecte aparate electrice, dispuse corect, nu ne-ar permite să determinăm dacă reanimarea este posibilă, oricare ar fi cazul. Liniile plate ale E.E.G.-ului au fost înregistrate la persoane care au putut fi readuse la viaţă. Doze foarte puternice de sedative, care adorm sistemul nervos central, ca şi hipotermia - coborîrea temperaturii trupului - au provocat uneori acest fenomen.

- In al treilea rînd, presupunînd că am fost în măsură ca într-un anumit caz să reglez corect aparatul, problema s-ar pune în continuare. S-ar putea pretinde mai departe că nu există nici o dovadă că experienţa morţii temporare, aşa cum a fost ea raportată, a fost trăită în perioada de timp în care E.E.G.-ul era "nul"; că ar fi putut avea loc înainte sau după aceea. De unde

trag concluzia că electro-encefalograma nu aduce nici un aport cu adevărat valabil în studiul actual al investigaţiei noastre.

3. Moartea întrucît este pierderea ireversibilă a funcţiunilor vitale.

Alţii ar dori poate să adopte o definiţie şi mai restrînsă, considerînd că nu se poate pretinde că o persoană este moartă, oricare ar fi la ea durata absenţei semnelor de viaţă, ce pot fi detectate clinic, oricare ar fi de asemenea lungimea unei linii encefalografice plate, dacă ea a putut fi apoi reanimată. Cu alte cuvinte, moartea este definită ca o stare din care este imposibil să faci să revină un trup la viaţă. Evident, că dacă acceptăm această definiţie niciunul din cazurile amintite anterior nu mai pot fi luate în considerare, de vreme ce toate presupun o "înviere",

Am văzut aşadar că răspunsul la întrebarea pusă depinde în întregime de ceea ce se înţelege prin cuvîntul "moarte". E bine totuşi să ne amintim că chiar dacă această discuţie se poate reduce în parte la o ceartă de cuvinte, ea comportă implicaţii importante. In ceea ce mă priveşte, aş fi înclinat să adopt a treia definiţie, adică pe cea mai strictă. Chiar atunci cînd inima încetează de a mai bate o perioadă mai înde-

lungată de timp, e necesar ca ţesuturile trupului, mai ales ale creierului, să fie într-un fel oarecare irigate - asigurate cu oxigen şi hrănite; nu e necesar într-un asemenea caz, să se presupună violarea legilor biologice şi fiziologice; deoarece ca să poată avea loc o "înviere", o anumită activitate biologică reziduală trebuie să subziste în celulele corporale, chiar şi atunci cînd nici un semn clar al acestui proces nu poate fi observat cu ajutorul metodelor utilizate. Cu toate acestea, actualmente pare imposibil de stabilit exact unde este situat punctul de unde nimeni nu poate reveni la viaţă. El poate varia de la individ la individ. Nu este, fără îndoială, un punct fix, ci mai curînd o limită variabilă de-a lungul unei linii continue. E lucru sigur că cea mai mare parte a oamenilor pe care i-am examinat nu ar fi putut fi readuşi la viaţă acum vreo zece ani în urmă. Pe viitor, tehnicile noi vor putea permite poate să fie reanimate persoane care astăzi nu pot fi salvate.

Să examinăm acum ipoteza după care moartea ar consta într-o separare a sufletului de trup, sufletul trecînd în acest moment la un alt mod de existenţă. Rezultă că există un mecanism - indiferent care este el - prin care sufletul sau conştiinţa este eliberată în clipa morţii. Or, noi nu posedăm nici o cunoştinţă fundamen-

tală care să ne permită să stabilim cu certitudine că acest mecanism funcţionează în complet acord cu ceea ce considerăm noi - din punctul nostru de vedere, şi destul de arbitrar - drept punctul de unde nimeni nu se mai poate reîntoarce la viaţă. Nici nu putem presupune că acest mecanism funcţionează perfect în toate cazurile, nu importă la ce sistem organic. Se poate întîmpla ca mecanismul în cauză să se declanşeze în mod cu totul întîmplător înainte de a avea loc criza fiziologică decisivă, procurîndu-le astfel unor indivizi scurte priviri spre alte realităţi. Această eventualitate ar permite să se înţeleagă mai bine mărturiile acelor care s-au găsit în afara trupului lor, au asistat la filmul existenţei lor, etc., în momentul în care erau siguri că îşi pierd viaţa, atunci cînd încă nu suferiseră o vătămare corporală.

In sfîrşit, ţin să menţionez următorul lucru: oricare ar fi acest "punct" la care moartea devine ireversibilă - atît în trecut, cît şi în prezent, ca şi în viitor,-cei cu care am discutat s-au apropiat mult mai mult de acest punct, decît cea mai mare parte a semenilor lor; şi pentru acest singur motiv mă simt foarte dispus să ascult tot ceea ce au să-mi spună.

De altfel, în această ultimă analiză, este lucru zadarnic să se discute cu privire la defi-

niţia exactă a morţii - dacă este sau nu este ireversibilă - dat fiind contextul acestei expuneri.Cei care opune acest soi de obiecţii experienţelor celor care mor, face acest lucru determinat de un motiv mult mai profund: în ochii săi, atîta vreme cît există posibilitatea unei activităţi reziduale în trup, această activitate poate fi cauza şi ca atare ar putea explica această experienţă.

Or, am recunoscut mai sus că trebuie să existe în toate cazurile, o funcţiune oarecare reziduală în celulele corpurilor, astfel încît întrebarea de a şti dacă a fost sau nu moartea "reală" este lucru neînsemnat în comparaţie cu cealaltă întrebare, mai fundamentală: funcţiunea biologică reziduală este ea în stare sau nu să explice aceste experienţe? Cu alte cuvinte:

Intrebare : Există în afara ipotezei supravieţuirii după moartea trupului, alte explicaţii posibile?

Răspuns : Acest lucru îl vom examina în cursul capitolului următor.

oOo

++++++++++

V. EXPLICATII

Pentru fenomenul morţii temporare, bineînţeles că s-ar putea furniza şi alte explicaţii. Din punct de vedere pur filozofic, fiecare experienţă, fiecare observaţie, fiecare fapt poate face să apară o infinitate de ipoteze; nimic nu împiedică, în definitiv, de a se acumula la infinit explicaţii valabile din punct de vedere teoretic, oricare ar fi lucrul de elucidat; la fel stau lucrurile şi cu experienţa celor care mor: soluţii de tot felul se prezintă în faţa minţii.

Printre numeroasele explicaţii care, teoretic ar putea fi propuse, sînt unele care mi-au fost deseori sugerate în cursul schimburilor de vederi care au urmat după conferinţele mele. Le voi prezenta acum pe cele care au revenit mai frecvent şi voi mai adăuga încă una, care deşi nu a fost niciodată menţionată, ar fi putut foarte bine să fie.

Le-am clasat sumar în trei categorii: supranaturale, naturale - ştiinţifice,- şi psihologice.

++++++++++

Scanned with OKEN Scanner

1. Explicaţii supranaturale

Foarte puţini au fost ascultătorii care au propus ca explicaţie a experienţelor celor "care au murit" intervenţiile diavolului, insinuînd că aceste vedenii puteau fi produse numai de către puterile celui rău. Ca răspuns la această înterpretare nu pot spune decît acest lucru: după părerea mea, cel mai bun mijloc de a deosebi lucrările lui Dumnezeu de cele ale Satanei este de a observa ce face şi ce spune după experienţa sa persoana în cauză. Îmi închipui că Dumnezeu îi îndeamnă pe cei cărora li se arată să fie plini de iubire şi de milă; în schimb, e normal ca Satana să-i împingă pe slujitorii săi la ură şi distrugere. E lucru clar că subiecţii mei au revenit la viaţă hotărîţi să urmeze primul mod de comportare şi reînnoind această hotărîre şi reprobînd al doilea mod. Dacă ne gîndim la toate maşinaţiunile la care a recurs diavolul pentru a-i face rău nefericitei victime - şi cu ce scop - putem afirma că a eşuat în mod mizerabil - după cît sînt eu în stare să judec - în încercarea de a-şi forma ucenici convinşi în favoarea programului său!

==========

2. Explicaţii naturale (ştiinţifice)

Explicaţii prin farmacologie

Ne putem gîndi că experienţele celor care "au murit" pot avea drept cauză drogurile administrate pacientului în momentul crizei. Mai multe fapte acordă acestei ipoteze o aparenţă de plauzibilitate. De pildă, în general, este admis de cea mai mare parte dintre medici şi dintre neiniţiaţi că anumite droguri provoacă stări mintale de halucinaţie. Pe deasupra, actualmente trecem printr-o epocă în care problema abuzurilor drogurilor a stîrnit un interes imens. Atenţia publicului a fost puternic îndreptată asupra folosirii ilegitime a L.D.S.-ului, a marijuanei etc., care efectiv par să provoace halucinaţii. In sfîrşit, e adevărat că multe medicamente a căror folosire este aprobată de către corpul medical, provoacă asupra psihicului efecte care pot sugera unui bolnav impresia că e pe punctul de a muri. Printre altele, ketamina - sau cyclohexanonul - este un anesteziant administrat prin injecţii intra-venoase, ale cărui efecte secundare sînt asemănătoare cu experienţele decorporării. Este clasat printre anesteziantele "disociante", deoarece pacientul care suportă influenţa acestui drog nu mai reacţionează la durere şi la ni-

mic din ceea ce îl înconjoară. El se simte "disociat" de anturajul său şi chiar de părţile propriului său trup: de braţe, de picioare, etc. Cînd îşi recapătă cunoştinţa i se întîmplă să sufere de urmări care includ halucinaţii sau vi-suri colorate. - De remarcat aici că mai mulţi dintre subiecţi au folosit cuvîntul "disociere" pentru a exprima senzaţia lor de şedere în afara trupului -.

Mai mult, am cules cîteva povestiri provenind de la persoane care, sub efectul anesteziei, experimentaseră ceea ce chiar ele identificaseră cu vedeniile halucinatorii ale morţii. Un exemplu:

> "Cred să fi avut doisprezece sau treisprezece ani; mersesem la dentist ca să-mi plombeze o măsea. Am fost adormităcu protoxyd de azot. Nu mă simţeam prea în siguranţă. Imi era teamă să nu mă trezesc. Cînd a început anestezia m-am simţit tras într-o spirală; nu eram eu ceă care mă învîrteam, era scaunul dentistului care se mişca de-a lungul unei spirale care urca, si împreună cu el urcam. urcam....
>
> Totul strălucea, totul era alb şi cînd am ajuns la capătul de sus al spiralei, nişte îngeri au venit în întîmpinarea mea ca să mă conducă la Cer; pun "îngeri" la plural, deoarece totul era foarte vag;

sînt sigură că nu era numai unul, dar cîţi erau nu aş putea spune.

La un moment dat dentistul a vorbit cu asistenta sa despre o altă persoană, dar cînd ajungeau la capătul unei fraze, deja nu-mi mai aminteam începutul; tot ce ştiam e că vorbeau şi că sunetul cuvintelor lor se repercuta din ecou în ecou. Ecoul mergea îndepărtîndu-se ca într-un munte. Imi amintesc că vorbeau mai jos de mine, deoarece eu planam sus de tot pe drumul Cerului.

E tot ce-mi amintesc, în afară de faptul că nu-mi era teamă, nici nu eram alarmată la ideea că voi muri. In vremea aceea îmi era frică să nu merg în iad, dar în momentul acestei aventuri nu mai era vorba de nimic altceva decît de a merge în Cer. Lucrul acesta m-a mirat, că gîndul la moarte nu mă emoţiona, dar în cele din urmă mi-am dat seama că în starea în care mă dusese anestezia nimic nu mai avea importanţă. Eram complet mulţumită şi ştiu că era gazul care mă eliberase de orice grijă. Cel puţin aşa m-am gîndit. De altfel episodul era foarte vag şi nu m-am mai sinchisit să mă mai gîndesc la el după aceea".

Pot fi notate mai multe asemănări între această experienţă şi altele cîteva care au fost prezentate ca reale de către cei care le-au trăit. Această femeie vorbeşte despre o lumină albă şi strălucitoare, despre întîlnirea cu fiinţele care vin în ajutor la trecerea de partea cealaltă şi despre indiferenţa faţă de ideea morţii. Două amănunte sugerează şederea în afara trupului: impresia de a auzi vocile dentistului şi infirmierei ca venind de desubt şi senzaţia plutirii.

Dimpotrivă, alte trăsături ale acestei povestiri se îndepărtează în mod deliberat de modelul tipic, furnizat de către persoanele care s-au confruntat cu moartea şi considerat de acestea ca un ansamblu de fapte reale. Lumina strălucitoare nu este personificată; nu este vorba de o fericire, de o pace inefabilă; descrierea lumii de dincolo pare să fie luată în sens literal şi, după cum mărturiseşte persoana însăşi, resimte influenţa educaţiei sale religioase; fiinţele întîlnite sînt identificate cu "îngerii", este vorba de a merge"în cer", iar cerul este situat "acolo sus". Ea nu afirmă că ar fi văzut trupul ei sau că ar fi luat un altfel de trup; nu îşi atribuie sieşi mişcarea de rotaţie, dar scaunului dentistului. In sfîrşit, ea insistă asupra laturii vagi a întîmplării, care, pe cît se pare,nu a avut nici un efect

asupra credinţei ei în viaţa de dincolo - de fapt şi în prezent ea are îndoieli cu privire la supravieţuirea după moarte -.

Dacă comparăm povestirile în care experienţa este atribuită efectelor unui drog cu cele care o prezintă ca fiind cu adevărat reală, se impun mai multe remarci:

- Mai întîi cele cîteva persoane care mi-au descris impresiile lor drept nişte iluzii datorate unor substanţe chimice nu sînt nici mai mult, nici mai puţin romantice, înzestrate cu imaginaţie, inteligenţă sau echilibrate decît cele care prezintă faptele ca reale.

- In al doilea rînd, vedeniile atribuite drogului sînt întotdeauna extrem de vagi.

- In al treilea rînd, scenariile variază considerabil între ele şi diferă de asemenea de "adevăratele" experienţe ale morţii; ţin să precizez că selecţionînd această întîmplare cu anestezia, am ales-o intenţionat pe aceea care se apropie cel mai mult de ansamblul mărturiilor primite ca reale. Să-mi fie aşadar permis să susţin că există deosebiri esenţiale între aceste două tipuri de experienţe.

In plus, mai mulţi factori suplimentari se împotrivesc radical explicaţiei farmacologice a fenomenului; cel mai hotărîtor este acesta: în numeroase cazuri, n-a fost administrat nici un medicament de nici un fel înainte de experienţă şi cu atît mai puţin după aceea.

Multe din persoanele respective, dimpotrivă, au ţinut să accentueze faptul că experienţa lor a avut loc înainte de a interveni vreun drog oarecare şi uneori cu mult înainte de primirea îngrijirilor medicale. Si chiar în cazurile în care produsele farmaceutice au fost absorbite de unele persoane înainte sau după fenomen, varietatea acestor produse este enormă; ea se întinde de la aspirină pînă la anesteziante locale sau gazoase, trecînd prin antibiotice şi adrenalină. Cea mai mare parte din aceste medicamente nu comportă nici un efect asupra psihicului sau asupra sistemului nervos central. De asemenea, nu există diferenţe între ansamblul experienţelor trăite după luarea drogurilor şi cele care nu au fost precedate de medicaţii.

In fine, voi nota fără să adaug nici un comentar mărturia unei femei care "a murit" de două ori, în două împrejurări separate de un interval de mai mulţi ani;ea atribuia absenţa vreunei experienţe oarecare cu ocazia primei sale "morţi", faptului că fusese anesteziată; în schimb, a doua oară, neluînd nici un medicament, a trăit o aventură foarte bogată în detalii complexe.

O opinie referitoare la farmacologia medicală modernă - opinie larg răspîndită de asemenea şi în rîndurile marelui public - este aceea că drogurile psihoactive sînt cauza ma-

Scanned with OKEN Scanner

nifestărilor psihice asociate cu folosirea lor. Aceste manifestări psihice sînt prin urmare, calificate drept "ireale", "halucinatorii", "iluzorii" sau "produse ale închipuirii".

E bine totuşi de amintit că acest mod de a vedea nu este în mod universal adoptat. Mai există de asemenea un mod de a concepe relaţia între drog şi experienţele care urmează după folosirea lui. Mă refer la folosirea acelor droguri pe care le numim "halucinogene" folosite în scopuri de iniţiere sau de cercetare. De-a lungul veacurilor, oamenii au folosit aceste amestecuri psihoactive pentru a aborda alte stări de conştiinţă şi pentru a atinge alte planuri ale realităţii. Din punct de vedere istoric, drogul nu a fost asociat în exclusivitate medicinei şi tratamentului bolnavilor, dar a fost folosit de asemenea în scopuri religioase şi pentru căutarea iluminării mistice. Ca exemplu: riturile bine cunoscute ale cultului peyotlu-lui la Amerindienii din Vestul Statelor Unite, în cursul cărora peyotlu-l, un fel de cactus care conţine mescalină, este ingerat cu scopul de a obţine vedenii religioase şi revelaţii. Se găsesc rituri asemănătoare în toate părţile lumii şi cei care le practică mărturisesc că drogul folosit le deschide trecerea pe alte dimensiuni ale realităţii. Dacă admitem că acest punct de vedere se poate dovedi ca întemeiat, atunci putem pre-

supune că recursul la drog nu constituie decît o cale, printre altele, care conduce la iluminare şi la descoperirea altor domenii ale realului. Experienţa celor care mor ar putea foarte bine, în ipoteza aceasta, să figureze în numărul acestor căi, ceea ce ar explica asemănările constante între vedeniile datorate drogurilor şi experienţele celor care au păşit pe tărîmurile morţii.

Explicaţii fiziologice

Fiziologia este ramura biologiei care studiază funcţiunile celulelor, ale organelor şi a întregului corp al fiinţelor vii, ca şi interferenţele acestor funcţii. O explicaţie fiziologică pe care am auzit-o adesea propusă pentru a rezolva problema fenomenelor legate de morală este aceasta: deoarece alimentarea creierului cu oxigen este întreruptă în timpul morţii clinice şi cu ocazia diferitelor stări de şoc, fenomenele observate trebuie să corespundă unei specii de ultimă tresărire, unui spasm compensatoriu al conştiinţei care se stinge.

Principala obiecţie care se aduce împotriva acestei ipoteze este următoarea: după cum se poate uşor observa citind mărturiile reproduse mai sus, un anumit număr de experienţe au avut loc înainte de a interveni un şoc fiziologic.

Scanned with OKEN Scanner

In anumite cazuri, într-adevăr, fenomenul s-a produs fără să fi avut loc vreo rană sau vreo vătămare corporală. Se constată că fiecare din elementele care se găsesc în cazurile de răniri grave apar de asemenea şi la aceia al căror corp nu a suferit nici o leziune.

Explicaţii neurologice

Neurologia este ramura medicală care studiază cauzele bolilor sistemului nervos - creier, cordon medular, nervi - ca şi metodele de a le diagnostica şi de a le trata. Fenomene asemănătoare celor descrise de cei care au "murit" apar de asemenea în împrejurări care ţin de neurologie. Unii ar fi tentaţi, deci , să furnizeze explicaţii neurologice pentru experienţele celor care mor, susţinînd că alteraţiile pe care le suportă sistemul nervos la cei ce sînt în agonie ar fi cauza acestor experienţe Să studiem aspectul neurologic al celor două elemente principale care compun experienţa celor care mor, şi anume trecerea în revistă instantanee a evenimentelor vieţii şi sentimentul părăsirii trupului.

L-am întrebat pe un bolnav internat în clinica de neurologie a unui spital; mi-a descris o formă deosebită de dezordine care a urmat unei crize, în care a revăzut episoadele anterioare ale existenţei sale:

"Prima dată cînd mi s-a întîmplat acest lucru priveam la un prieten care stătea în faţa mea în cameră; şi iată, dintr-o dată, partea dreaptă a feţei sale mi s-a părut total distorsionată. Imediat, un puhoi de imagini reprezentînd scene din viaţa mea mi-a cuprins conştiinţa; ele reproduceau lucrurile exact aşa cum se petrecuseră, foarte precis, toate în culori şi în relief. Imi era scîrbă de ele şi eram atît de surprins încît încercam să izgonesc aceste vedenii. De atunci, am avut des fenomene asemănătoare şi m-am obişnuit să le las să-şi urmeze cursul lor fără să reacţionez. Cea mai bună comparaţie pe care am putut-o găsi este cu emisiunile de sfîrşit de an de la televizor, cînd defilează pe ecran secvenţe ale principalelor evenimente care au avut loc; abia ai zărit o imagine, că vine următoarea fără să fi avut timp să te gîndeşti la ea; exact aşa se întîmplă în crizele mele. Văd un lucru oarecare şi îmi zic: "A, da! Imi amintesc de el" şi încerc să reţin această imagine în sufletul meu. Dar ea este imediat înlocuită cu altă imagine, fără ca eu să pot face ceva.

Toate acestea sînt imagini ale lucrurilor care s-au petrecut într-adevăr;

nimic nu e schimbat. Cînd s-a isprăvit, îmi vine greu să-mi reamintesc ce am văzut.

Uneori sînt aceleaşi imagini care revin; alteori nu. Cînd ele sosesc, mă gîndesc: "Ah! Sînt iarăşi aceleaşi, le-am văzut deja", dar mai apoi îmi este aproape cu neputinţă să-mi reamintesc despre ce era vorba. Nu sînt neapărat evenimente care au avut o importanţă în viaţa mea; niciodată nu se întîmplă acest lucru. Toate sînt fapte banale. Nu se prezintă într-o ordine oarecare nici măcar în ordinea în care s-au petrecut în timpul vieţii. Vin la întîmplare.

Cînd încep să defileze, pot vedea foarte bine ce se petrece în jurul meu, dar conştiinţa mea e cumva somnolentă; nu sînt complet treaz. E ca şi cum jumătate din gîndirea mea ar fi cuprinsă cu aceste imagini, în timp ce cealaltă jumătate se ocupă de treburile mele obişnuite. Cei care m-au văzut în timpul acestor crize spun că nu durează mai mult de un minut, dar pentru mine ele durează secole".

Fără îndoială că există asemănări evidente între aceste crize care corespund cu siguranţă centrilor de iritare din creier şi amintirile panoramice evocate în anumite mărturii ale celor care au "murit". Astfel, crizele luau la

acest om forma unor imagini vizuale extrem de vii şi tridimensionate. Mai mult, aceste imagini, veneau de la ele însele, fără nici o intervenţie voită din partea lui. El menţionează de asemenea rapiditatea lor; în fine, el insistă asupra distorsionării sentimentului duratei în timpul crizei.

Dar se remarcă în acelaşi timp deosebiri izbitoare. Contrar celor petrecute în experienţele morţii temporare, imaginile - amintiri nu se prezentau în ordinea cronologică. Ele nu erau cuprinse într-o singură privire, într-o viziune panoramică. Nu era vorba de evenimente marcante sau semnificative; bolnavul subliniază banalitatea lor. Reiese deci că aceste evocări nu au corespuns unei intenţii de judecată sau de edificare. Pe cîtă vreme cei care au venit în contact cu moartea afirmă că după această rememorare, au păstrat amintirea evenimentelor cu mai multă claritate şi mai amănunţit decît înainte, acesta din urmă declară că la sfîrşitul crizei nu reuşea să-şi amintească ce văzuse.

Sederile în afara trupului îşi au echivalentele lor neurologice în ceea ce se numeşte "halucinaţii autoscopice" - în cursul cărora cineva se vede pe el însuşi - cărora Dr.N. Lukianowicz i-a consacrat un articol excelent în revista medicală "Archives of Neurology and Psychiatry". In aceste vedenii curioase bolnavul

vede o proiecţie a lui însuşi în propriul său cîmp vizual. Această stranie "dublură" imită expresiile feţei şi mişcările corpului originalului, care este uimit de faptul că vede dintr-o dată propria sa imagine la o anumită distanţă de el însuşi, şi în general chiar în faţa lui.

Deşi într-un caz de felul acesta evident că există ceva asemănător cu experienţele decorporării pe care le-am descris, deosebirile întrec cu mult asemănările. Fantoma autoscopică este văzută întotdeauna ca vie - se întîmplă uneori că subiectul o consideră mai vie şi mai conştientă decît este el însuşi - în timp ce în decorporări trupul este văzut ca un lucru inert, ca un ambalaj gol. Subiectul autoscopic aude eventual dublura lui vorbind, dîndu-i instrucţiuni, supunîndu-l la încercări, etc. In cazurile decorporărilor, trupul este văzut în întregime- afară de cazul cînd parţial este acoperit sau ascuns - în timp ce dublura autoscopică apare de cele mai multe ori redusă la un bust.

In realitate, personajele autoscopice se aseamănă mai mult cu ceea ce am numit "trupul spiritual", decît cu trupul fizic pe care îl văd cei care mor. Replicile autoscopice, deşi sînt văzute uneori în culori, mai des sînt descrise ca vaporoase, transparente şi necolorate. Se întîmplă ca subiectul să-şi vadă imaginea prin uşile închise sau prin alte obstacole materiale

fără cea mai mică dificultate.

Iată ce mi-a povestit cineva care pare să fi avut o asemenea halucinaţie autoscopică; e un caz unic în felul său, deoarece e vorba de două persoane în acelaşi timp.

"In jurul orei 11 seara,-era o noapte de vară - cu circa doi ani înainte de căsătoria noastră, o conduceam acasă pe aceea care avea să devină soţia mea. Am tras maşina decapotabilă de-a lungul trotuarului slab luminat în faţa casei ei. Amîndoi am avut surpriza, ridicînd ochii în acelaşi timp, să vedem la dimensiuni mari propriile noastre chipuri, de la talie în sus, aşezate unul lîngă altul, în copacii mari care acoperă această stradă, la vreo 30 metri în faţa noastră.

Imaginile erau întunecate, aproape ca nişte siluete şi nu se putea vedea prin ele; dar erau în orice caz replici absolut perfecte. Niciunuia dintre noi nu ne-a fost absolut deloc greu să ne recunoaştem imediat. Imaginile se mişcau, dar nu imitau mişcările noastre, pentru că noi stăteam privind nemişcaţi; de exemplu, imaginea mea a luat o carte şi i-a arătat în ea imaginii soţiei mele, iar aceasta s-a plecat asupra cărţii ca să vadă mai bine. In acest timp, noi stăteam aşezaţi

alături, iar eu povesteam soției mele ce-
ea ce vedeam, și ceea ce spuneam eu cores-
pundea exact cu ceea ce vedea ea; apoi,
de la o vreme, am inversat rolurile: a în-
ceput ea să descrie scenele așa cum le
observa ea, și acestea de asemenea cores-
pundeau cu ceea ce vedeam eu.

Am stat așa destul de mult timp - cel
puțin o jumătate de oră - privind și dis-
cutînd despre cele ce vedeam. Acest lu-
cru ar fi putut să continue astfel toată
noaptea; dar soția mea trebuia să intre
în casă și atunci am urcat împreună trep-
tele care duceau la casa ei pe vîrful co-
linei. Cînd am coborît, din nou am revăzut
imaginile, și cînd am demarat ele au ră-
mas în continuare acolo.

Nu se pune problema de a explica acest
lucru printr-o reflectare în parbriz pen-
tru că acoperișul decapotabil al mașinii
era dat la o parte și noi am privit pe
acolo, deci pe deasupra parbrizului, tot
timpul cît am asistat la acest spectacol.
Niciunul dintre noi nu avea darul băutu-
rii - și nici acum - și acest lucru se pe-
trecea cu trei ani înainte de a auzi vor-
bindu-se despre L.S.D. sau despre drogu-
rile de acest fel. Nu eram nici obosiți,
deși era destul de tîrziu; nu dormeam și

nu se poate vorbi despre un vis. Eram treji lucizi, stupefiaţi şi foarte uimiţi privind imaginile şi vorbind despre ele!

Desigur, halucinaţiile autoscopice se înrudesc întrucîtva cu fenomenele decorporării legate de experienţele celor care mor. Cu toate acestea, chiar dacă am voi să subliniem numai asemănările neglijînd complet deosebirile, existenţa halucinaţiilor autoscopice nu ne-ar furniza nici o explicaţie cu privire la experienţele decorporării. Si aceasta pentru simplu motiv că nu există nici o explicaţie valabilă în ceea ce priveşte halucinaţiile autoscopice. Deşi ipoteze care se contrazic între ele au fost propuse de diferiţi neurologi şi psihiatri, acestea sînt discutate şi niciuna din teorii nu a reuşit să obţină adeziunea generală. Prin urmare, a pretinde să explici călătoriile în afara trupului asimilîndu-le cu halucinaţiile autoscopice ar însemna să înlocuieşti o obscuritate cu o enigmă.

Pentru a încheia, iată un ultim amănunt referitor la încercările de interpretare ne - urologică a experienţelor celor morţi. Am întîlnit un caz în care subiectul suferise urmările neurologice cauzate de o moarte temporară. Aceste urmări se limitau la o paralizie parţială a unui mic grup de muşchi la una din părţile trupului. Deşi m-am interesat îndeaproape dacă

pacienţii mei după aventura lor nu au rămas cu urmări supărătoare; acesta e unicul caz în care am găsit o urmare neurologică lăsată de experienţa contactului cu moartea.

Explicaţii psihologice

Psihologia nu a atins încă, din nefericire, gradul de rigoare şi de precizie la care au ajuns celelalte ştiinţe ale epocii noastre moderne.

Psihologii rămîn divizaţi între diferite şcoli de gîndire, în conflict permanent unii cu alţii, în complet dezacord în ceea ce priveşte punctele lor de vedere respective, metodele lor de lucru, concepţiile lor fundamentale cu privire la existenţa şi la natura spiritului. Ca atare, interpretările psihologice ale experienţelor celor care mor diferă considerabil în funcţie de şcoala de gîndire la care aparţine fiecare comentator. Nu voi examina toate explicaţiile pe care le pot elabora toţi psihologii, dar voi examina doar cîteva dintre ele, care mi-au fost mai des propuse de către ascultătorii mei, plus una care m-a frapat mai mult, fiind cea mai tentantă.

Ceva mai înainte am adus vorba despre două explicaţii evocate des - cele care presupun intervenţia minciunilor conştiente şi a exagerărilor inconştiente.

In capitolul de faţă, voi studia încă două.

- Efectele izolării -

In cursul numeroaselor reuniuni publice în care am împărtăşit din cercetările mele, nimeni niciodată nu a propus o interpretare a experienţelor celor care mor inspirîndu-se din cercetările actuale asupra efectelor izolării. Or, tocmai în domeniul acestor cerçetări ale comportamentului uman, ştiinţă relativ recentă şi în plină dezvoltare, s-a constatat - şi s-a obţinut chiar în laborator - fenomenele care prezintă asemănările cele mai mari cu etapele experienţelor celor care mor.

Aceste cercetări se referă la ceea ce se petrece în conştiinţa şi în trupul unui om atunci cînd acesta se află, într-un fel sau altul, izolat; de exemplu, cînd este rupt de orice contact social cu ceilalţi oameni sau cînd este supus perioade îndelungate unei ocupaţii monotone şi uniforme.

Indicaţii cu privire la efectele acestui tip de situaţie au fost obţinute graţie mai multor metode. Rapoartele scrise cu privire la experienţele exploratorilor solitari la poli sau ale supravieţuitorilor izolaţi în urma unui naufragiu, conţin informaţii preţioase. In cursul ultimelor decenii, cercetătorii s-au

străduit să studieze fenomene similare în laborator, O tehnică despre care s-a vorbit mult, constă în a ţine un voluntar suspendat într-un bazin plin cu apă menţinută la temperatura corpului; aceasta pentru a reduce la minimum senzaţiile de greutate şi de temperatură. I se acoperă ochii cu o legătură, i se înfundă urechile cu nişte tampoane pentru ca în felul acesta să se intensifice impresia de întuneric şi tăcere. Braţele îi sînt înfundate în nişte teci ca să nu le poată mişca. In felul acesta este prévat de orice senzaţie legată de poziţie sau de mişcare.

In aceste condiţii de izolare, ca şi în altele asemănătoare, unii au încercat fenomene psihologice, dintre care unele se aseamănă foarte mult cu cele pe care le-am descris în capitolul al doilea. O femeie, care a petrecut perioade mai îndelungate de singurătate la polul Nord, în condiţii dramatice, relatează că a avut o viziune panoramică a evenimentelor vieţii sale. Nişte marinari naufragiaţi, plutind singuri şi pierduţi mai multe săptămîni pe mici ambarcaţiuni, au descris halucinaţiile care le dădeau iluzia că sînt salvaţi, uneori de către fiinţe paranormale, fantome sau spirite, care se aseamănă vag cu "fiinţa de lumină", sau cu spiritele defuncţilor pe care i-au întîlnit în drumul lor subiecţii mei. Si alte fenomene re-

Scanned with OKEN Scanner

simţite la contactul cu moartea se găsesc de asemenea în experienţele izolării; distorsionări ale sensului duratei, impresia de a fi separat de trup, rezistenţă la ideea de a se reîntoarce la civilizaţie sau de a părăsi izolarea şi sentimentul de a face "corp comun" cu universul. In afară de aceasta nu puţini sînt aceia care după ce au cunoscut izolarea ca urmare a unui naufragiu - sau a unor împrejurări echivalente - spun că după ce au trăit în asemenea condiţii timp de săptămîni, au simţit întoarcerea lor în societate, însoţită de o profundă răsturnare a scării valorilor lor. Ei adaugă că au resimţit ulterior o seninătate interioară mărită. E neîndoielnic faptul că această reintegrare a personalităţii este foarte puternic înrudită cu aceea pe care o descriu un mare număr dintre persoanele care s-au reîntors de la "moarte".

De asemenea, anumite aspecte ale împrejurărilor în care se găsesc cei în agonie amintesc unele aspecte ale împrejurărilor care însoţesc experienţele, suportate de cei izolaţi. Bolnavii în clipa morţii sînt adesea izolaţi şi imobilizaţi în sălile de reanimare ale spitalelor în care lumina şi zgomotele sînt atenuate şi unde vizitele nu sînt admise. S-ar putea pune chiar întrebarea dacă modificările fiziologice care însoţesc declinul trupului nu sînt în ele însele susceptibile să producă o impre-

sie radicală de izolare provocînd o ruptură aproape totală a tuturor senzaţiilor care ajung la creier. Mai mult, aşa cum am arătat pe larg mai sus, numeroşi subiecţi mi-au relatat impresiile lor de neliniştită izolare, de singurătate, de rupere a oricărui contact cu oamenii, de care se simţeau copleşiţi în momentul în care părăseau trupul. E lucru absolut sigur că dacă s-ar selecţiona cîteva cazuri limită nu ai şti cu uşurinţă unde să le clasezi: printre experienţele celor care mor sau printre experienţele izolării. Un exemplu: un bărbat mi-a comunicat următoarea întîmplare, trăită într-un spital cu ocazia unei boli grave:

"Mă aflam grav bolnav în spital şi, întins în patul meu, nu încetam să văd imagini venind spre mine, ca pe un ecran de televizor. Ele reprezentau oameni, vedeam o persoană apropiindu-se ca şi cum ar fi fost situată în spaţiu, la o distanţă oarecare; trecea şi imediat era înlocuită de o alta. Eram perfect conştient că mă aflu la spital, bolnav, dar începeam să mă întreb ce însemna aceasta. Printre oamenii pe care îi vedeam trecînd, unii erau persoane cunoscute - erau rude sau prieteni - alţii îmi erau cunoscuţi. Dintr-o dată mi-am dat seama că toţi cei pe care îi recunoşteam erau oameni care muriseră"

In care categorie să aşezi o asmenea experienţă? Ea comportă puncte comune şi cu povestirile de izolare, cît şi cu mărturiile morţii temporare. Ea aminteşte de raporturile celor reveniţi la viaţă care menţionează întîlniri cu spiritele celor defuncţi, dar se deosebeşte de ele prin faptul că niciunul din celelalte fenomene ale agoniei nu-şi află aici locul. Destul de curios, într-o relatare a unui izolat, un bolnav care petrecuse cîtva timp în singurătatea unei camere în care se afla singur, ni se vorbeşte de halucinaţii în cursul cărora au fost văzute defilînd prin faţa lui imagini de oameni celebri.

In acest caz trebuie să considerăm mărturia precedentă ca experienţa unuia care moare datorită gravităţii extreme a bolii sale, sau ca o experienţă datorată izolării provocată de condiţiile impuse de situaţie?

S-ar putea întîmpla foarte bine ca nici un criteriu absolut să nu permită să se facă o deosebire formală între aceste două categorii. Fără îndoială că vor exista întotdeauna cazuri limită.

Oricum ar sta lucrurile, în ciuda acestor neclarităţi, rezultatul cercetărilor referitoare la izolare nu este suficient pentru a oferi o explicaţie satisfăcătoare pentru experienţele morţii. Mai întîi de toate, diversele fenomene

care însoţesc izolarea nu-şi găsesc ele însele explicaţia în nici o teorie curentă. A face apel la studiile referitoare la izolare pentru a explica experienţele celor reveniţi de la moarte, ar însemna-exact ceea ce am afirmat puţin mai înainte cu privire la halucinaţiile autoscopice- a înlocui pur şi simplu un mister cu un alt mister.

Aceste două curente de gîndire antagosnite intră în conflict cînd e vorba de natura viziunilor care însoţesc izolarea. Unii consideră aceste viziuni ca "ireale" sau ca "halucinaţii" în timp ce, de-a lungul întregii istorii, misticii şi anahoreţii au căutat singurătatea pustiului pentru a găsi în ea iluminare şi revelaţie. Noţiunea conform căreia o renaştere spirituală poate fi obţinută în singurătate face parte integrantă din doctrinele religioase provenind din toate tradiţiile. Ea se află în cea mai mare parte a marilor scrieri religioase, în special în Biblie.

Deşi această idee pare un pic ciudată pentru structurile noastre mintale, ale occidentalilor, ea găseşte totuşi numeroşi apărători în societatea noastră actuală. Unii din primii cercetători care au abordat studiul izolării, şi în acelaşi timp unul din cei mai influenţi, John Lilly, doctor în medicină, a publicat recent o carte, un fel de autobiografie spirituală inti-

tulată "The Center of the Cyclone"; în această lucrare, afirmă clar că el consideră fenomenele trăite de el însuşi , atunci cînd s-a aflat în condiţii de izolare, ca experienţa de iluminare şi de viziune interioară şi nicidecum ca iluzii sau fantasme ireale. De asemenea este interesant de ştiut că el relatează un contact cu moartea în care principalul interesat a fost el însuşi şi că mărturia sa este cu totul asemănătoare cu cele pe care am putut să le strîng. Mai mult, el situează experienţa morţii sale temporare în aceeaşi categorie în care se situează şi experienţele sale de izolare. In concluzie, această izolare, ca şi folosirea drogurilor halucinogene, ca şi primele contacte cu moartea, poate să fie un mijloc printre altele care să permită accesul la noi sfere ale conştiinţei.

- Visuri, halucinaţii, aberaţii -

Unii vor spune, poate, că experienţele morţii temporare nu sînt nimic altceva decît visuri, expresii ale dorinţelor secrete, fantasme sau halucinaţii produse de diferite cauze - abuz de droguri într-un caz, anoxie cerebrală în altul, apercepţie într-un al treilea. Totul s-ar reduce deci la nişte aberaţii.

După părerea mea, mai mulţi factori se ridică împotriva acestei teze. Mai întîi, stu-

diaţi toate asemănările care apar în episoadele relatate şi veţi observa că de cele mai multe ori ele nu corespund ideilor în general răspîndite în mediul nostru, cu privire la împrejurările morţii. Pe de altă parte se poate observa că tabloul schiţat, aşa cum apare din aceste descrieri, reproduce într-o manieră izbitoare tabloul oferit de scrieri foarte vechi şi foarte ezoterice, complet necunoscute de către subiecţii mei.

Persoanele pe care le-am studiat nu suferă de psihoze; dimpotrivă, mi-au făcut impresia de persoane echilibrate, normale şi bine integrate în societate. Ele practică anumite meserii, ocupă funcţii importante, îşi asumă perfect responsabilităţile obligaţiilor lor. Au întemeiat cămine solide şi sînt în relaţii bune cu familiile, cu prietenii. Aproape niciuna dintre persoanele intervievate n-au cunoscut vreo altă aventură paranormală în viaţa lor. In sfîrşit, e limpede ca lumina zilei că sînt oameni care ştiu să facă deosebire între vis şi stare de trezie.

Or, aceste persoane, cînd povestesc ceea ce li s-a întîmplat cînd au venit în contact cu moartea, nu o fac ca şi cum ar povesti un vis, dar o fac ca atunci cînd relatează fapte care au avut loc cu adevărat. Aproape fără excepţie, în cursul povestirii lor, se opresc

pentru a reafirma că experienţa lor nu a fost un vis, dar că precis şi categoric a fost o realitate.

In sfîrşit, mai e faptul că povestirile privind anumite aspecte ale decorporării au fost confirmate prin confruntarea cu mărturii din afară. Deşi angajamentele pe care le-am luat mă împiedică să citez nume şi să precizez anumite amănunte, ceea ce am văzut şi am auzit mă îndreptăţesc să spun că sînt în continuare înlemnit de uimire. Am convingerea că oricine va voi să studieze metodic dosarul morţii temporare riscă să descopere şi el uimitoare confirmări ale faptelor expuse aici. Cred că cel puţin va găsi suficiente motive pentru a se întreba dacă aceste experienţe, nu aparţin în definitiv la o cu totul altă categorie.

Ca o ultimă remarcă, să-mi fie îngăduit să spun că diferitele explicaţii al căror ecou m-am făcut, nu se mărginesc la a fi nişte sisteme intelectuale abstracte. Ele constituie de asemenea, într-o anumită măsură, proiecţiile eu-lui persoanelor care le propune. Fiecare se logodeşte - dacă se poate spune aşa - din punct de vedere sentimental, cu canoanele explicaţiei ştiinţifice la care se aliniază şi pe care o adoptă.

Numeroasele conferinţe pe care le-am ţinut privind colecţia de mărturii m-au pus faţă în

faţă cu susţinători ai soluţiilor cele mai diferite. Unul îşi are îndreptat spiritul spre fiziologie, altul spre farmacologie, altul spre neurologie, şi fiecare este tentat să-şi scoată argumentele din izvorul propriu; aceste argumente din punct de vedere intuitiv par decisive, deşi cazurile expuse par să excludă orice interpretare de acest ordin. Cei care împărtăşesc teoriile lui Freud preferă să vadă în "fiinţa de lumină" o proiecţie a "tatălui" subiectului; discipolii lui Jung descoperă aici arhitipurile inconştientului colectiv, etc.

Deşi ţin să afirm încă o dată că nu încerc nicidecum să prezint aici o interpretare nouă, personală, totuşi am încercat să furnizez motivele pentru care consider că explicaţiile care mi-au fost adesea propuse rămîn cel puţin contestabile. Ceea ce doresc să sugerez de fapt este următorul lucru: să încercăm să ne păstrăm spiritul deschis la ideea că experienţele celor care mor pot eventual să însemne un fenomen original pentru studierea căruia este necesar să aplicăm metodele noi de explicaţie şi de interpretare.

oOo

++++++++++

IMPRESII

Redactînd această carte n-am ignorat cîtuşi de puţin faptul că cuvintele şi intenţiile mele riscă să primească o interpretare falsă. Aş dori, în mod deosebit, ca aceia dintre cititorii mei care posedă spiritul ştiinţific, să fie convinşi că sînt pe deplin conştient că nu am prezentat în aceste pagini un studiu "ştiinţific" în sensul obişnuit al cuvîntului; iar colegilor mei filozofi, ţin să le declar că nu am nicidecum pretenţia iluzorie de a fi adus dovada că există o viaţă după moarte. Pentru a trata în profunzime un asemenea subiect, ar fi trebuit să pun în discuţie o mulţime de detalii tehnice care depăşesc cadrul acestei lucrări. Mă voi limita deci la cîteva observaţii pe care le voi expune în continuare.

In domenii specializate cum este logica, dreptul şi ştiinţa, cuvintele "concluzie", "dovadă", demonstraţie", primesc, în calitate de termeni tehnici, sensuri mult mai restrînse decît cele pe care le au în limbajul obişnuit. In discuţiile de toate zilele aceste cuvinte sînt folosite mult mai liber. Este de ajuns să arunci o privire rapidă asupra primului venit într-un magazin popular cu lucruri senzaţionale

pentru a constata că nu importă ce poveste bună de adromit copiii poate fi servită ca dovadă pentru nu importă ce afirmaţie fantezistă.

In materie de logică ceea ce se poate sau nu se poate deduce dintr-un ansamblu de premise, nu este nicidecum efectul hazardului; mecanismul raţionamentului este stabilit cu precizie de reguli, convenţii şi legi. Dacă se spune că s-a ajuns la cutare sau la cutare concluzie, se presupune prin aceasta că oricine porneşte de la aceleaşi premise trebuie să ajungă la o concluzie identică, în afară de cazul că s-a comis o greşeală de logică.

Acesta este motivul pentru care refuz să trag concluzii din studiul pe care l-am prezentat şi afirm că nu am de gînd cîtuşi de puţin să stabilesc aici o dovadă a temeiniciei străvechii credinţe în supravieţuirea de după moarte.

Cu toate acestea, consider că aceste mărturii care provin de la persoane care au văzut moartea atît de aproape, posedă o mare şi semnificativă valoare. Incerc să fac doar un lucru: să le acord o interpretare care să nu cadă în niciunul din cele două excese opuse, dintre care unul ar consta să fie respinse toate în bloc sub pretext că ele nu oferă nici o probă ştiinţifică sau logică, iar celălalt ar fi de a li se atribui un caracter de senzaţional, proclamînd într-o manieră pe cît de vagă pe atît de senti-

Scanned with OKEN Scanner

mentală că ele aduc "dovada" supravieţuirii după moartea fizică. Pe de altă parte, pe cît mi se pare mie, s-ar putea întîmpla foarte bine că incapacitatea noastră actuală de a stabili o asemenea dovadă nu trebuie imputată cîtuşi de puţin unui obstacol care ar proveni de la însăşi natura acestor fenomene; obstacolul se află poate în metodele comune admise de către gîndirea ştiinţifică sau logică. Nu este exclus ca vederile savanţilor şi a logicienilor în viitor să sufere modificări. E bine să amintim că în cursul istoriei metodologia aplicată ştiinţei şi logicii, nu a fost un sistem permanent şi static, ci dimpotrivă o suită de procese dinamice şi evolutive.

Iată-mă deci încărcat nu cu "concluzii", nici cu "argumente", nici cu "demonstraţii", dar cun un bagaj mult mai puţin definit: impresii, întrebări, asemănări, fapte tulburătoare, care caută o explicaţie.

Decît să mi se ceară concluzii scoase din cercetările mele, aş prefera să fiu întrebat în ce m-a afectat personal aceste cercetări. Iată tot ce pot să vă răspund în această privinţă; văzînd pe unul povestindu-şi experienţa observ la el ceva foarte convingător, ceva care este imposibil de a fi transmis în scris. In ochii tuturor acestor oameni, experienţele lor pe tărîmurile morţii au fost evenimente foarte reale;

Scanned with OKEN Scanner

prin contactul pe care l-am avut cu ei, aceste evenimente au devenit foarte reale şi pentru mine.

Imi dau seama bineînţeles aceasta este o consideraţie cu totul subiectivă care nu are de a face cu logica. Logica îmbracă un caracter universal; nu are nimic comun nici cu psihologia; aceeaşi înlănţuire de împrejurări poate afecta şi transforma o persoană într-un anumit fel, iar o altă persoană într-un fel cu totul diferit; e o problemă de caracter şi de temperament. De aceea nu pretind sub nici o formă că reaţia mea personală în faţa acestor cercetări trebuie să fie ridicată la rangul de lege de care trebuie să se folosească toate formele de gîndire.

In asemenea condiţii, unii îmi vor obiecta:"Dacă interpretarea acestor experienţe este în definitiv o problemă pur subiectivă, la ce folosesc atunci toate aceste cercetări?" Nu concep un alt mod de a răspunde la această întrebare decît evocînd încă odată în plus neliniştea umană universală în faţa misterului morţii. Cred că cea mai mică lumină proiectată asupra naturii morţii nu poate fi decît un lucru bun.

Aceste cunoştinţe pot fi utile membrilor multor branşe academice şi altor profesiuni.

Ele răspund trebuinţelor medicului care trebuie să facă faţă neliniştilor şi speranţelor unui muribund, trebuinţelor preotului care

trebuie să-l ajute pe un bolnav să înfrunte moartea; trebuinţelor psihologilor şi psihiatrilor, căci pentru a folosi o metodă terapeutică practică şi sigură spre a vindeca tulburările emoţionale, e necesar de ştiut că există conştiinţă şi că ea poate exista şi în afara trupului. Dacă ea nu poate exista în afara trupului, în mod necesar terapia psihologică e forţată să se limiteze definitiv la metodele fizice - medicaţii, electroşocuri, chirurgia creierului şi altele asemănătoare. Dimpotrivă, dacă se găseşte un indiciu, oricare ar fi el, că gîndirea poate exista în afara trupului şi că posedă o esenţă care îi este proprie, în acest caz terapia dezordinelor mintale ar trebui să se lanseze pe o cale cu totul diferită.

Oricum s-ar prezenta lucrurile, aici intră consideraţii care depăşesc aspectul academic sau profesional al lucrurilor. Problema stîrneşte în noi profunde reacţii personale, căci tot ce ne va fi dat să aflăm cu privire la moarte poate să aducă schimbări importante în felul în care ne trăim viaţa.

Dacă experienţele de tipul celor pe care le-am comentat aparţin realităţii, ele comportă implicaţii foarte profunde referitor la ceea ce fiecare dintre noi ar trebui să facă din existenţa sa. Căci trebuie să recunoaştem

într-adevăr că nu vom înţelege niciodată sensul acestei vieţi pînă cînd nu vom putea şti ce urmează după ea.

o O o

++++++++++++++++

ADAOS referitor la sinucidere

A trecut mai bine de un an de la terminarea şi publicarea acestui manuscris. In acest interval atenţia mi-a fost atrasă de multe date suplimentare. O importanţă cu totul deosebită o acord mărturiilor care se referă la fenomenele contactului cu moartea care urmează încercărilor de sinucidere. Le găsesc suficient de importante pentru a le atribui un loc în volumul de faţă.

Aceste experienţe comportă o trăsătură comună, aceea de a fi dezagreabilă. O femeie mi-a spus:"Dacă părăseşti lumea cu un suflet neliniştit, un suflet neliniştit vei fi şi în lumea de dincolo".

Pe scurt, martorii raportează că situaţiile conflictuale de care au încercat să scape prin sinucidere se prelungeau după moartea lor, dar cu complicaţii în plus. In starea lor de decorporaţi, se vedeau incapabili de a rezolva problemele lor şi de asemenea conştienţi de urmările funeste provocate de fapta lor.

Un bărbat pe care moartea soţiei sale îl împinsese la disperare şi-a pus capăt vieţii

cu un glonte de revolver şi a "murit" ca urmare a rănii, dar a putut fi readus la viaţă. El declară:

> "N-am putut să o întîlnesc pe soţia mea. Am mers într-un loc îngrozitor(...). Am calculat imediat greşeala pe care o făcusem(...). M-am gîndit:"Cît de mult regret că am făcut acest lucru!".

Alţii care au avut de îndurat această situaţie penibilă în "limb" spun că au avut sentimentul că se află acolo pentru multă vreme; astfel că ei au plătit preţul unei"neîmpliniri a legilor", susträgîndu-se prematur de la ceea ce era o "misiune" - aceea de a se conforma unei anumite finalităţi a vieţii.

Asemenea remarci concordă cu ceea ce mi-au spus de asemenea alte persoane care "muriseră în alte împrejurări, dar care afirmă că în timpul trecerii lor în lumea de dincolo au înţeles că sinuciderea este un act foarte condamnabil, care aduce după sine pedepse severe. Un om care "a murit" în urma unui accident, spunea:

> "In timp ce mă aflam în lumea cealaltă, am avut sentimentul că două lucruri mi-ar fi absolut interzise: să-mi iau viaţa, sau să-i iau altuia viaţa(...). Dacă m-aş fi sinucis, ar fi însemnat să refuz darul lui Dumnezeu şi să i-l arunc în faţă(...). A ucide pe altul ar fi în-

semnat să mă împotrivesc planului pe care Dumnezeu l-a conceput cu privire la acel om...".

Intuiţii ca acestea, care în prezent mi-au fost comunicate în repetate rînduri, reproduc cu exactitate sentimentele exprimate în cel mai vechi argument teologic şi moral, care condamnă sinuciderea, argument care reapare sub forme diferite în scrierile unor gînditori ca Sf.Toma de Aquino, Locke şi Kant. Pentru Kant sinucigaşul acţionează împotriva planurilor lui Dumnezeu; ajungînd în lumea cealaltă, el va fi judecat ca un rebel care s-a ridicat împotriva Creatorului său.

ooo

++++++++++++

P o s t f a ţ ă

Trebuie să recunoaştem că am parcurs cu viu interes, poate chiar cu emoţie, relatările şi analizele Dr.E.Moody.Ceea ce ne-a impresionat de la început şi pînă la sfîrşit este sinceritatea şi rezerva cu care abordează, din punct de vedere uman, problema fundamentală a existenţei noastre - viaţa de după viaţă.Meritul mare al Dr.Moody este, fără îndoială faptul de a aduce probe în favoarea imortalităţii dintr-un domeniu neexplorat, sau cel puţin necunoscut de oameni: experienţa morţii. Nu e cu nimic mai prejos şi faptul că îşi orientează preocuparea în această direcţie.

Cu toate acestea trebuie să recunoaştem şi insuficienţa acestor mărturii, pentru a ne decide să acceptăm fără rezerve nemurirea. Factori numeroşi stînjenesc convingerea atît de înrădăcinată în fiinţa noastră că sîntem nemuritori. Insuşi Isus a spus:"Dacă nu ascultă pe Moise şi pe proroci, nici chiar de ar învia cineva din morţi, nu vor crede" (Lc 16,29).

Tocmai pentru acest motiv a socotit Providenţa că omul trebuie ajutat prin mărturia divină a revelaţiei şi prin darul credinţei.

Dacă mărturia oamenilor este capabilă să trezească în noi convingeri ferme, cu atît mai mult are această putere mărturia divină. Cristos a spus:"Eu sînt lumina lumii...(Ioan 8,12) cine mă urmează pe mine nu umblă în întuneric dar va avea lumina vieţii"."Eu am venit să aibă viaţă şi s-o aibă din plin"(Ioan 10,10)"Eu sînt învierea şi viaţa; cine crede-n mine chiar dacă moare va trăi. Si tot cel care trăieşte şi crede în mine nu va muri în veci"(Ioan 11,25) Si acest experiment al credinţei a fost trăit de milioane de creştini, cu atîta convingere încît au schimbat cursul vieţii, susţinîndu-i pe mulţi chiar în ceasul martiriului. De aceea ritualul creştin al îngrijirii bolnavilor este cu mult mai explicit în privinţa nemuririi, decît orice alt document antic.

Cei care cunosc Biblia şi credinţa creştină ştiu că într-însa se află cu mult mai multe dovezi, decît cele citate de Dr Moody. Dumnezeu ne asigură nu numai de supravieţuirea spiritului ci şi de învierea trupului. De aceea dacă lucrarea Dr Moody este o licărire a luminii inefabile în conştiinţele unor martori, este un ecou de pe meleagurile veşniciei, mărturia revelaţiei cuprinsă în tradiţia creştină şi Biblie, este o întîlnire anticipată, în viaţa terestră, cu aceste realităţi.

Nu intenţionăm prin aceste remarci să impunem cititorului vederile noastre, dar îi sugerăm şi alte surse, cu mult mai bogate, pe care le-am descoperit înaintea lui şi chiar a autorului. Sperăm că această lucrare, precum şi strădaniile noastre de a aborda această problemă capitală a existenţei să aducă mai multă lumină asupra vieţii noastre şi în metodologia de a-i ajuta pe cei aflaţi în pragul veşniciei.

C U P R I N S

Nota traducătorului în limba română..... 3
Prefaţă la traducerea franceză..... 7
Cuvînt înainte de dr.Elisabeth Kübler Ross..... 10
Introducere..... 13
I. FENOMENUL MORTII CA ATARE..... 18
II. EXPERIENTA MORTII..... 29
1. Incomunicabilitatea..... 35
2. Ascultarea verdictului..... 36
3. Sentimente de calm şi de pace..... 39
4. Zgomotele..... 40
5. Tunelul întunecos..... 41
6. Decorporarea..... 46
7. Contactul cu alţii..... 75
8. Fiinţa de lumină..... 80
9. Panorama vieţii..... 89
10. Graniţa sau limita..... 102
11. Revenirea..... 109
12. Problema mărturiei..... 117
13. Repercursiunile asupra condiţiei vieţii... 124
14. Perspective noi cu privire la moarte... 131

Scanned with OKEN Scanner

38863
Dr. MANOLACHE

15. Confirmări..... 139

III. CAZURI SIMILARE..... 153

- Biblia..... 153
- Platon..... 159
- Cartea tibetană a morţilor..... 164
- Emmanuel Swedemborg..... 168

IV. INTREBARI..... 175

V. EXPLICATII..... 199

1. Explicaţii supranaturale..... 200
2. Explicaţii naturale (ştiinţifice).. 201
- Explicaţii prin farmacologie.. 201
- Explicaţii fiziologice..... 208
- Explicaţii neurologice..... 209
- Explicaţii psihologice..... 217

VI. IMPRESII..... 228

- Adaos referitor la sinucidere..... 234
- Cuprins..... 237

oOo

++++++++++